

Πανεπιστήμιο Πειραιώς
Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
Ενέργεια: Στρατηγική, Δίκαιο & Οικονομία

ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΣΤΟ ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΣΗΜΕΙΟ ΔΗΛΩΣΕΩΝ

Ιωάννης Κ. Οικονομόπουλος

Επιβλέπων Καθηγητής:
Νικόλαος Ε. Φαραντούρης

Εγώ, ο Ιωάννης Οικονομόπουλος, βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Για την Ειρήνη

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ από καρδιάς όλους τους καθηγητές αυτού του καινοτόμου Μεταπτυχιακού Προγράμματος. Ιδιαίτερες ευχαριστίες αξίζουν στον Επ. Καθηγητή Αστικού Δικαίου στο Τμήμα Νομικής του Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. **Αντώνιο Καραμπατζό** (LL.M. & Dr.Jur. - Universität Tübingen), τον Σύμβουλο Διοίκησης του ΔΕΣΦΑ Α.Ε. επί Ρυθμιστικών Θεμάτων, κ. **Γεράσιμο Αυλωνίτη** (Χημ. Μηχ. Ε.Μ.Π., MSc in Petroleum Engineering - Imperial College London) και την Αν. Διευθύντρια Δραστηριοτήτων Εμπορίας Αερίου της ΔΕΠΑ Α.Ε. κ. **Κυριακή Καρακίτσου** (Διδάκτορα Χημ. Μηχ. Πανεπιστημίου Πατρών), οι παρατηρήσεις των οποίων ήταν παραπάνω από πολύτιμες.

Ευγνωμοσύνη χρωστώ, φυσικά, και στον Διευθυντή του μεταπτυχιακού προγράμματος κ. **Νικόλαο Φαραντούρη**, Αν. Καθηγητή του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς και κάτοχο της Ευρωπαϊκής Έδρας Jean Monnet στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο και Πολιτικές Ανταγωνισμού, Ενέργειας και Μεταφορών (M.Juris & D.Phil. - Oxford University), για την ευκαιρία που μου έδωσε και την εμπιστοσύνη με την οποία με περιέβαλε.

Δεν μπορώ να παραλείψω να ευχαριστήσω όλους τους ανθρώπους της ΔΕΠΑ, μέσα από τη συνεργασία με τους οποίους ωφελήθηκα πολύπλευρα. Ευχαριστώ ιδιαίτερώς τους **Μαρία Φωτιάδου, Μαρία Σχοινά** και **Λευτέρη Τσαχάλη**.

Το μεταπτυχιακό αυτό δεν θα ήταν η εκπληκτική εμπειρία που κατέληξε να είναι, αν δεν υπήρχε η αμέριστη και ανιδιοτελής φιλία, συμπαράσταση και υποστήριξη όλων των συμφοιτητών μου. Ειδικά εσείς, **Αλεξία, Βίβη, Δημήτρη, Κατερίνα, Κώστα, Μαρία, Μιχάλη, Νικολέτα, Πωλίνα, Σόνια** και **Φωτεινή**, το ξέρετε ότι, για τον ένα ή τον άλλο λόγο, σας οφείλω πολλά.

Τέλος, όλα αυτά έγιναν για την **Ειρήνη**, την μαγική, ακούραστη και μοναδική γυναίκα μου και τα γλυκά μας παιδιά, την **Αλεξάνδρα** και τον **Κωστή**, τους οποίους ευχαριστώ (και ζητώ συγγνώμη) για τον χρόνο που τους έκλεψα με τις μετεφηβικές (sic) φοιτητικές μου ανησυχίες.

Πειραιάς, Αύγουστος-Οκτώβριος 2015¹

---

¹ Επισημαίνεται ότι η παρούσα βασίζεται στις διατάξεις του Κώδικα Διαχείρισης του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου όπως αυτός ίσχυσε κατά το εν λόγω χρονικό διάστημα, λαμβανομένου, όμως, υπ' όψη και του από 31.7.2016 σχεδίου (3ης) αναθεώρησης αυτού. Κατά το μήνα Νοέμβριο 2016, δηλαδή μετά την ολοκλήρωση συγγραφής της παρούσας μελέτης, τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση νεότερο σχέδιο αναθεώρησης του Κώδικα, η οποία (διαβούλευση) δεν είχε ολοκληρωθεί κατά το χρόνο κατάθεσης της παρούσας στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Για επικαιροποίηση της παρούσας με το εν λόγω νεότερο σχέδιο αναθεώρησης, βλ. [Ι. Οικονομόπουλου - Συναλλαγές φυσικού αερίου στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων: Η νομική διάσταση, Πανεπιστήμιο Πειραιώς - Σειρά: Ενεργειακά Τετράδια \(Διευθ.: Φαραντούρης Ν.\), Πειραιάς, 2016.](#)

Περιεχόμενα

Εισαγωγικό σημείωμα	1
1. Τα εικονικά σημεία στην ενωσιακή αγορά φυσικού αερίου.....	3
1.1 Αρχικό στάδιο: Η δευτερογενής αγορά εξισορρόπησης:.....	3
1.2 Ενδιάμεσο στάδιο: Η δευτερογενής αγορά εξισορρόπησης & προμήθειας..	7
1.3 Η γένεση της έννοιας των εικονικών σημείων	8
1.4 Τελικό στάδιο: Η ολοκλήρωση της δευτερογενούς αγοράς.....	15
1.5 Η εξέλιξη της χονδρεμπορικής αγοράς φυσικού αερίου στην Ελλάδα	20
2. Η Ελληνική χονδρεμπορική αγορά φυσικού αερίου: Βασικές έννοιες	24
2.1 Οι βασικοί ορισμοί.....	24
2.2 Οι συμμετέχοντες.....	29
2.3 Τα Σημεία	32
2.4 Οι βασικές υποχρεώσεις του Διαχειριστή	33
3. Οι συναλλαγές φυσικού αερίου στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων	34
3.1 Ορισμός.....	34
3.2 Η πρακτική των συναλλαγών στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων.....	36
3.3 Προϋποθέσεις εγκρίσεως δηλώσεων ποσοτήτων	39
3.4 Κατανομή και εξισορρόπηση	43
3.5 Στρεβλώσεις.....	49
3.6 Χρεώσεις δυναμικότητας και λοιπές επιβαρύνσεις	51
4. Η ενοχική και εμπράγματη διάσταση των συναλλαγών στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων.....	53
4.1 Η σύμβαση πώλησης.....	53
4.2 Κυριότητα, νομή και κατοχή	55
4.3 Παράδοση της νομής με έκταξη	57
4.4 Τόπος και χρόνος παροχής	63
4.5 Συμπεράσματα.....	71
Επίλογος.....	75
Πηγές.....	77

Εισαγωγικό σημείωμα

Η παρούσα πτυχιακή μελέτη πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του 1^{ου} κύκλου (Ακαδημαϊκό Έτος 2014-2015) του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών στην «Ενέργεια: Στρατηγική, Δίκαιο και Οικονομία» του Τμήματος Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Αποτελείται από τέσσερα (4) κεφάλαια, τα οποία εκφράζουν τον ευρύτερο σκοπό² της παρούσας μελέτης, ο οποίος συνίσταται στην ανάλυση των συναλλαγών φυσικού αερίου σε εικονικά σημεία και ιδίως στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων, όπως αυτό προβλέπεται από το κείμενο Ελληνικό ρυθμιστικό πλαίσιο. Ειδικότερα:

Το 1^ο κεφάλαιο αναδεικνύει τις αιτίες γένεσης και την σκοπιμότητα των συναλλαγών σε εικονικά σημεία, εν γένει, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, ως απόρροια της εξέλιξης της χονδρικής αγοράς φυσικού αερίου, αλλά και ως σημαντικό βήμα της βελτιστοποίησης της, με ιδιαίτερη ή μνεία στην -ελαφρώς διαφορετική- Ελληνική εξέλιξη.

Το 2^ο κεφάλαιο συνιστά μια εισαγωγή στις βασικές έννοιες του ελληνικού κανονιστικού πλαισίου, ώστε να υπάρχει μία κοινή βάση για όλους τους αναγνώστες, επαΐοντες ή μη (στους οποίους κυρίως απευθύνεται).

Το ειδικότερο 3^ο κεφάλαιο αναφέρεται στις βασικότερες προϋποθέσεις, τις διαδικασίες και τα αποτελέσματα των συναλλαγών στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στον Κώδικα Διαχείρισης του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου.

Τέλος, βασιζόμενο στα προηγούμενα, το 4^ο κεφάλαιο επιχειρεί να αναλύσει την νομική διάσταση των συναλλαγών αυτών και ιδίως την έννοια και τις προϋποθέσεις μίας -χωρίς φυσική παράδοση- μεταβίβασης της κυριότητας-ποσοτήτων φυσικού αερίου σε ένα απροσδιόριστο τόπο και χρόνο. Κατ' αυτό τον τρόπο, αποκαλύπτεται ο αληθής (προσωπικός) στόχος³ της παρούσας μελέτης, ήτοι η σύνταξη μιας, κατά το δυνατόν, βέλτιστης, αλλά και δίκαιης για αμφότερα τα μέρη (όπως επιβάλλουν τα συναλλακτικά ήθη), συμβατικής ρήτηρας για την πραγματοποίηση μιας συναλλαγής αερίου στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων, η οποία να λαμβάνει ιδιαιτέρως υπ' όψη την περίπτωση αδυναμίας παραδόσεων.

Ξεκινώντας αυτή την εργασία, ήλπιζα να βρω τις απαντήσεις που αναζητούσα, μέσα από μία σύνθετη ιστορική, ρυθμιστική, οικονομική και νομική έρευνα. Άλλωστε η ίδια η δομή του μεταπτυχιακού προγράμματος, που αποτελεί πρωτότυπη ιδέα και επιτυχημένη υλοποίηση⁴ του Διευθυντού του

---

² [Wheelen T. and Hunger D.: *Strategic management and business policy - toward global sustainability*, New Jersey, Pearson, 2012 \(13th ed.\), σελ. 18](#)

³ Wheelen T. and Hunger D., *ibid*

⁴ Τούτο αποδεικνύεται και από την άμεση ανταπόκριση των περισσότερων Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων της χώρας με τη δημιουργία αντιστοίχων προγραμμάτων.

Μεταπτυχιακού Προγράμματος, κ. Νικολάου Ε. Φαραντούρη, βασίζεται στη διεπιστημονικότητα και ενσωματώνει τα αιτήματα και τις προσδοκίες της ενεργειακής αγοράς, όπου το δίκαιο και η οικονομική και επιχειρηματική πραγματικότητα συμπλέκουν και αλληλοειηρεάζονται. Υπό αυτή την έννοια, νομίζω ότι θα ήταν άσκοπο να εκπονούσε κανείς στα πλαίσια ενός τέτοιου καινοτόμου προγράμματος μία στεγνή νομική μελέτη, αν αυτή ήταν κατανοητή μόνο σε νομικούς.

1. Τα εικονικά σημεία στην ενωσιακή αγορά φυσικού αερίου

1.1 Αρχικό στάδιο: Η δευτερογενής αγορά εξισορρόπησης:

Ξεκινώντας, θα προσπαθήσουμε να αποκρυπτογραφήσουμε πως προέκυψε η ανάγκη και η χρησιμότητα ύπαρξης ενός εικονικού σημείου στο οποίο δύνανται να πραγματοποιούνται συναλλαγές φυσικού αερίου. Η απάντηση δεν είναι θεωρητική ούτε αποτελεί διδασκαλία. Προκόπτει, αποκλειστικά και μόνο, μέσα από την εμπειρία και την παρατήρηση της εξέλιξης των κυριότερων ευρωπαϊκών κόμβων⁵ διαπραγμάτευσης (hub) φυσικού αερίου, ιδίως του Βρετανικού National Balancing Point (NBP) και του Ολλανδικού Title Transfer Facility (TTF), που διαθέτουν την μεγαλύτερη ρευστότητα στην Ευρώπη και εξελίχθηκαν κατά παρόμοιο, σχετικά, τρόπο. Αυτό δεν σημαίνει ότι η γραμμική εξέλιξη όλων των κόμβων (υπαρκτών ή σχεδιαζόμενων) έχει, σε κάθε περίπτωση, τα ίδια ακριβώς βήματα και στάδια. Αντιθέτως. Πολλές φορές, τα βήματα αυτά έχουν διαφορετική σειρά εφαρμογής ή/και μικρές ή μεγάλες παραλλαγές, ανάλογα με τις εκάστοτε προκείμενες ανάγκες κάθε επιμέρους αγοράς και τα αντίστοιχα μέτρα που ελήφθησαν προς αντιμετώπιση αυτών. Το σύνηθες, πάντως, είναι ότι η δημιουργία εικονικών σημείων, ως βήμα της εν γένει εξέλιξης της χονδρεμπορικής αγοράς φυσικού αερίου, προέκυψε, αρχικά, από την ανάγκη αντιμετώπισης των προβλημάτων εξισορρόπησης.

Το φυσικό αέριο, όταν μεταφέρεται επί εδάφους, ρέει υδραυλικά μέσα σε ένα σύστημα αγωγών (σύστημα μεταφοράς), από ένα σημείο του δικτύου σε ένα άλλο, λόγω της διαφορικής πίεσης που υφίσταται μεταξύ των δύο αυτών σημείων. Κατά συνέπεια, για λόγους ασφάλειας και ευστάθειας, ένα σύστημα μεταφοράς φυσικού αερίου οφείλει να εγγυάται την διατήρηση της πίεσης στους αγωγούς εντός ορισμένων ορίων. Τούτο απαιτεί, κυρίως, την διατήρηση του συνδυασμού των εισροών και των εκροών σε ένα ισορροπημένο συνολικό επίπεδο (εξισορρόπηση⁶), καθώς τυχόν εκτός ορίων διακυμάνσεις της πίεσης που προκύπτουν από εισροές (εισαγωγές από αγωγούς ή τερματικούς σταθμούς LNG, εγχώρια παραγωγή, εγχύσεις από εγκαταστάσεις αποθήκευσης) και εκροές (αναλήψεις από τελικούς χρήστες ή δίκτυα διανομής, εξαγωγές μέσω αγωγών ή τερματικών LNG ή προς εγκαταστάσεις αποθήκευσης) μπορούν να απειλήσουν την ακεραιότητα του συστήματος⁷.

Ως «ακεραιότητα συστήματος» (system integrity) ορίζεται κάθε κατάσταση όπου η πίεση (αλλά και η ποιότητα) του φυσικού αερίου παραμένουν εντός των

---

⁵ Οι κόμβοι διακρίνονται σε φυσικούς (physical hub), δηλαδή γεωγραφικά σημεία σύνδεσης διαφόρων αγωγών αερίου, και σε εικονικούς (virtual hub), δηλαδή νοητά σημεία συναλλαγής αερίου κατάντη των σημείων εισόδου και ανάντη των σημείων εξόδου ενός συστήματος (Σχοινιά Μ.: *Κόμβοι Συναλλαγών Φυσικού Αερίου: Λειτουργία και Προοπτικές*, σε: Φαραντούρης Ν. (επιμ.): *Ενέργεια - Δίκτυα και Υποδομές*, Αθήνα, 2014, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 187

κατώτερων και ανώτερων ορίων που καθορίζονται από το διαχειριστή του συστήματος, έτσι ώστε η μεταφορά και παράδοση του φυσικού αερίου να είναι εγγυημένη. Είναι επομένως σημαντικό να σχεδιαστεί ένα σύστημα εξισορρόπησης (balancing) το οποίο θα εξασφαλίζει ότι η πίεση στο σύστημα παραμένει εντός των ασφαλών ορίων λειτουργίας, τα οποία εγγυώνται τη μεταφορά φυσικού αερίου μέσω του δικτύου.

Οι εκροές εξαρτώνται από τις αποφάσεις των τελικών χρηστών για την κάλυψη των προβλεπομένων αναγκών κατανάλωσής τους, οι οποίες, εν συνεχεία, αντικατοπτρίζονται στις αντίστοιχες αποφάσεις εισροών. Ως εκ τούτου, οι ροές συνολικά, εξαρτώνται από την εκάστοτε προσφορά και ζήτηση πολυάριθμων προσώπων που δραστηριοποιούνται στην αγορά, και μάλιστα αυτές δεν λαμβάνονται ταυτόχρονα, παρά σε διαφορετικούς χρόνους, γεγονός το οποίο απαιτεί την ανάγκη γρήγορων μέτρων τα οποία θα είναι δυνατόν έγκαιρα να ληφθούν σε περιπτώσεις απροσδόκητων κρίσεων (shocks), ώστε να καλυφθούν οι αντίστοιχες ανάγκες εξισορρόπησης⁶. Κατά συνέπεια, η εξισορρόπηση εισροών και εκροών είναι μια εξαιρετικά κρίσιμη δραστηριότητα για τη διαχείριση ενός συστήματος φυσικού αερίου, δραστηριότητα η οποία ανατίθεται, κυρίως, στον διαχειριστή του συστήματος. Η δραστηριότητα αυτή έχει, όπως είναι φυσικό, κάποιο κόστος και, ως εκ τούτου, οδηγεί στην επιβολή πρόσθετων χρεώσεων εξισορρόπησης που βαρύνουν τους χρήστες του συστήματος⁹.

Σε μία μονοπωλιακή αγορά (όπως είναι, συνήθως, η μορφή που έχουν οι αγορές κατά την αρχική τους φάση ανάπτυξης) είναι σχετικά εύκολο στον μοναδικό παίκτη να αντισταθμίσει πλήρως την ανισορροπία, χρησιμοποιώντας το χαρτοφυλάκιό του. Ακόμα και όταν η αγορά ανοίγει και εισερχόμαστε στη

επ.). Για περαιτέρω ανάλυση των ανωτέρω εννοιών, βλ. κατωτέρω. Σημασία έχει στο σημείο αυτό να επισημανθεί ότι η μελέτη δεν ασχολείται ιδιαίτερα με τους φυσικούς κόμβους.

⁶ Ως **έλλειψη εξισορρόπησης** (imbalance) ορίζεται «η κατάσταση κατά την οποία οι εγχύσεις από μεμονωμένους χρήστες του δικτύου στο σύστημα διαφέρουν από τις απολαβές τους από το σύστημα ή κατά την οποία οι συνολικές εισροές στο σύστημα διαφέρουν από τις συνολικές εκροές από το σύστημα, σε μια περίοδο εξισορρόπησης. Αυτό μπορεί να οδηγήσει είτε μεμονωμένους χρήστες του δικτύου είτε/και τον Διαχειριστή του Συστήματος Μεταφοράς να αγοράσουν ή να πωλήσουν φυσικό αέριο (ή τον Διαχειριστή του Συστήματος Μεταφοράς να μισθώσει υπηρεσίες εξισορρόπησης), προκειμένου να αντισταθμίσουν την ανισορροπία. Οι εισροές στο σύστημα μεταφοράς και οι εκροές από αυτό μπορούν να λάβουν τη μορφή είτε φυσικών ποσοτήτων αερίου σε ένα συγκεκριμένο σημείο είτε αερίου που συναλλάσσεται σε ένα εικονικό σημείο στην αγορά.» (Ελεύτερη μετάφραση από [Framework Guidelines on Gas Balancing in Transmission Systems, Ljubljana, 2011, ACER](#), σελ. 7).

⁷ [Miriello C. and Polo M.: The Development of Gas Hubs in Europe, Milan, 2014, SSRN](#), σελ. 2

⁸ [Miriello C. and Polo M.: The Development of Gas Hubs in Europe, Milan, 2014, SSRN](#), σελ. 4

⁹ Πολλοί υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής υποστηρίζουν ότι τα τιμολόγια εξισορρόπησης δεν θα πρέπει να λειτουργούν πειθαρχικά, δηλ. σαν τιμωρία των χρηστών, παρά να αντανakλούν το κόστος ([The gas trading arrangement: Reform of the gas balancing regimes, London, 2003, OFGEM](#), σελ. 105) και ότι η προσφορά της ρυθμιζόμενης υπηρεσίας από ένα φυσικό μονοπώλιο όπως ο διαχειριστής δεν θα πρέπει να είναι μια κερδοφόρα δραστηριότητα. Η ίδια πολιτική εφαρμόζεται και στην Ελλάδα (βλ. άρθ. 56 παρ. 3 του Κώδικα Διαχείρισης ΕΣΦΑ, κατά το οποίο: «Ο Λογαριασμός Εκκαθάρισης Εξισορρόπησης πρέπει να είναι ισοσκελισμένος στο τέλος κάθε Έτους».

φάση του δυοπωλίου, είναι και πάλι σχετικά εύκολο στους δύο μοναδικούς παίκτες να απαλλαγούν από αυτές τις χρεώσεις, αρκεί να συνεργαστούν, επί αμοιβαία ωφελεία, για να είναι σε θέση να εξισορροπήσουν τις ανισοροπίες με αντίθετο πρόσημο, διατηρώντας το σύστημα ισορροπημένο. Τέτοιες συναλλαγές γεννούν την πρώτη, υποτυπώδη, αγορά εξισορρόπησης (balancing market), χωρίς καμία ανάγκη πρόσθετων χρεώσεων.

Σε μια πλήρως απελευθερωμένη αγορά, με πολλούς μικρούς και μεγάλους συμμετέχοντες, τούτο δεν είναι εύκολο να συμβεί (έχει παρατηρηθεί μάλιστα ότι ο Διαχειριστής παρεμβαίνει σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό για να ισορροπήσει αυτές τις πολυάριθμες μικρο-ανισοροπίες απ' όσο απαιτεί το συγκεντρωτικό έλλειμμα στο σύστημα), εκτός αν παρασχεθούν σε αυτούς τα κατάλληλα κίνητρα ώστε να ενεργήσουν μέσα σε ένα περιβάλλον αγοράς, το οποίο επιτρέπει να ασχοληθούν οι ίδιοι, άμεσα, μεταξύ τους, προκειμένου να κλείσουν τις εν λόγω ελλείψεις εξισορρόπησης, με γρήγορες, απ' ευθείας, διαπραγματεύσεις με άλλους συμμετέχοντες, οι οποίοι τυγχάνει να βρίσκονται σε αντίστοιχες θέσεις, με αντίθετο πρόσημο. Τότε, θα απομένει στον Διαχειριστή να φροντίσει μόνο για τα τυχόν κατάλοιπα, αφήνοντας στους συμμετέχοντες την εκκαθάριση της θέσης τους υπό εμπορικούς όρους¹⁰.

Σε κάθε περίπτωση, η εξισορρόπηση δύνανται να επιτευχθεί με δύο, κυρίως, τρόπους:

Πρώτον, με την έγχυση φυσικών ποσοτήτων (physical balancing), δηλαδή είτε με εισαγωγή ποσοτήτων από αγωγούς εκτός συστήματος ή από εγκαταστάσεις παραγωγής ή υγροποίησης φυσικού αερίου ή τυχόν αποθηκευτικούς χώρους, είτε με την χρήση των ποσοτήτων που βρίσκονται ήδη στους αγωγούς (linpack), σε υψηλότερη πίεση από την ελάχιστη. Ειδική μορφή τέτοιας πράξης εξισορρόπησης αποτελεί, εμμέσως, και η χρήση των λεγόμενων «συμβάσεων διακοψιμότητας», οι οποίες επιτρέπουν στους Διαχειριστές να διακόπτουν την παροχή αερίου σε συγκεκριμένους χρήστες, αν τούτο απαιτείται για λόγους ευστάθειας του συστήματος. Τέτοια εργαλεία πάντως φαίνεται να έχουν ικανοποιητικά αποτελέσματα μόνο για βραχυχρόνιες ανάγκες, και λιγότερο για την αντιμετώπιση μακροχρόνιων καταστάσεων¹¹.

Δεύτερον, με μία μορφή εμπορικής εξισορρόπησης (commercial balancing), που συνίσταται στην ύπαρξη μιας δευτερογενούς αγοράς η οποία παρέχει τα κατάλληλα κίνητρα και διευκολύνει την απ' ευθείας εμπορία φυσικού αερίου μεταξύ πολυάριθμων συμμετεχόντων με αντίθετες ανάγκες εξισορρόπησης,

¹⁰ [Miriello C. and Polo M.: The Development of Gas Hubs in Europe, Milan, 2014, SSRN](#), σελ. 5

¹¹ [Research into Gas Flexibility Services, London, 2008, Frontier Economics Europe](#), σελ. 21

προκειμένου να αντισταθμίσουν ex ante τις σχετικές θέσεις τους, χωρίς την ανάγκη πρόσθετων εισροών στο σύστημα.

Το άνοιγμα της αγοράς που συνόδευσε την απελευθέρωση που εισήγαγε το Ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο με τις τρεις Ενεργειακές Δέσμες, με βάση την συντρέχουσα αρμοδιότητα των Ευρωπαϊκών οργάνων¹², μετεξέλιξε αυτά τα κίνητρα από απλές οργανωτικές προσαρμογές του μονοπωλιακού χαρτοφυλακίου, σε ανεπτυγμένη δευτερογενή αγορά εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των διαφόρων συμμετεχόντων χάριν εξισορρόπησης, ενισχύοντας τη σημασία της εμπορικής ευελιξίας (balancing flexibility) της εκκαθάρισης των συναλλαγών. Υπό αυτό το πρίσμα, η χονδρική αγορά μπορεί να γίνει ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο διαγραφής ατομικών ελλείψεων εξισορρόπησης (υπερβάσεων των ορίων παραδόσεων και παραλαβών), μέσω των συναλλαγών αυτών, χωρίς την ανάγκη ex post παρέμβασης του διαχειριστή του συστήματος.

---

¹² Βλ. αναλυτικότερα σε Φαραντούρης, Ν.: *Από το Παρίσι στη Λισσαβόνα μέσω Ρώμης: Η εξέλιξη της αρμοδιότητας της ΕΚ/ΕΕ στον τομέα της ενέργειας*, σε: Φαραντούρης Ν. (επιμ.): *Ενέργεια - Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική*, Αθήνα, 2012, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 7 επ.)

1.2 Ενδιάμεσο στάδιο: Η δευτερογενής αγορά εξισορρόπησης & προμήθειας

Η εμπορία φυσικού αερίου στην ανωτέρω δευτερογενή αγορά για σκοπούς εξισορρόπησης, δεν διαφέρει σημαντικά από την συνήθη εμπορία φυσικού αερίου για σκοπούς προμήθειας (κατανάλωση, μεταπώληση κλπ). Όταν ένας πωλητής επιθυμεί να συμβληθεί με έναν αγοραστή που βρίσκεται σε ένα συγκεκριμένο σημείο στο σύστημα, θα πρέπει να διασφαλίσει ότι το φυσικό αέριο μεταφέρεται από το σημείο της εισροής στο σημείο της εκροής μέσω της κατάρτισης μιας σύμβασης με τον διαχειριστή του δικτύου. Στο απλό αυτό οργανωτικό σύστημα, κάθε εισροή και εκροή συνδέεται αφ' ενός, με ορισμένα φυσικά σημεία εντός του συστήματος μεταφοράς κι αφ' ετέρου, με σχετικές διαδρομές στο σύστημα. Τα σημεία αυτά, καθώς και οι διαδρομές, μπορούν να τροποποιηθούν με την πάροδο του χρόνου, λόγω των νέων συμβάσεων που συνάπτονται και αντικαθιστούν τις προηγούμενες. Είναι εξαιρετικά σημαντικό οι αλλαγές αυτές να μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσα σε ένα ενιαίο ευέλικτο πλαίσιο (commercial flexibility) ώστε να καθίσταται δυνατό να εκτελούνται όσο το δυνατόν ευκολότερα και γρηγορότερα¹³. Τίποτα δεν απαγορεύει (αντιθέτως διευκολύνει) σε ένα τέτοιο πλαίσιο συναλλαγών να ταυτίζεται με αυτό της αγοράς εξισορρόπησης, στο οποίο έγινε αναφορά ανωτέρω.

Η ανάπτυξη αυτής της σύνθετης, κοινής αγοράς εξισορρόπησης και εμπορίας, απαιτεί, όμως, με τη σειρά της, ένα κοινό σύστημα κανόνων, με άλλα λόγια, τον σχεδιασμό και την ρύθμιση μίας εμπορικής αγοράς που θα χρησιμοποιείται ταυτοχρόνως και για σκοπούς εξισορρόπησης, χωρίς ιδιαίτερες επιβαρύνσεις.

Η γένεση της έννοιας του εικονικού σημείου οφείλεται, κατά πολύ, στις βασικές επιλογές ως προς τον τρόπο εξέλιξης αυτής της κοινής αγοράς. Στο σημείο αυτό, καθίσταται, συνεπώς, απαραίτητη μία παρεκβατική αναφορά στις κομβικές αποφάσεις (ή έστω κατευθύνσεις) που καθόρισαν το άμεσο, τουλάχιστον, μέλλον της ευρωπαϊκής αγοράς φυσικού αερίου.

---

¹³ [Miriello C. and Polo M.: *The Development of Gas Hubs in Europe*, Milan, 2014, SSRN](#), σελ. 8.

1.3 Η γένεση της έννοιας των εικονικών σημείων

Η εξέλιξη της ευρωπαϊκής κοινής ενεργειακής αγοράς αερίου βασίστηκε ιδίως στην επιλογή ενός κοινού τιμολογιακού συστήματος (**tariff system**), βάσει συγκεκριμένων αρχών. Το τιμολογιακό σύστημα απαιτεί, με την σειρά του το ορισμό δύο διαφορετικών παραμέτρων:

- 1) Τον **τύπο του τιμολογίου (tariff type)**, βάσει του οποίου τιμολογείται η μεταφορά του αερίου: Αυτός μπορεί να είναι ένας τύπος που εξάγει αποτελέσματα χρέωσης με βάση τη διαδρομή του αερίου μεταξύ σημείου έγχυσης και σημείου απόληψης (*path-based*) ή ένας τύπος που εξάγει αποτελέσματα χρέωσης ανεξάρτητα από τη διαδρομή του αερίου (*path-independent*). Παράδειγμα του πρώτου τύπου τιμολόγησης αποτελεί η χρέωση βάσει της απόστασης μεταξύ των σημείων έγχυσης και απόληψης αερίου (**distance based**), ενώ παράδειγμα του δεύτερου τύπου τιμολόγησης αποτελεί το τιμολόγιο τύπου **entry-exit**, με βάση το οποίο η συνολική χρέωση για τη μεταφορά αερίου είναι το άθροισμα διακριτών χρεώσεων στα σημεία έγχυσης και απόληψης. Τα κυριότερα (και συχνά αντικρουόμενα) κριτήρια επιλογής ενός εκ των ανωτέρω τύπων είναι ο βαθμός κοστοστρέφειας (*cost-reflectivity*) και η μη-διάκριση μεταξύ των χρηστών του δικτύου (*non-discrimination*) αναφορικά με τη δυνατότητα εισόδου τους στην αγορά.
- 2) Τον **τύπο της (κατανομής) δυναμικότητας (capacity type)**, βάσει του οποίου κάθε χρήστης του συστήματος μεταφοράς δεσμεύει δυναμικότητα στα σημεία εγχύσεως και απολήψεως¹⁴: Αυτός μπορεί να είναι ένας τύπος που επιτρέπει τη δέσμευση δυναμικότητας σε σημεία εγχύσεως και σε σημεία απολήψεως ανεξάρτητα το ένα από το άλλο (**entry-exit**) ή ένας τύπος που επιβάλλει την δέσμευση δυναμικότητας σε σημεία εγχύσεως και σημεία απολήψεως σε συνδυασμό μεταξύ τους (**point-to-point**). Τα κυριότερα (και, επίσης, συχνά αντικρουόμενα) κριτήρια επιλογής ενός εκ των ανωτέρω τύπων είναι, όπως και στην περίπτωση των τιμολογίων, ο βαθμός κοστοστρέφειας (*cost-reflectivity*) και η μη-διάκριση μεταξύ των χρηστών του δικτύου (*non-discrimination*)

---

¹⁴ Δεσμευμένη δυναμικότητα καλείται η μέγιστη ποσότητα φυσικού αερίου για κάθε σημείο την οποία ο διαχειριστής δεσμεύεται ότι δύναται να παραλαμβάνει από κάθε χρήστη ή παραδίδει σε αυτόν, ανά συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (συνήθως 24ωρο) στο σημείο αυτό. Λαμβάνοντας υπ' όψη ότι το άθροισμα των δεσμευμένων (από όλους τους χρήστες) δυναμικότητων ανά 24ωρο σε κάθε σημείο δεν δύναται να υπερβαίνει την τεχνική δυναμικότητα του συγκεκριμένου σημείου, για να γίνει κατανοητή η έννοια της δεσμευμένης δυναμικότητας μπορεί να παρομοιαστεί με την απόκτηση ενός κομματιού της συνολικής πίτας ενός αγωγού (σωλήνα). Η απόφαση του διαχειριστή πως θα μοιράσει τα κομμάτια αυτής της πίτας στους χρήστες καλείται μονολεκτικά «κατανομή» (*allocation*).

αναφορικά με τη δυνατότητα εισόδου τους στην αγορά καθώς και ο βαθμός ελαστικότητας (flexibility)¹⁵.

Σημειώνεται ότι είναι δυνατό να οριστούν διαφορετικοί συνδυασμοί τύπου τιμολογίου και τύπου δυναμικότητας, πχ δεν είναι απαραίτητο να συμπίπτει ο τύπος του τιμολογίου entry-exit (ελληνιστί, εισόδου-εξόδου) με τον τύπο της δυναμικότητας entry-exit, παρά την φαινομενική ταυτότητα των δύο ονομασιών. Τούτο έχει παρατηρηθεί ως υπαρκτό φαινόμενο στο παρελθόν¹⁶.

Η επιλογή για τον τύπο του τιμολογίου βασίστηκε στην επικρατούσα οικονομική θεώρηση, σύμφωνα με την οποία η ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και η ανάπτυξη του ανταγωνισμού στις αγορές ενέργειας θα έχει ως αποτέλεσμα την αποτελεσματικότερη χρήση των απαιτούμενων κεφαλαίων για την ανάπτυξη των ενεργειακών υποδομών, μειώνοντας το κόστος για τον τελικό καταναλωτή¹⁷. Ο σχεδιασμός αυτών των τιμολογίων, ώστε να μην έχουν αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό, είναι ένα θεμελιώδες στοιχείο για μια πιο αποτελεσματική ευρωπαϊκή βιομηχανία φυσικού αερίου¹⁸. Όπως ορίζει δε η παρ. 1 του άρθ. 13 του Κανονισμού 715/2009:

Τα τιμολόγια ή οι μέθοδοι υπολογισμού των τιμολογίων που εφαρμόζονται από τους διαχειριστές των δικτύων μεταφοράς και έχουν εγκριθεί από τις ρυθμιστικές αρχές ... είναι διαφανή, λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη για ακεραιότητα και βελτίωση του δικτύου και αντιπροσωπεύουν το πραγματικά καταβληθέν κόστος, εφόσον αντιστοιχεί στο κόστος αποτελεσματικού και διαρθρωτικά συγκρίσιμου διαχειριστή δικτύου και είναι διαφανές, συμπεριλαμβανομένης της κατάλληλης απόδοσης των επενδύσεων, και, όπου ενδείκνυται, λαμβάνουν υπόψη τη συγκριτική αξιολόγηση των τιμολογίων από τις ρυθμιστικές αρχές. Τα τιμολόγια ή οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό τους, εφαρμόζονται κατά τρόπο που δεν συνεπάγεται διακρίσεις.

¹⁵ Lapuerta C. and Moselle B.: *Convergence of non-discriminatory tariff and congestion management systems in the European gas sector*, London, 2002, The Brattle Group, σελ. 56 επ.. Πρόκειται για τη σημαντικότερη (από άποψη επιρροής) μελέτη που καθόρισε το μέλλον της Ευρωπαϊκής αγοράς φυσικού αερίου.

¹⁶ Ενδεικτικά, βλ. την περίπτωση της Ιρλανδίας σε Lapuerta C. and Moselle B, ibid, σελ. 5:

¹⁷ Κουτζούκος Γ., Ασλάνογλου Μ. και Τροκούδη Α.: *Η εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας: Από την πρώτη στην Τρίτη ενεργειακή δέσμη και ο ρόλος του ρυθμιστή και του διαχειριστή*, σε: Φαραντούρης Ν. (επιμ.): *Ενέργεια - Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική*, Αθήνα, 2012, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 34 επ.)

¹⁸ [Bermúdez A. et al.: Gas transport networks - Entry/exit tariffs via least squares methodology, Energy Policy, V. 63, 2013, σελ. 252](#)

Σημειώνεται ότι το Ευρωπαϊκό κεκτημένο (acquis) ήταν ιδιαίτερα αργό στην επιλογή της δέουσας διαφανούς (transparent), κοστοστρεφούς (cost-reflective) και μη-διακριτικής (non-discriminatory) «μεθόδου που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των τιμολογίων», δηλαδή του τύπου τιμολόγησης. Μόλις στο τέλος του 2008 συγκεντρώθηκαν στην Μαδρίτη (Madrid Forum) τα κορυφαία ενεργειακά μυαλά της Ένωσης (και όχι μόνο) προκειμένου να εξετάσουν και να συμφωνήσουν πάνω σε πολύ απλά, αυτονόητα, θέματα, όπως στην εναρμόνιση των ορισμών, των μονάδων μέτρησης, των προδιαγραφών ποιότητας και των πρωτοκόλλων επικοινωνίας, έως πολύ πολύπλοκα, όπως εν προκειμένω στη βέλτιστη επιλογή του μοντέλου τιμολόγησης των υπηρεσιών μεταφοράς.

Η συμφωνία επήλθε στην 6^η συνάντηση του Madrid Forum, την 30-31 Οκτωβρίου 2008¹⁹, όπου αποφασίστηκε να προταθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή η εφαρμογή του πυρήνα του τύπου τιμολόγησης entry-exit. Η πρόταση αυτή μετουσιώθηκε σε απόφαση με την έκδοση του Κανονισμού 715/2009²⁰, όπου, στο τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του άρθ. 13 ρητά αποτυπώνεται ο κανόνας ότι:

Τα τιμολόγια πρόσβασης για τους χρήστες δικτύου δεν εισάγουν διακρίσεις και ορίζονται χωριστά για κάθε σημείο εισόδου ή εξόδου του συστήματος μεταφοράς. Οι μηχανισμοί επιμερισμού του κόστους και η μεθοδολογία καθορισμού των τιμών όσον αφορά τα σημεία εισόδου και εξόδου εγκρίνονται από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές. Έως τις 3 Σεπτεμβρίου 2011 τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι έπειτα από μεταβατική περίοδο τα τέλη δικτύου δεν υπολογίζονται με βάση την προβλεπόμενη στη σύμβαση διαδρομή.

Η παρ. 19, δε, του προοιμίου του Κανονισμού αιτιολογεί την ανωτέρω απόφαση ως εξής:

Για να τονωθεί ο ανταγωνισμός μέσω ρευστών²¹ αγορών αερίου χονδρικής, είναι ουσιώδες να καταστεί δυνατό το εμπόριο αερίου ανεξάρτητα από τη θέση του στο σύστημα. Ο μόνος τρόπος για να επιτευχθεί τούτο είναι να παρέχεται η ελευθερία στους χρήστες δικτύου να προβαίνουν σε κρατήσεις δυναμικότητας εισόδου και εξόδου που να είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους, με αποτέλεσμα το αέριο να μεταφέρεται

¹⁹ [Troesch J.-A.: The Madrid Forum, Presentation at the ERRA EU Accession Working Group Meeting, Tallinn, 2003](http://erranet.org/index.php?name=OE-eLibrary&file=download&id=1563), σελ. 10, <http://erranet.org/index.php?name=OE-eLibrary&file=download&id=1563>

²⁰ [Κανονισμός \(ΕΚ\) αριθ. 715/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13^{ης} Ιουλίου 2009 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου και για την κατάργηση του κανονισμού \(ΕΚ\) αριθ. 1775/2005](#), ΕΕ L 211 της 14.8.2009

²¹ Ο ανταγωνισμός απαιτεί ρευστότητα ([Schwark B.: Important New Nodes - Gas Hubs and their Impact on Competition, EPFL CDM MIR Network Industries Quarterly \(Winter\), 2006](#)). Το Βρετανικό Office of Gas and Electricity Markets (OFGEM) αποκαλεί ρευστότητα ([liquidity](#)) τη μέτρηση της δυνατότητας αγοράς ή πώλησης ενός βασικού αγαθού χωρίς την πρόκληση μεταβολής της τιμής του και χωρίς σημαντικά πρόσθετα έξοδα συναλλαγής. Σημαντικό στοιχείο αυτής της δυνατότητας είναι η παρουσία πολλών αγοραστών και πωλητών που διαθέτουν επαρκείς ποσότητες και αντίστοιχο ενδιαφέρον για συνεχείς, αδιάλειπτες συναλλαγές.

κατά ζώνες αντί να ακολουθεί την προβλεπόμενη στη σύμβαση διαδρομή. Οι περισσότεροι ενδιαφερόμενοι που συμμετείχαν στο έκτο Φόρουμ της Μαδρίτης, στις 30 και 31 Οκτωβρίου 2002, εξέφρασαν την προτίμησή τους για συστήματα εισόδου-εξόδου προκειμένου να διευκολυνθεί η ανάπτυξη του ανταγωνισμού. Οι τιμές δεν θα πρέπει να εξαρτώνται από την οδό μεταφοράς. Ως εκ τούτου, οι τιμές που ορίζονται για ένα ή περισσότερα σημεία εισόδου δεν πρέπει να έχουν σχέση με τις τιμές που ορίζονται για ένα ή περισσότερα σημεία εξόδου και αντιστρόφως.

Όπως είναι προφανές «ο Κανονισμός 2009/715/ΕΚ επιβάλλει την εφαρμογή ενός συστήματος τιμολόγησης τύπου «εισόδου/εξόδου», στο οποίο η τιμολόγηση κάθε χρήστη του συστήματος για τη δέσμευση δυναμικότητας δεν συναρτάται από τη συμβατική διαδρομή του αερίου αλλά από τα συγκεκριμένα σημεία εισόδου ή/και εξόδου στα οποία πραγματοποιείται η δέσμευση, **χωρίς να επιβάλλει και το αντίστοιχο σύστημα κατανομής δυναμικότητας.**»²². Ακόμα και σήμερα στην Ευρώπη, «από θεωρητική άποψη είναι δυνατή η εφαρμογή διαφορετικών συστημάτων κατανομής δυναμικότητας και διαφορετικών συστημάτων τιμολόγησης της δεσμευμένης δυναμικότητας.»²³ Με απλούστερα λόγια, δεν υπάρχει μέχρι αυτή τη στιγμή νομοθεσία η οποία επιβάλλει τον ένα ή τον άλλο τύπο δυναμικότητας. Ο τύπος κατανομής δυναμικότητας υπαγορεύθηκε μέσα από την διαβούλευση των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εκφράστηκε μέσα από διάφορα κείμενα και ιδίως από το ως Gas Target Model, όπως αυτό εκφράστηκε, στο τέλος του 2011, από το Συμβούλιο των Ευρωπαίων Ρυθμιστών Ενέργειας (CEER), το οποίο πρότεινε ένα πρότυπο-στόχο (μοντέλο) για την Ευρωπαϊκή Αγορά Φυσικού Αερίου²⁴.

Ο πρώτος από τρεις βασικούς πυλώνες αυτού του μοντέλου είναι η δημιουργία λειτουργικών χονδρεμπορικών αγορών αερίου²⁵.

«Τα βασικά χαρακτηριστικά ενός ιδεατού συστήματος αυτού του τύπου συνοψίζονται στα εξής: Οι χρήστες του δικτύου δεσμεύουν δυναμικότητα ανεξάρτητα σε κάθε σημείο εισόδου και σε κάθε σημείο εξόδου του συστήματος μεταφοράς, δηλαδή η δέσμευση δυναμικότητας δεν σχετίζεται με τη συμβατική διαδρομή του αερίου από (ένα ή περισσότερα) συγκεκριμένα σημεία εισόδου σε (ένα ή περισσότερα) συγκεκριμένα σημεία εξόδου.»²⁶ Το αέριο μπορεί, πρακτικά, να εισαχθεί από οπουδήποτε και να εξαχθεί

²² [Αυλωνίτης Γ.: Gas Target Model: Το πρότυπο στόχος για την ευρωπαϊκή αγορά αερίου, Πανεπιστήμιο Πειραιώς - Σειρά: Ενεργειακά Τετράδια \(Διευθ.: Φαραντούρης Ν.\), Πειραιάς, 2014, σελ. 6](#)

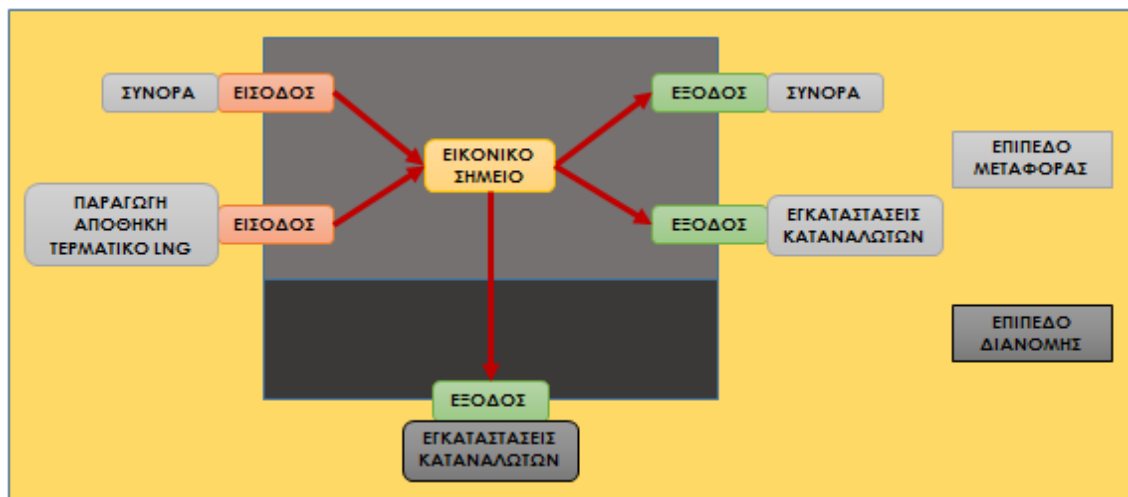
²³ Αυλωνίτης Γ., *ibid*

²⁴ Council of European Energy Regulators: *Vision for a European Gas Target Model, Conclusions Paper*, Brussels, 2011

²⁵ Οι άλλοι δύο είναι, η σύνδεση των χονδρεμπορικών αγορών αερίου, και η διασφάλιση του εφοδιασμού και οικονομικά αποτελεσματικών επενδύσεων.

²⁶ Αυλωνίτης Γ., *ibid*

από οπουδήποτε, αρκεί να έχει δεσμευθεί σχετική δυναμικότητα. Μόλις το αέριο εισέλθει στο σύστημα δύναται να αποτελέσει αντικείμενο συναλλαγής χωρίς φυσική παράδοση. Αυτό ακριβώς είναι το γεγονός που ευνοεί την εισαγωγή, στις περιπτώσεις αυτές, της έννοιας ενός **σημείου** (εντός του συστήματος) όπου δύνανται να πραγματοποιούνται ελεύθερες και συνεχείς συναλλαγές φυσικού αερίου. «Συνήθως το σημείο αυτό είναι ένα εικονικό σημείο (*virtual point*) το οποίο αποτελεί «εικονικό σημείο εξόδου» για τους χρήστες οι οποίοι έχουν δεσμεύσει δυναμικότητα στις φυσικές εισόδους του συστήματος και «εικονικό σημείο εισόδου» για τους χρήστες οι οποίοι έχουν δεσμεύσει δυναμικότητα στις φυσικές εξόδους του συστήματος είτε για τελική κατανάλωση, είτε για εξαγωγή σε άλλο σύστημα μεταφοράς ή διανομής ή σε εγκατάσταση αποθήκευσης.»²⁷ Σε ένα πλήρες μοντέλο (*full entry-exit*)²⁸, στο επίπεδο της μεταφοράς μπορεί να προστεθεί και το επίπεδο της (αστικής) διανομής με ενιαία αντιμετώπιση της εξισορρόπησης.

Full entry-exit system

Το εικονικό σημείο αποτελεί φυσική προέκταση της επιλογής του τύπου δυναμικότητας εισόδου-εξόδου και αποτέλεσε ένα σημείο συναλλαγών, για σκοπούς, κατ' αρχάς, εξισορρόπησης (*balancing point*), λόγω της αυτόματης δημιουργίας μίας ενιαίας ζώνης εισόδου-εξόδου, στην οποία το φυσικό αέριο που έχει εισέλθει στο σύστημα μπορεί, πέραν από το να κατευθυνθεί σε ένα σημείο εξόδου, να αποτελέσει αντικείμενο ελεύθερης, επί ίσοις όροις διαπραγμάτευσης με όλους τους χρήστες του δικτύου, ως ένα εικονικό σημείο δεσμεύσεων δυναμικότητας (*virtual points of nominations*). Ως εκ τούτου, το εν λόγω εικονικό σημείο μπορεί πέρα από τις ανάγκες εξισορρόπησης των χρηστών του δικτύου

²⁷ Αυλωνίτης Γ., *supra ibid*, σελ. 6

²⁸ [DNW KEMA: Study on Entry-Exit Regimes in Gas \(By order of the European Commission – DG Energy\), Groningen, 2013](#), σελ. 21

και του διαχειριστή του συστήματος να εξυπηρετήσει και άλλες συναλλαγές φυσικού αερίου σε μια συγκεκριμένη αγορά, καθιστάμενο έτσι ένα σημείο εικονικών συναλλαγών (virtual trading point), είτε για σκοπούς εξισορρόπησης, είτε για σκοπούς προμήθειας, μη συνδεδεμένες με αντίστοιχη δέσμευση δυναμικότητας (capacity unbundling). Με τον τρόπο αυτό ικανοποιείται πλήρως και η επιταγή του Κανονισμού 2009/715/ΕΚ που απαιτεί την ύπαρξη δυνατότητας εμπορίας αερίου «ανεξάρτητα από τη θέση του στο σύστημα»²⁹.

Κλείνοντας το παρόν (εμβόλιμο) κεφάλαιο, οφείλουμε να επισημάνουμε ότι το συνδυασμένο (από άποψη τιμολόγησης και δυναμικότητας) μοντέλο entry-exit έχει, κατά την άποψη των περισσότερων μελετητών, σημαντικές ιδιότητες που το καθιστούν κατάλληλο για την ανάπτυξη του χονδρεμπορίου. Κατ' αρχάς, παρέχει μεγαλύτερη ευελιξία στους χρήστες του δικτύου, δίνοντάς τους την ελευθερία να πραγματοποιούν ανεξάρτητες δεσμεύσεις δυναμικότητας στις εισόδους του συστήματος από τις δεσμεύσεις δυναμικότητας στις εξόδους του συστήματος και, ως εκ τούτου, προωθούν την ένταξη στην αγορά νέων συμμετεχόντων, χωρίς να υφίστανται το ανταγωνιστικό μειονέκτημα που έχει ένα μικρό χαρτοφυλάκιο πελατών σε σχέση με ένα μεγάλο υφιστάμενο χαρτοφυλάκιο, το οποίο, υπό διαφορετικά μοντέλα, έχει τη δυνατότητα να εκμεταλλευτεί τη δύναμη του όγκου του για να επιτύχει καλύτερες τιμές, εξωθώντας τους πιθανούς ανταγωνιστές του από την αγορά.

Είναι, επίσης, ένα μοντέλο που αποθαρρύνει τις σταυροειδείς επιδοτήσεις, ισότιμο, αντανakλά το πραγματικό κόστος και παρέχει ισότιμη ευελιξία για την εμπορία τόσο του βασικού προϊόντος (commodity) όσο και της απαραίτητης δυναμικότητας (capacity). Είναι προφανές ότι κατά τον τρόπο αυτό δημιουργείται σε εθνικό, κατ' αρχάς, κι εν συνεχεία σε περιφερειακό ή/και ενωσιακό επίπεδο, ένα ενιαίο σύστημα σε επίπεδο δυναμικότητας εισόδου-εξόδου σε συνδυασμό με μια ενιαία ζώνη εξισορρόπησης/εμπορίας επιτρέποντας έτσι στη συναλλαγή να λάβει χώρα σε ένα απεριόριστο σημείο και όχι σε πολλαπλά περιορισμένα σημεία του δικτύου. Τούτο, όμως, θα συμβεί, υπό μερικές βασικές προϋποθέσεις:

α) Να υπάρχουν τα κατάλληλα **κίνητρα**, έτσι ώστε οι χρήστες να προτιμούν να προσαρμόζουν μόνοι τις θέσεις τους μέσω της χονδρικής αγοράς, παρά να επαφίενται στην ευθύνη του διαχειριστή,

β) να έχει γίνει σωστός σχεδιασμός των **κανόνων** εξισορρόπησης, ο οποίος θα πρέπει να είναι βασισμένος στην αγορά και να αντανakλά το πραγματικό κόστος

---

²⁹ DNW KEMA, *ibid supra*, σελ. 20

που έχει ο διαχειριστής του συστήματος για την εξισορρόπηση του, και, κατ' επέκταση, και τέλος

γ) να υπάρχει η απαραίτητη **διαφάνεια** στην πληροφόρηση, δηλαδή πλήρης διαθεσιμότητα, σε ισότιμη βάση, σε όλους τους χρήστες, των πληροφοριών που είναι απαραίτητες για την λήψη της βέλτιστης και οικονομικότερης εμπορικής απόφασης πριν την διαπραγμάτευση κάθε συναλλαγής³⁰.

Υπάρχουν βεβαία, στον αντίποδα, φωνές³¹ που υποστηρίζουν ότι το μοντέλο εισόδου-εξόδου είναι ελκυστικό στους Ευρωπαίους για εντελώς διαφορετικούς λόγους, π.χ. διότι συνάδει είτε με την Ευρωπαϊκή αντίληψη περί επενδύσεων με ελάχιστο έως μηδενικό κίνδυνο είτε με τα χαρακτηριστικά των Ευρωπαϊκών δικτύων που αναπτύχθηκαν χωρίς συντονισμό και εμφανίζονται ως «άτακτα» (meshed), χωρίς επαρκή εσωτερική και εξωτερική διασύνδεση. Το μοντέλο εισόδου-εξόδου φαίνεται να επλύει τα προβλήματα αυτά, αλλά σε ένα επιφανειακό (ισχυρίζονται οι φωνές αυτές) επίπεδο, καθώς και πάλι συγκεντρώνουν τις επενδυτικές αποφάσεις σε ένα πρόσωπο (διαχειριστή) και γεννούν πολύπλοκα και αχρείαστα σήματα τιμών. Καταλήγουν, δε, στον αφορισμό ότι το μοντέλο entry-exit αδυνατεί να οδηγήσει σε μια πανευρωπαϊκή χονδρική αγορά φυσικού αερίου³². Η Ευρώπη, αναφέρουν, «κοιτά το δέντρο αντί για το δάσος». Εκεί όπου η Αμερική προχώρησε με ξεκάθαρο στόχο και εφάρμοσε το σχέδιό της αργά και σταθερά, βήμα προς βήμα, κάθε ένα από τα οποία στηριζόταν στο προηγούμενο, καρπούμενη τα οφέλη του υγιούς και ελεύθερου ανταγωνισμού, η Ευρώπη απλώς έριξε στο τραπέζι ένα συνονθύλευμα κανόνων που τώρα προσπαθεί να συνδυάσει³³.

Το θέμα είναι ακανθώδες. Η πλειοψηφία είναι θετική σε ένα μοντέλο που ευνοεί την ύπαρξη κόμβων ως απάντηση στο σκοπό της ενοποίησης της Ευρωπαϊκής αγοράς, αλλά δεν είναι βέβαιο ότι οι κόμβοι αυτοί θα επιτελέσουν την υπέρτερο σκοπό τους (την παραγωγή σημάτων τιμών) στο μέλλον. Θα συνεχίσουν, όμως, οπωσδήποτε, να υπάρχουν ως ελεύθερα σημεία συναλλαγών ποσοτήτων για εξισορρόπηση και προμήθεια³⁴.

³⁰ [Miriello C. and Polo M.: *The Development of Gas Hubs in Europe*, Milan, 2014, SSRN, σελ. 10-11](#)

³¹ Ενδεικτικά, [Vazquez, M. et al.: *Building gas markets - US versus EU, market versus market model*, European University Institute, RSCAS \(10\), 2012, passim](#)

³² [Hunt P.: *Entry-Exit Transmission Pricing With Notional Hubs - Can It Deliver A Pan-European Wholesale Market In Gas?*, The Oxford Institute for Energy Studies \(NG 23\), 2008, σελ. 13](#)

³³ [Duncan C.: *Lessons from the United States and Texas - Market liberalization of the natural gas and electricity markets in Europe*, Texas Journal of Oil, Gas, and Energy Law, Vol. 10.2, 2015, σελ. 365](#)

³⁴ [Heather P.: *Continental European Gas Hubs - Are They Fit for Purpose?*, Oxford Institute for Energy Studies, 2012 \(NG 63\)](#)

1.4 Τελικό στάδιο: Η ολοκλήρωση της δευτερογενούς αγοράς

Επιστρέφοντας στην εξέλιξη της χονδρεμπορικής αγοράς φυσικού αερίου και έχοντας υπόψη την καθοριστική επιλογή του συνδυασμένου μοντέλου (τιμολογίου/δυναμικότητας) entry-exit, επισημάνθηκε ότι η ανάγκη ευέλικτης εξισορρόπησης αποτελεί (συνήθως) το πρώτο στάδιο της εξέλιξης αυτής. Σε αυτό το στάδιο, όμως, η χονδρική αγορά αποτελεί δεύτερη και απλώς συμπληρωματική πηγή φυσικού αερίου για τους ενδιαφερόμενους προμηθευτές, η οποία καλύπτει τις τυχόν πρόσθετες ανάγκες, οι οποίες, μέχρι εκείνη τη στιγμή, καλύπτονταν από μεσο-μακροπρόθεσμες εμπορικές συμβάσεις (οι οποίες, ως γνωστόν, χαρακτηρίζονται από δυσβάσταχτες -αν και οικονομικά δικαιολογημένες- ρήτρες υποχρεωτικής αγοράς ανεξαρτήτως παραλαβής (take or pay)³⁵.

Η σταδιακή απεξάρτηση από τέτοιες συμβάσεις λόγω της εμφάνισης περισσότερο ευέλικτων προϊόντων, τα οποία συνδέονται με την εμφάνιση αυξημένης ρευστότητας αερίου, συνιστά την επόμενη φάση στην εξέλιξη των αγορών χονδρικής³⁶. Οι συμβάσεις μικραίνουν σε διάρκεια, ακριβώς διότι συνεχώς εμφανίζονται νέες ευκαιρίες και η αγορά αναπτύσσεται σε μεγαλύτερο ακόμη επίπεδο, ιδίως στα εικονικά σημεία, καθώς το μοντέλο ευνοεί τις συνεχόμενες συναλλαγές χωρίς επιβαρύνσεις με χρεώσεις εισόδου/εξόδου.

Όσο η αγορά συνεχίζει και αναπτύσσεται, οι τιμολογιακές ρυθμίσεις των μακροχρονίων συμβάσεων αερίου έρχονται να προσαρμοστούν στις ολοένα μεταβαλλόμενες συνθήκες του ευρύτερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος και οι φόρμουλες (τιμολόγησης) τείνουν να αναθεωρούνται, ώστε να βασίζονται είτε στην αξία του αερίου στη σχετική αγορά, είτε στις τιμές των παραγόμενων αγαθών. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι μακροχρόνιες συμβάσεις στερούνται της αξίας τους, καθώς όλα τα μέρη συνεχίζουν να αναζητούν την ασφάλεια της κάλυψης της μακροχρόνιας ζήτησης και προσφοράς.³⁷ Οι τιμές spot συνυπάρχουν με τις τιμές των μακροπρόθεσμων συμβάσεων.

Ακόμα όμως και σε αυτή την περίπτωση, οι τιμές μπορεί να εμφανίζουν σοβαρή και απρόβλεπτη μεταβλητότητα, καθώς η ρευστότητα μπορεί, μεν, να έχει αυξηθεί, αλλά δεν έχει καταστεί δυνατό να καλύψει οποιαδήποτε ανάγκη, ανά πάσα στιγμή, και μάλιστα στην σωστή τιμή. Η αγορά νιώθει ότι δεν μπορεί να στηριχτεί απόλυτα σε ένα απλό εικονικό σημείο συναλλαγών (είτε για προμήθεια

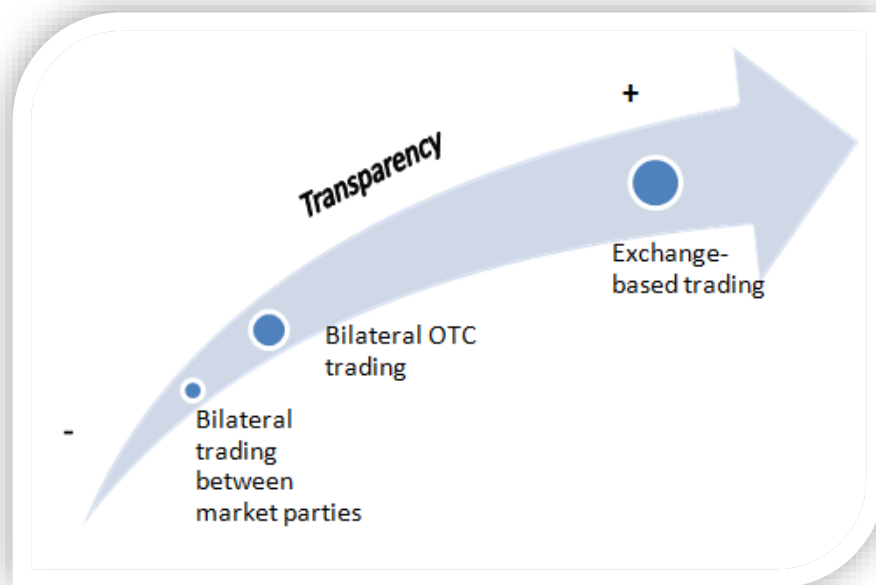
³⁵ Για εκτενή ανάλυση του θέματος της αξιακής αλυσίδας του Φυσικού Αερίου, βλ. Μπίκος Σ.: *Μεταφορά και Προμήθεια Υδρογονοποιημένου Φυσικού Αερίου - Ασφάλεια Εφοδιασμού και ο ρόλος της Ελλάδος*, σε: Φαραντούρης Ν. (επιμ.): *Ενέργεια - Ναυτιλία & Θαλάσσιες Μεταφορές*, Αθήνα 2013, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 197 επ.

³⁶ [Miriello C. and Polo M.: *The Development of Gas Hubs in Europe, Milan, 2014, SSRN*](#), σελ. 13

³⁷ Σχοινιά Μ.: *Κόμβοι Συναλλαγών Φυσικού Αερίου: Λειτουργία και Προοπτικές*, σε: Φαραντούρης Ν. (επιμ.): *Ενέργεια - Δίκτυα και Υποδομές*, Αθήνα 2014, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 193 επ.

είτε για εξισορρόπηση) και αναζητά διασφάλιση του κινδύνου της, απαιτεί, δηλαδή, την εξέλιξη του σημείου αυτού.

Η επόμενη, συνεπώς, και τελική φάση της ανάπτυξης των χονδρικής αγοράς φυσικού αερίου συνδέεται με την παροχή πλήρους φάσματος προϊόντων που είναι κατάλληλα για τη διαχείριση του κινδύνου αυτού (hedging)³⁸. Τέτοια είναι, κατά τη διεθνή πρακτική, η αγορά των παραγώγων, ενδεικτικά των προθεσμιακών συμβάσεων (forwards) και των συμβάσεων μελλοντικής εκπλήρωσης (futures), η οποία σηματοδότησε αρχικά την μετάβαση σε μία αγορά διμερών συναλλαγών μέσω μεσιτών -brokers- (OTC) και μετέπειτα σε μία ανοιχτή χρηματιστηριακή αγορά (exchange) με την οποία διασυνδέεται η αγορά αερίου, με αποτέλεσμα την όλο και μεγαλύτερη διαφάνεια στην αγορά, που αποτελεί κυρίαρχο συστατικό του ελεύθερου ανταγωνισμού. Όσο περισσότερη πληροφόρηση διαθέτει ο συμμετέχων στην αγορά, τόσο καλύτερα προσαρμόζει τις αποφάσεις του, τόσο από σκοπιά προμηθειών όσο και από σκοπιά διαχείρισης κινδύνου.

Από τις διμερείς στις χρηματιστηριακές συμβάσεις - Πηγή: [IENE](#)

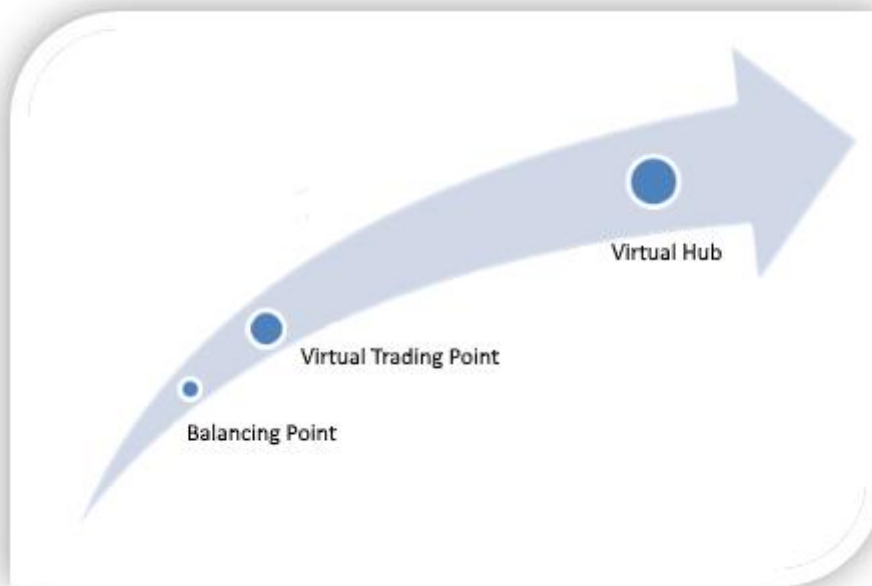
Το εικονικό σημείο μπορεί πολύ εύκολα να αποτελέσει τη βάση ώστε να αναπτυχθούν, με αναφορά σε αυτό, πληροφοριακά συστήματα για τη διευκόλυνση της εμπορίας αερίου μεταξύ χρηστών και εν γένει παικτών στην

³⁸ [Miriello C. and Polo M.: The Development of Gas Hubs in Europe, Milan, 2014, SSRN](#), supra

αγορά και τη διαμόρφωση μίας χονδρικής τιμής αερίου, είτε σε βραχυχρόνια (spot/prompt) είτε σε μακροχρόνια (forward) βάση.

Εν κατακλείδι, η υιοθέτηση ενός συγκεκριμένου μοντέλου, και ιδίως του συγκεκριμένου τύπου κατανομής δυναμικότητας, ενόησε την δημιουργία ενός εικονικού σημείου συναλλαγών, αρχικά για σκοπούς εξισορρόπησης -**Balancing Point**-, εν συνεχεία, για σκοπούς εξισορρόπησης/προμήθειας -**Virtual Trading Point**- και τέλος σε ένα **Virtual Hub**, όταν σε αυτό προστέθηκαν και τα διάφορα χρηματιστηριακής εμπνεύσεως εργαλεία διαχείρισης κινδύνου.

Από το Balancing Point στο Virtual Hub

Η πορεία αυτή αποτελεί την πλέον συνήθη διαδικασία ανάπτυξης του χονδρικού εμπορίου φυσικού αερίου μετά την απελευθέρωσή του. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι αγορές του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ολλανδίας.

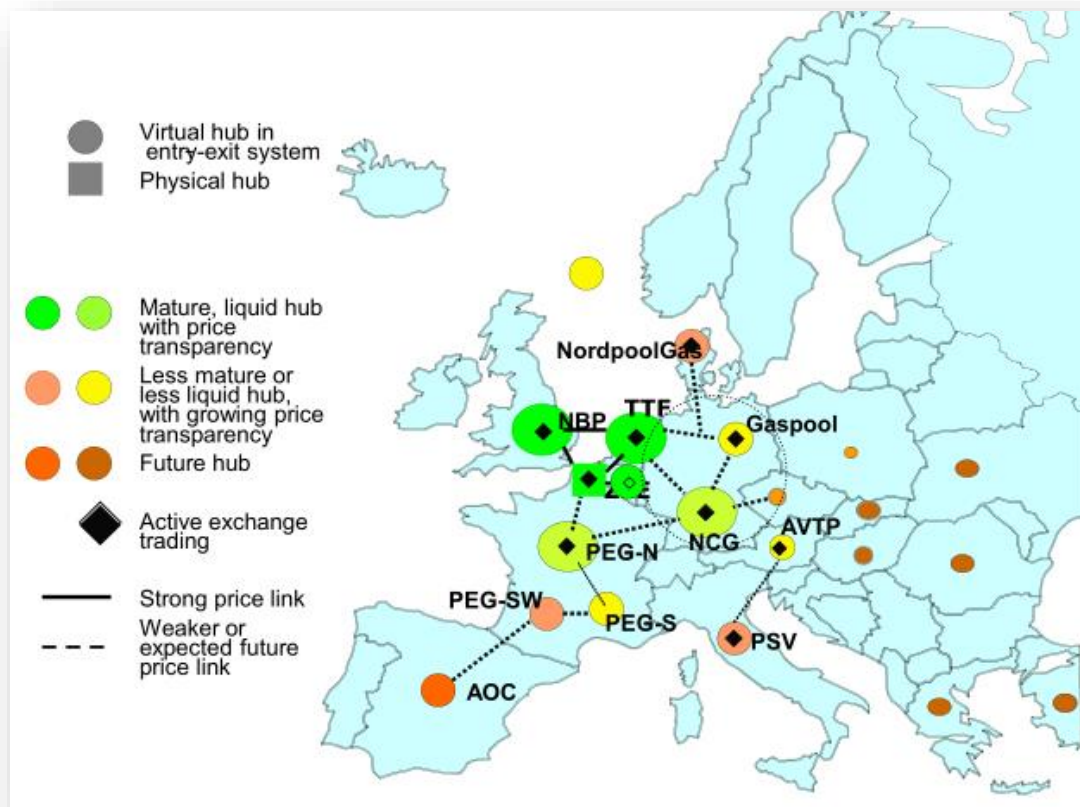
Δεν είναι τυχαίο, ότι η πρώτη χώρα που δημιούργησε μια ολοκληρωμένη χονδρική αγορά υπήρξε το Ηνωμένο Βασίλειο, η οποία είναι επίσης η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα που απελευθέρωσε την ενεργειακή αγορά της. Η εμφάνιση πολλών χρηστών που είχαν ανάγκη να εξισορροπήσουν τις θέσεις τους ώθησε στη δημιουργία του National Balancing Point (NBP)³⁹. Σε λίγα χρόνια, το NBP είχε μετατραπεί από μια απλή πλατφόρμα εξισορρόπησης σε ένα σημείο εμπορίας

³⁹ Το NBP δεν αναφέρεται καν στο Βρετανικό ρυθμιστικό πλαίσιο. Οποιοδήποτε αέριο εισέλθει στο εθνικό δίκτυο (National Grid) εμφανίζεται στην πλατφόρμα του NBP και δύναται να αποτελέσει αντικείμενο συναλλαγής.

φυσικού αερίου. Παρ' όλα αυτά, αν και μια τέτοια ρευστή αγορά θα έπρεπε συνεχώς να παράγει μια ελαφρώς κυμαινόμενη τιμή που να αντικατοπτρίζει πλήρως τις συνθήκες προσφοράς και ζήτησης και να πιέζει την σταθερή τιμή των μακροχρόνιων συμβάσεων, η αγορά έζησε μία αστάθεια τιμών⁴⁰, η οποία οδήγησε στην δημιουργία χρηματιστηριακής φύσεως εργαλείων μέσα από διάφορες πλατφόρμες, αλλά κυρίως μέσα από το ICE (International Commodity Exchange).

Στα ίδια επίπεδα ρευστότητας, αλλά ένα βαθμό πίσω από άποψη ωριμότητας, βρίσκεται και το Ολλανδικό εικονικό σημείο Title Transfer Facility (TTF), καθώς αποτελεί την μοναδική πλατφόρμα της χώρας και οι ποσότητες που συναλλάσσονται σε αυτό είναι πολύ κατώτερες του NBP.

Επαναλαμβάνουμε ότι τα ανωτέρω, περί της συνήθους πορείας της εξέλιξης της χονδρεμπορικής αγοράς φυσικού αερίου δεν αποτελούν θέσφατο, παρά ένα θεώρημα βάσει εμπειρικών δεδομένων.

Φυσικοί και εικονικοί κόμβοι - Πηγή: [European Federation of Energy Traders \(EFET\)](#)

⁴⁰ [Alterman, S.: Natural gas price volatility in the UK and North America, The Oxford Institute for Energy Studies, 2012 \(NG 65\)](#), σελ. 26 επ.

Υπάρχουν παραδείγματα διαφορετικής σειράς εξέλιξης, δικαιολογημένα άλλωστε, καθώς αυτή εξαρτάται από την αλληλεπίδραση και την προσπάθεια σύγκλισης διαφορετικών αγορών, σε διαφορετικά χρονικά σημεία ανάπτυξης. Άλλωστε, λόγω της πανευρωπαϊκής οικονομικής κρίσης, δεν υφίσταται πλέον πραγματικό πρόβλημα διαχείρισης ροών και εξισορρόπησης, το οποίο αντιμετωπίζεται σχετικά εύκολα από τους Διαχειριστές. Το ερώτημα που παραμένει, συνεπώς, είναι, η ανακάλυψη του **σήματος της τιμής**, το οποίο διαφέρει ριζικά από τις παλαιότερες εποχές των μακροχρονίων, σχεδόν αποκλειστικά, συμβάσεων. Μόνο ένας κόμβος αερίου (gas hub) μπορεί να αποκαλύψει σήμερα την spot τιμή της αγοράς. Όλη η συλλογιστική της υπεροχής του συστήματος «entry/exit με hub» έχει βασιστεί στην αντίληψη ότι αποκαλύπτει την τιμή αυτή και άρα αποτελεί προϋπόθεση ανταγωνισμού, ο οποίος επιτυγχάνεται λόγω της υποκείμενης ρευστότητας και διαφάνειας. Αναλύσεις καταδεικνύουν ότι όπου, στην Ευρώπη, υπάρχει επαρκής διασύνδεση, ώστε να καθίσταται δυνατή η διασύνδεση των πηγών, οι κόμβοι αποτελούν ήδη μέρος μίας ενοποιημένης αγοράς και είναι ικανοί να παράξουν αξιόπιστα σήματα τιμών. Και τούτο αποδεικνύει, κατά τους ανωτέρω ισχυρισμούς, ότι η Ευρώπη κινείται στον ορθό δρόμο (αν και πολύ αργά και αποσπασματικά), καθώς αποτελεί αξίωμα ότι λείπει η απαραίτητη πολιτική βούληση. Το πρόβλημα δεν είναι συνεπώς το μοντέλο, αλλά η εθνικιστική τροχοπέδη της λήψης των απαραίτητων πολιτικών, ρυθμιστικών και οικονομικών αποφάσεων σύγκλισης όλης της Ενωσιακής αγοράς.

Χώρες που εξελίχθηκαν σε μεταγενέστερο χρόνο, όπως η Ιταλία προσφέρουν ενδιαφέροντα παραδείγματα διαφορετικού μίγματος των βημάτων εξέλιξης. Το Ιταλικό κανονιστικό πλαίσιο πρώτα δημιούργησε μια πλατφόρμα εμπορικών συναλλαγών OTC σε ένα εικονικό σημείο, καλούμενο Punto di Scambio Virtuale (PSV)⁴¹ και ένα χρηματιστήριο, κι εν συνεχεία μια πλατφόρμα εξισορρόπησης. Η ορθολογική αλληλουχία των βημάτων φαίνεται να αποκαθίσταται από το γεγονός ότι μόλις δημιουργήθηκε η πλατφόρμα εξισορρόπησης, οι συναλλαγές στο χρηματιστήριο μηδενίστηκαν, γεγονός που απλώς υποδηλώνει ότι οι χρήστες προτιμούν να διαχειρίζονται τις δύο ανάγκες τους ταυτόχρονα.

---

⁴¹ [Capece G.: The Evolution of the Natural Gas Supply in Italy - From the Virtual Trading Point to the Gas Exchange, Procedia - Social and Behavioral Sciences, V. 109, 2014, σελ. 212](#)

1.5 Η εξέλιξη της χονδρεμπορικής αγοράς φυσικού αερίου στην Ελλάδα

Αντίστοιχη περίπτωση αποτελεί και η χώρα μας. Μόλις τον Δεκέμβριο του 2013, η Ελλάδα εισήγαγε στη νομοθεσία της το Εικονικό Σημείο Δηλώσεων (ΕΣΔ) -αγγλιστί Virtual Nominations Point (VNP)-, μετά από σχετική τροποποίηση του Κώδικα Διαχείρισης του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου, κατόπιν εφαρμογής και στην Ελλάδα του μοντέλου τιμολόγησης entry - exit που επέτρεψε την δημιουργία του σημείου αυτού⁴². Σύμφωνα με το άρθ. 88 παρ. 7 του ν. 4001/2011, τα τιμολόγια της Βασικής Δραστηριότητας Μεταφοράς ορίζονται χωριστά για τα σημεία εισόδου και τα σημεία εξόδου του Συστήματος Μεταφοράς Φυσικού Αερίου. Τον Απρίλιο του 2014 πραγματοποιήθηκαν και οι πρώτες συναλλαγές στο ΕΣΔ, καθώς οι πελάτες χονδρικής, κυρίως μεγάλοι βιομηχανικοί καταναλωτές, μετέφεραν εκεί το σημείο παράδοσης των συμβάσεων προμηθειών τους. Παράλληλα η Δημόσια Επιχείρηση Αερίου (ΔΕΠΑ) ανέλαβε δεσμεύσεις προς την Επιτροπή Ανταγωνισμού διαθέτοντας, μέσα στο πλαίσιο ενός Gas Release Program μέσω ηλεκτρονικών δημοπρασιών, σε τιμή κόστους, το 10% της συμβατικής ποσότητας που έχει συμβολαιοποιήσει με τους προμηθευτές της, αποκλειστικά και μόνο μέσω παραδόσεων στο ΕΣΔ⁴³. Το Ελληνικό ΕΣΔ ακολούθησε και αυτό αντίστροφη πορεία από τη συνήθη, αφού δημιουργήθηκε αρχικά ως χώρος εναλλακτικών συναλλαγών, κυρίως για λόγους αντιμετώπισης της συμβατικής συμφόρησης⁴⁴ που παρατηρείτο, εκείνη την εποχή, στα Σημεία Εισόδου του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (οι πελάτες της ΔΕΠΑ ζητούσαν, συνολικά, προς εξασφάλισή τους, μεγαλύτερη δυναμικότητα στα Σημεία Εξόδου από όση ήταν τεχνικά διαθέσιμη στα Σημεία Εισόδου, καθιστώντας, κατ' αυτό τον τρόπο, όχι μόνο το σύστημα σε κατάσταση συμφόρησης, αλλά και πρακτικά αδύνατη την μακροχρόνια συμβολαιοποίηση ποσοτήτων από άλλο προμηθευτή). Ο Διαχειριστής του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ) εκτιμά ότι από το επόμενο έτος (2016) το ΕΣΔ θα μπορεί να χρησιμεύσει και ως σημείο εξισορρόπησης, δημιουργώντας έτσι μία πιο

---

⁴² Η εφαρμογή του μοντέλου entry - exit στην Ελλάδα προβλέπεται από το άρθ. 88 παρ. 7 του ν. 4001/2011, το οποίο ορίζει ότι τα τιμολόγια της Βασικής Δραστηριότητας Μεταφοράς ορίζονται χωριστά για τα σημεία εισόδου και τα σημεία εξόδου του Συστήματος Μεταφοράς Φυσικού Αερίου. Το κόστος μεταφοράς προκύπτει κατά 90% από τη Χρέωση Δυναμικότητας [άθροισμα της χρέωσης για τη δέσμευση δυναμικότητας στα σημεία εισόδου και της χρέωσης για τη δέσμευση δυναμικότητας σε ζώνες εξόδου, στις οποίες έχει χωριστεί η Ελλάδα (3 ζώνες με αυξανόμενη χρέωση από Βορρά προς Νότο)] και κατά 10% από τη Χρέωση Ποσότητας (σταθερό κόστος ανά MWh). Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το τιμολόγιο μεταφοράς, βλ. [Κανονισμός Τιμολόγησης Βασικών Δραστηριοτήτων Φ.Α., Παρουσίαση ΔΕΣΦΑ της 28ης Νοεμβρίου 2011](#).

⁴³ [Δεσμεύσεις ΔΕΠΑ στα πλαίσια της απελευθέρωσης της Αγοράς Φυσικού Αερίου, Αθήνα, 2012](#)

⁴⁴ Εάν είναι δυνατόν, όλοι οι φυσικοί κόμβοι θα έπρεπε να μετατραπούν σε εικονικούς, όπου μπορεί να προκύψει ακόμα μεγαλύτερη ρευστότητα. Στους εικονικούς κόμβους δεν υπάρχει συμφόρηση και οι συναλλασσόμενοι νιώθουν μεγαλύτερη ελευθερία. ([Schwark B.: Important New Nodes - Gas Hubs and their Impact on Competition, EPFL CDM MIR Network Industries Quarterly \(Winter\), 2006](#)

σύνθετη πλατφόρμα για τη λειτουργία της χονδρεμπορικής αγοράς φυσικού αερίου στην Ελλάδα.

Το μέλλον είναι αβέβαιο. Το -φυσικά- επόμενο βήμα δηλαδή θα ήταν⁴⁵ ένα εθνικό, και γιατί όχι και περιφερειακό, Virtual Hub. Η κύρια προϋπόθεση θα ήταν μία σημαντική αύξηση της ρευστότητας, ενδεικτικά μέσω του αγωγού TAP - Trans Adriatic Pipeline⁴⁶ (και, υπό προϋποθέσεις, του IGI - Interconnector Greece - Italy⁴⁷), της σχεδιαζόμενης μονάδας υπόγειας αποθήκευσης φυσικού αερίου στη Νότια Καβάλα, τις εναλλακτικές πλωτές μονάδες αποθήκευσης και επαναεριοποίησης φυσικού αερίου (floating storage and regasification units - FSRU) στην Αλεξανδρούπολη ή στην Καβάλα, και του Ελληνοβουλγαρικού αγωγού ανάστροφης ροής IGB⁴⁸. Κάτι τέτοιο θα απαιτούσε μία αγορά με πάνω από 20 bcm⁴⁹ (από τα 2-3 bcm που είναι σήμερα) σε μια ευρύτερη γεωγραφική περιοχή, η οποία θα περιλαμβάνει, εκτός από την εγχώρια αγορά, τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία κι ενδεχομένως την Τουρκία.

Το ελληνικό κανονιστικό πλαίσιο είναι ήδη εναρμονισμένο με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία (το Τρίτο Ενεργειακό Πακέτο) και αυτό θέτει την Ελλάδα μερικά βήματα μπροστά σε σχέση με τους γείτονές της, όσον αφορά την απελευθέρωση της αγοράς. Η Ελλάδα έχει ένα επιπλέον πλεονέκτημα σε σχέση με τις γειτονικές της χώρες, καθώς είναι μέρος της Ευρωζώνης και χρησιμοποιεί το ευρώ για το σύνολο των συναλλαγών του. Επιπλέον, το ΕΣΔ είναι το μοναδικό ενεργό εικονικό σημείο στην περιοχή. Τέλος, η Ελληνική χρηματιστηριακή αγορά διέπεται από αυστηρούς κανόνες λειτουργίας, οι οποίοι προωθούν τη διαφάνεια και είναι σύμφωνοι με το Ενωσιακό πλαίσιο με αποτέλεσμα να καθιστά δυνατό στην ελληνική χρηματιστηριακή αγορά να προσφέρει εύκολα ενεργειακά χρηματιστηριακά παράγωγα. Ως εκ τούτου, εάν έως το 2020, βρίσκεται σε πλήρη λειτουργία η πρωτογενής και δευτερογενής αγορά, μέσω μίας πλατφόρμας συναλλαγών φυσικού αερίου, η Ελλάδα θα έχει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε σχέση με τις γειτονικές χώρες. Από την άλλη πλευρά, η χαμηλή ζήτηση στην αγορά λόγω της ελληνικής οικονομικής κρίσης καθιστά δύσκολο το εγχείρημα. Οι καθυστερήσεις στην απελευθέρωση της αγοράς των γειτονικών αγορών φυσικού αερίου αποτρέπουν τους επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στην

⁴⁵ Στο σημείο αυτό γίνονται εκτενείς αναφορές από [Roinioti A. et al. \(coord. Stambolis C.\): The outlook for a natural gas trading hub in Europe, Αθήνα, IENE, 2014](#), σελ. 181 επ. (από όπου και τα γραφήματα των σελ. 18 και 23 της παρούσας)

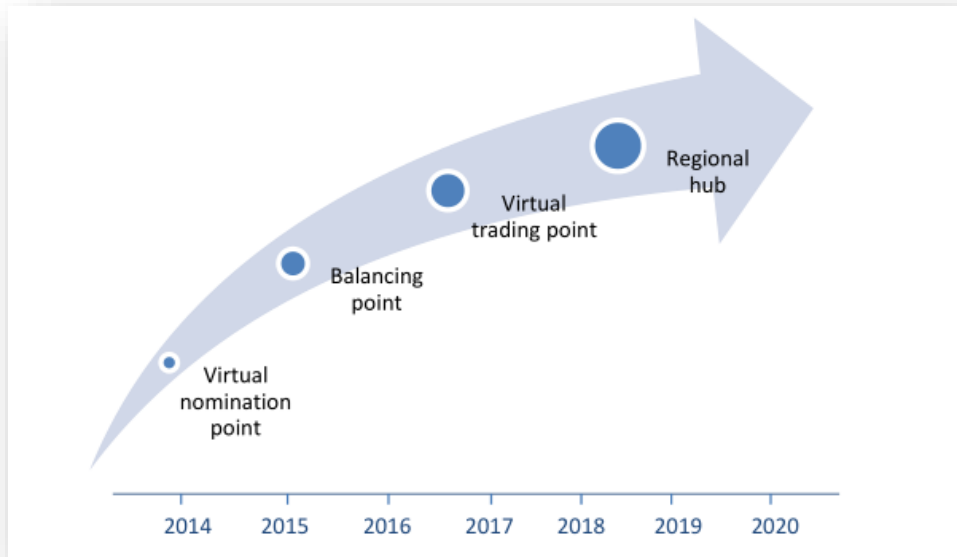
⁴⁶ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. σχετική [ιστοσελίδα](#), <http://www.tap-ag.gr/>

⁴⁷ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. σχετική [ιστοσελίδα](#), <http://www.igi-poseidon.com/greece/index.asp>

⁴⁸ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. σχετική [ιστοσελίδα](#), http://www.icgb.eu/about/igb_project

⁴⁹ Οι περισσότερες αξιολογήσεις ρευστότητας (liquidity benchmarking) θεωρούν τα 20 bcm ως ελάχιστη προϋπόθεση για ένα περιφερειακό gas hub.

περιοχή από την πρόσβαση στην ελληνική αγορά φυσικού αερίου και το αντίστροφο. Τέλος, το γεγονός ότι ο TAP δεν θα λειτουργήσει μέχρι περίπου το 2020, καθώς και το γεγονός ότι οι άλλες απαραίτητες υποδομές, δεν είναι ακόμη διαθέσιμες, περιπλέκει περισσότερο τα πράγματα.

Η (αισιόδοξη) πορεία της Ελλάδας από το ΕΣΔ στο περιφερειακό κόμβο- Πηγή: [IENE](#)

Είναι αληθές ότι η σύγκλιση γειτονικών ενεργειακών αγορών χωρών με κοινό ρυθμιστικό υπόβαθρο, όπως αυτό των χωρών-μελών της ΕΕ (πχ της Ελλάδας, της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας ενωμένες σε ένα περιφερειακό κόμβο, κατά προτίμηση επί Ελληνικού εδάφους, στα σύνορα με την Τουρκία), η οποία είναι δυνατό να επιτευχθεί μόνο μέσω σταθερής δέσμευσης στην εκτέλεση έργων διασύνδεσης αλλά και ομόφωνης και αποφασιστικής λήψης όλων των απαραίτητων ρυθμιστικών και διαρθρωτικών μέτρων, αποτελεί, πράγματι, τη μόνη ορθολογική επιλογή για τη δημιουργία μίας αγοράς πολύ πιο ισχυρής απ' ό,τι το άθροισμα των δραστηριοτήτων σε κάθε μία από αυτές, γεγονός που θα ενθαρρύνει τη ρευστότητα, θα πολλαπλασιάσει τις ανάντη και κατάντη πηγές (συμπεριλαμβανομένου του ΥΦΑ), θα μεγιστοποιήσει τον ανταγωνισμό μεταξύ νέων πολυάριθμων παικτών και θα μειώσει το μερίδιο αγοράς των παικτών σε δεσπόζουσα θέση (απλώς και μόνο λόγω της διεύρυνσης της αγοράς στην οποία απευθύνονται), με αποτέλεσμα, όλων αυτών, την αναπόφευκτη σύγκλιση των τιμών σε ένα βιώσιμο επίπεδο και την πολυπόθητη εξασφάλιση οικονομικών προϊόντων ενέργειας τόσο για τους οικιακούς όσο και για τους βιομηχανικούς

και εμπορικούς καταναλωτές όλων των χωρών⁵⁰. Η ισχύς βρίσκεται πράγματι εν τη ενώσει.

Δεν μπορώ με ευκολία να συμμεριστώ τόσο αισιόδοξες προοπτικές. Ας ελπίσουμε, τουλάχιστον, να καταστούμε, ως χώρα, ένα σοβαρό κρίκος διαμετακόμισης και να αποκτήσουμε ένα σοβαρό ρόλο και λόγο εντός της ΕΕ, στα πλαίσια της διαφοροποίησης των ενεργειακών πηγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω του περιώνυμου Νότιου Ευρωπαϊκού Ενεργειακού Διαδρόμου, που εξελίσσεται σε ζωτικής σημασίας για την Ένωση. Είναι ο μόνος τρόπος για να επανακάμψουμε στον πυρήνα των ευρωπαϊκών αποφάσεων, σε μία περίοδο που μοιάζει να βρισκόμαστε στο περιθώριο⁵¹, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι, από οργανωτικής τουλάχιστον άποψης βρισκόμαστε στο ναδίρ. Όπως αποδεικνύεται από πρόσφατη πανευρωπαϊκή αξιολόγηση⁵² όλων των εικονικών σημείων, το Ελληνικό ΕΣΔ κατά το 2015 βρίσκεται στην 14^η θέση σε σύνολο 20 εικονικών σημείων, αλλάζοντας, μάλιστα, θέσεις, σε σχέση με το 2014, με την Τουρκία.

---

⁵⁰ Μπίκος Σ. - Elbasi Z.: *Potential for a Gas Hub in South East Europe & Turkey*, Presentation at the 26th World Gas Conference, Paris, 2015 σελ 16, Annex B to [Wholesale Gas Price Formation, PGCB Sub Group 2012-2015 Triennium Work Report](#), σελ. 80)

⁵¹ Φίλης Κ. et al.: *TAP: Οικοδομώντας τον Νότιο Ευρωπαϊκό Ενεργειακό Διάδρομο. Γεωπολιτικές Παράμετροι και Δυνητικά Οφέλη για την Ελλάδα*, Αθήνα, 2013, IENE, σελ. 41 επ.

⁵² [European Gas Hub Development Study, 2015 Review of Gas Hub Assessments, Amsterdam, 2015, EFET](#)

2. Η Ελληνική χονδρεμπορική αγορά φυσικού αερίου: Βασικές έννοιες

2.1 Οι βασικοί ορισμοί

Πριν ξεκινήσουμε με την ανάλυση των συναλλαγών Φυσικού Αερίου στο (Ελληνικό) Εικονικό Σημείο Δηλώσεων, καθίσταται απαραίτητη μια σύντομη περιγραφή των βασικών παραμέτρων της δομής και λειτουργίας της ελληνικής αγοράς φυσικού αερίου. Σημειώνεται ότι ορισμένες λέξεις τίθενται με κεφαλαία γράμματα, καθώς αποτελούν ορισμούς των βασικότερων νομοθετικών και ρυθμιστικών κειμένων περί Φυσικού Αερίου, δηλ. είτε του **ν. 4001/2011**⁵³ είτε του **Κώδικα Διαχείρισης του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου**⁵⁴ (εφεξής καλούμενου, χάριν συντομίας, απλά ως «Κώδικας»).

Φυσικό Αέριο καλείται (άρθ. 2, παρ. 2, εδ. κέ', ν. 4001/2011) το καύσιμο αέριο που εξάγεται από γεωλογικούς σχηματισμούς και αποτελείται κυρίως από μεθάνιο (τουλάχιστον 75% σε αναλογία γραμμομορίων) και από υδρογονάνθρακες υψηλότερου μοριακού βάρους και ενδεχομένως από μικρές ποσότητες αζώτου, διοξειδίου του άνθρακα, οξυγόνου και ίχνη άλλων ενώσεων και στοιχείων, στο οποίο μπορεί να έχουν προστεθεί και οσμητικές ουσίες. Ως Φυσικό Αέριο νοείται το ανωτέρω μίγμα σε οποιαδήποτε κατάσταση και αν περιέλθει, με μεταβολή των φυσικών συνθηκών, όπως συμπίεση, ψύξη ή οποιαδήποτε άλλη μεταβολή, συμπεριλαμβανομένης της υγροποίησης (**Υγροποιημένο Φυσικό Αέριο - ΥΦΑ**)⁵⁵. Το Φυσικό Αέριο αποτελεί προϊόν

⁵³ Νόμος 4001/2011 (ΦΕΚ Α' 179) «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις», όπως τροποποιήθηκε με την από 16.12.2011 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (ΦΕΚ Α' 262), την από 31.12.2011 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (ΦΕΚ Α' 268), τον ν. 4062/2012 (ΦΕΚ Α' 70), τον ν. 4093/2012 (ΦΕΚ Α' 222), την από 19.11.2012 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (ΦΕΚ Α' 229), η οποία κυρώθηκε με τον ν. 4111/2013 (ΦΕΚ Α' 18), τον ν. 4152/2013 (ΦΕΚ Α' 107), τον ν. 4203/2013 (ΦΕΚ Α' 235), τον Ν. 4223/2013 (ΦΕΚ Α' 187), τον ν. 4237/2014 (ΦΕΚ Α' 36), τον ν. 4277/2014 (ΦΕΚ Α' 156), τον ν. 4254/2014 (ΦΕΚ Α' 85), τον ν. 4301/2014 (ΦΕΚ Α' 223), τον ν. 4315/2014 (Α' 269), τον ν. 4344/2015 (ΦΕΚ Α' 44) και, τέλος, κατά τη διάρκεια συγγραφής της παρούσας, με τους ν. 4336/2015 (ΦΕΚ Α' 94) και 4337/2015 (ΦΕΚ Α' 129).

⁵⁴ Η αρχική έκδοση του Κώδικα δημοσιεύθηκε με την Υ.Α. Δ1/Α/5346/1.4.2010 (ΦΕΚ Β' 379). Την 14.10.2011 τέθηκε σε ισχύ η πρώτη (1^η) Αναθεώρηση του Κώδικα με την υπ' αρ. 1096/2011 απόφαση ΡΑΕ (ΦΕΚ Β' 2227) και την 9.12.2013 τέθηκε σε ισχύ η [δεύτερη \(2^η\) Αναθεώρηση του Κώδικα με την υπ' αρ. 526/2013 απόφαση ΡΑΕ \(ΦΕΚ Β' 3131\)](#).

⁵⁵ Το Υγροποιημένο Φυσικό Αέριο (ή Liquefied Natural Gas - LNG) είναι ένα διαυγές, άχρωμο, μη τοξικό υγρό που σχηματίζεται όταν το Φυσικό Αέριο σε αέρια μορφή ψύχεται σε κρυογενική θερμοκρασία -162° C (-260° F), γεγονός που διευκολύνει την αποθήκευση μεγάλων όγκων αερίου σε σχετικά μικρούς χώρους και τη μεταφορά του με πλοία σε μεγάλες ποσότητες, καθώς το ΥΦΑ καταλαμβάνει μόνο το 1/600 του όγκου ισοδύναμης ποσότητας αερίου σε θερμοκρασία περιβάλλοντος [[Ορολογία και Μονάδες Βιομηχανίας Φυσικού Αερίου](#), Αθήνα, 2007, ΔΕΠΑ]. Το LNG δεν πρέπει να συγχέεται με το CNG (Compressed Natural Gas ή Συμπιεσμένο Φυσικό Αέριο), το οποίο χρησιμοποιείται κυρίως για σκοπούς αεροκίνησης (μέσω πρατηρίων συνδεδεμένων απ' ευθείας στα αστικά δίκτυα διανομής).

άμεσα καταναλισκόμενο είτε ως πρώτη ύλη (πχ για παραγωγή αμμωνίας για λιπάσματα), είτε προς παραγωγή ενέργειας (ηλεκτρικής, θερμικής, κινητικής).

Το Φυσικό Αέριο, επί εδάφους, βρίσκεται εντός Συστημάτων Φυσικού Αερίου. Ως **Συστήματα Φυσικού Αερίου** ορίζονται(άρθ. 2, παρ. 2, εδ. ι'-ια'-κγ'-κδ', ν. 4001/2011):

α) Τα **Συστήματα Μεταφοράς**, δηλαδή οι αγωγοί και οι κλάδοι υψηλής πίεσης, δηλαδή πίεσης σχεδιασμού άνω των 19 barg, οι εγκαταστάσεις μετρήσεων, συμπίεσης και αποσυμπίεσης, ο εξοπλισμός και οι εγκαταστάσεις ελέγχου και συντήρησης, που απαιτούνται για τη μεταφορά Φυσικού Αερίου από τα σημεία έγχυσης προς άλλο Σύστημα Φυσικού Αερίου, Δίκτυο Διανομής ή εγκαταστάσεις Πελατών.

β) οι **Εγκαταστάσεις ΥΦΑ**, δηλαδή σταθμοί που χρησιμοποιούνται για την εισαγωγή, εκφόρτωση και αεριοποίηση του ΥΦΑ και για την υγροποίηση Φυσικού Αερίου, συμπεριλαμβανομένων των βοηθητικών υπηρεσιών και της προσωρινής αποθήκευσης, που είναι αναγκαία για την επανααεριοποίησή του και την έγχυσή του σε Σύστημα Μεταφοράς Φυσικού Αερίου, ενώ δεν περιλαμβάνονται τα τμήματα της εγκατάστασης που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για αποθήκευση, και

γ) οι **Εγκαταστάσεις Αποθήκευσης Φυσικού Αερίου**, δηλαδή εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνται για την αποθήκευση Φυσικού Αερίου. Ως Εγκαταστάσεις Αποθήκευσης θεωρούνται και τα τμήματα των Εγκαταστάσεων ΥΦΑ που χρησιμοποιούνται για αποθήκευση, εξαιρουμένου του μέρους αυτών που χρησιμοποιείται για προσωρινή αποθήκευση, επανααεριοποίηση του ΥΦΑ και έγχυσή του σε Σύστημα Μεταφοράς Φυσικού Αερίου.

Το Φυσικό Αέριο εισάγεται σήμερα στη χώρα μας μέσω τριών σημείων (Σημεία Εισαγωγής⁵⁶): α) στο Σιδηρόκαστρο Σερρών, στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, όπου διοχετεύεται φυσικό αέριο με προέλευση τη Ρωσία, β) στους Κήπους Έβρου, στα ελληνοτουρκικά σύνορα, όπου διοχετεύεται φυσικό αέριο με προέλευση την Τουρκία -αρχικής προέλευσης από το Αζερμπαϊτζάν- και γ) στη νήσο Ρεβυθούσα, στον κόλπο της Πάχης Μεγάρων στην Αττική, όπου παραλαμβάνεται δια θαλάσσιας μεταφοράς, με ειδικά πλοία, ΥΦΑ (με προέλευση κυρίως από την Αλγερία, αλλά και από άλλες πηγές), το οποίο εν συνεχεία αποθηκεύεται στις εκεί εγκαταστάσεις (Εγκατάσταση ΥΦΑ) και σταδιακά επανέρχεται σε αέρια μορφή. Εν συνεχεία, το φυσικό αέριο μεταφέρεται μέσα από

⁵⁶ Ως Σημείο Εισαγωγής Φυσικού Αερίου (Σημείο Εισαγωγής) ορίζεται το σημείο από το οποίο Φυσικό Αέριο εισέρχεται στο ΕΣΦΑ από Σύστημα Φυσικού Αερίου άλλης χώρας στα σύνορα της ελληνικής επικράτειας, ή από ΑΣΦΑ (για την έννοια του οποίου βλ. κατωτέρω) . Στην περίπτωση Εγκατάστασης ΥΦΑ που εντάσσεται στο ΕΣΦΑ, ως Σημείο Εισαγωγής νοείται το Σημείο Παράδοσης ΥΦΑ της Εγκατάστασης.

ένα δίκτυο αγωγών υψηλής πίεσης (περίπου 70 bar), το οποίο αποτελείται από έναν κεντρικό αγωγό, ο οποίος εκτείνεται από τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα μέχρι την Αττική, συνολικού μήκους 512 χλμ., και από τις διακλαδώσεις του, συνολικού μήκους 564 χλμ., οι οποίες μεταφέρουν το Φυσικό Αέριο στις διάφορες περιοχές της χώρας (Ανατολική Μακεδονία, Θράκη, Θεσσαλονίκη, Βόλο, Μεγαλόπολη και Αττική).

Ο ανωτέρω αγωγός (με τις συναφείς λειτουργικές εγκαταστάσεις⁵⁷) από κοινού με την Εγκατάσταση ΥΦΑ καλείται «**Εθνικό Σύστημα Φυσικού Αερίου**» (**ΕΣΦΑ**). Ειδικότερα, κατ' άρθρο 2 παρ. 2 σε συνδυασμό με άρθ. 67 του ν. 4001/2011, ως ΕΣΦΑ νοείται το Σύστημα Φυσικού Αερίου, το οποίο περιλαμβάνει:

(α) Το υφιστάμενο, κατά την έκδοση του ν. 4001/2011, **Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Φυσικού Αερίου (ΕΣΜΦΑ)** εντός της Ελληνικής Επικράτειας, όπως ορίζεται στην περίπτωση δ' της παρ. 2 του άρθρου 3 του ν. 2364/1995 (Α' 252), όπως ισχύει, αποτελούμενο από τον κεντρικό αγωγό και τους κλάδους του και τις προγραμματισμένες επεκτάσεις και ενισχύσεις του ΕΣΦΑ σύμφωνα με την υπ' αριθ. Δ1/Γ/1588/2007 υπουργική απόφαση (ΦΕΚ Β' 60), τις εγκαταστάσεις μέτρησης, ρύθμισης, συμπίεσης και αποσυμπίεσης, το σύστημα ελέγχου λειτουργίας, επικοινωνιών και τηλεχειρισμού, τα κέντρα λειτουργίας και συντήρησης, τα κέντρα ελέγχου κατανομής φορτίου και γενικά τις εγκαταστάσεις που αποτελούν στοιχεία της λειτουργίας και της υποστήριξης του Συστήματος Μεταφοράς, καθώς και τα υφιστάμενα σημεία εισόδου του μετρητικού σταθμού Σιδηροκάστρου και Αγίας Τριάδας Μεγάρων Αττικής και των Κήπων Έβρου,

(β) Την **Εγκατάσταση ΥΦΑ** στη νήσο Ρεβυθούσα. Οι δεξαμενές ΥΦΑ στη Ρεβυθούσα δεν αποτελούν Εγκατάσταση Αποθήκευσης και χρησιμοποιούνται μόνο για προσωρινή αποθήκευση του ΥΦΑ πριν από την επαναεριοποίησή του και την έγχυσή του στο Σύστημα Μεταφοράς, και

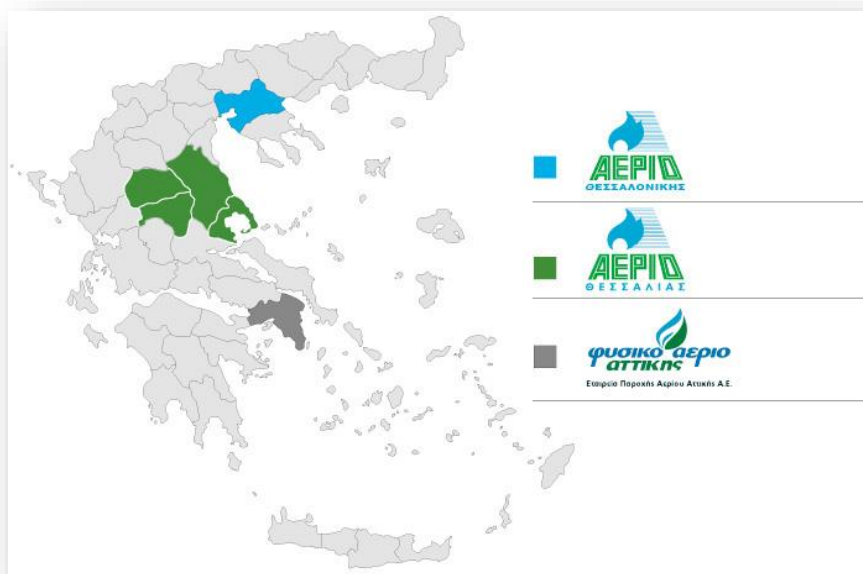
(γ) Τα έργα επέκτασης και ενίσχυσης του ΕΣΦΑ, τις εγκαταστάσεις, τις διασυνδέσεις, τις υποδομές ή τους χώρους αποθήκευσης και επανεισαγωγής Φυσικού Αερίου στο ΕΣΦΑ που εκτελούνται σύμφωνα με το εγκεκριμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης του ΕΣΦΑ κατά τα προβλεπόμενα στον Κώδικα.

ΕΣΦΑ = ΕΣΜΦΑ + Εγκατάσταση ΥΦΑ (+ Πρόγραμμα Ανάπτυξης)

⁵⁷ Δεν περιλαμβάνονται στο ΕΣΦΑ εγκαταστάσεις συμπίεσης Φυσικού Αερίου για τελική χρήση από κινητήρες οχημάτων και λοιπές εμπορικές χρήσεις.

Οι συναλλαγές στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων πραγματοποιούνται, όπως θα αναλυθεί κατωτέρω, εντός του ΕΣΜΦΑ και, κατά συνέπεια, δεν απαιτείται να αναφερθούμε στο δίκτυο πέραν αυτού. Προς ολοκλήρωση, μόνο, της σύντομης περιγραφής, οφείλουμε να προσθέσουμε ότι πριν από την είσοδο στις πόλεις, οι διατομές των αγωγών σταδιακά μικραίνουν, η πίεση του αερίου μειώνεται (από υψηλή σε μέση, και μετά μικρή) και αρχίζουν τα αστικά Δίκτυα Διανομής⁵⁸, μέσω των οποίων το Φυσικό Αέριο μεταφέρεται στις οικίες, στους χώρους δραστηριοτήτων του τριτογενούς τομέα (εμπόριο και υπηρεσίες) και στις εντός της περιοχής του εκάστοτε Δικτύου Διανομής βιομηχανίες. Κατά την ισχύουσα νομοθεσία, προβλέπονται τέσσερα (4) Δίκτυα Διανομής, της Αττικής, της Θεσσαλονίκης, της Θεσσαλίας και της Λοιπής Ελλάδας. Διαχειριστές των τριών πρώτων είναι σήμερα οι αντίστοιχες Εταιρείες Παροχής Αερίου (ΕΠΑ Αττικής, Θεσσαλονίκης και Θεσσαλίας Α.Ε.) και του τέταρτου η Δημόσια Επιχείρηση Αερίου (ΔΕΠΑ) Α.Ε.. Σύμφωνα με πρόσφατη τροποποίηση του ν. 4001/2011⁵⁹, οι ΕΠΑ υποχρεούνται, έως την 01.01.2017 να προβούν σε νομικό και λειτουργικό διαχωρισμό της δραστηριότητας Διαχείρισης των Δικτύων αυτών από τις λοιπές δραστηριότητες, με την εισφορά του κλάδου Διανομής σε Εταιρείες Διανομής Αερίου (ΕΔΑ).

[Πηγή ιστοσελίδα ΔΕΠΑ](#)

⁵⁸ **Διανομή Φυσικού Αερίου** καλείται η διοχέτευση Φυσικού Αερίου μέσω αγωγών, εκτός των αγωγών πίεσης σχεδιασμού άνω των 19 barg, με σκοπό την τροφοδότηση Πελατών, μη συμπεριλαμβανομένης της Προμήθειας. Με απλά λόγια, οι δύο έννοιες (**Μεταφορά** και **Διανομή**) διαφέρουν μεταξύ τους στο σημείο της πίεσης των αγωγών, υψηλή (άνω των 19 barg) ή μέση/χαμηλή (κάτω των 19 barg), αντιστοίχως.

⁵⁹ Νόμος 4336/2015 (ΦΕΚ Α' 94) «Συνταξιοδοτικές διατάξεις – Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης»

2.2 Οι συμμετέχοντες

Τα κύρια πρόσωπα που δραστηριοποιούνται στη χονδρική αγορά Φυσικού Αερίου είναι:

α) οι Προμηθευτές: Πρόκειται για τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που ασκούν δραστηριότητα Προμήθειας Φυσικού Αερίου, δηλαδή την πώληση, περιλαμβανομένης της μεταπώλησης, Φυσικού Αερίου (περιλαμβανομένου του συμπιεσμένου φυσικού αερίου και του ΥΦΑ, ακόμη και για λόγους χρήσης του ως καυσίμου σε κινητήρες μέσω θαλάσσιας και χερσαίας μεταφοράς) σε Πελάτες (άρθ. 2, παρ. 1, εδ. κα΄-κβ΄, ν. 4001/2011).

β) οι Πελάτες, δηλαδή τα φυσικά και νομικά πρόσωπα (περιλαμβανομένων των ΕΠΑ και εξαιρουμένων των Διαχειριστών Συστημάτων/Δικτύων Διανομής) που προμηθεύονται Φυσικό Αέριο, είτε αποκλειστικά για δική τους χρήση (Τελικός Πελάτης, άρθ. 2, παρ. 1, εδ. ιστ΄, ν. 4001/2011) είτε με σκοπό την μεταπώλησή τους εντός ή εκτός του Συστήματος όπου είναι εγκατεστημένα (Πελάτες Χονδρικής, άρθ. 2, παρ. 1, εδ. ιε΄, ν. 4001/2011).

Οι Πελάτες που δικαιούνται να επιλέγουν Προμηθευτή καλούνται **Επιλέγοντες Πελάτες**⁶⁰.

Οι Επιλέγοντες Πελάτες δικαιούνται να μεταπωλούν το σύνολο ή μέρος της Ποσότητας Φυσικού Αερίου το οποίο προμηθεύονται σε άλλον Επιλέγοντα

⁶⁰ Σύμφωνα με το άρθ. 82, παρ. 1, ν. 4001/2011, μετά την τροποποίησή του με τους ν. 4336/2015 και 4337/2015: «1. Επιλέγοντες πελάτες πρέπει να είναι οι ακόλουθοι:

(α) Οι κάτοχοι άδειας ηλεκτροπαραγωγής οι οποίοι χρησιμοποιούν φυσικό αέριο για την παραγωγή ενέργειας.
 (β) Όλοι οι Πελάτες, συμπεριλαμβανομένων των οικιακών, που είναι εγκατεστημένοι εκτός των γεωγραφικών περιοχών που ανήκουν στην αρμοδιότητα των ΕΠΑ Αττικής, Θεσσαλονίκης και Θεσσαλίας.
 (γ) Εντός των γεωγραφικών περιοχών που ανήκουν στην αρμοδιότητα των ΕΠΑ Αττικής, Θεσσαλονίκης και Θεσσαλίας:
 (αα) Όλοι οι Πελάτες που προμηθεύονται φυσικό αέριο με σκοπό να χρησιμοποιηθεί ως καύσιμο σε κινητήρες μέσω θαλάσσιας και χερσαίας μεταφοράς.
 (ββ) Όλοι οι Πελάτες που προμηθεύονται φυσικό αέριο για βιομηχανική χρήση, συμπεριλαμβανομένης της συμπαραγωγής, η οποία, κατά τους τελευταίους δώδεκα μήνες είχαν πραγματική κατανάλωση μεγαλύτερη των 2,2 GWh ανά θέση κατανάλωσης.
 (γγ) Από 1ης Ιανουαρίου 2017 όλοι οι Μη Οικιακοί Πελάτες, οι οποίοι είχαν πραγματική κατανάλωση μεγαλύτερη των 2,2 GWh ανά θέση κατανάλωσης.
 (δδ) Από 1ης Ιανουαρίου 2018 όλοι οι Μη Οικιακοί Πελάτες ανεξαρτήτως κατανάλωσης.
 (εε) Από 1η Ιανουαρίου 2018 όλοι οι Οικιακοί Πελάτες.
 (δ) Οι υφιστάμενες ΕΠΑ που συστάθηκαν δυνάμει των διατάξεων του ν. 2346/1995 και ορίζονται στην παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 3428/2005, πριν από το νομικό διαχωρισμό που περιγράφεται στο άρθρο 80Α, καθίστανται Επιλέγοντες Πελάτες:
 (αα) τόσο για την προμήθεια Ποσοτήτων Φυσικού Αερίου, πέραν της ετήσιας συμβατικής ποσότητας η οποία καθορίζεται για το έτος 2010 από την ισχύουσα, κατά την έναρξη ισχύος του ν. 3428/2005, σύμβαση καθεμιάς ΕΠΑ με τη ΔΕΠΑ ΑΕ, και έως τη λήξη κάθε σύμβασης και από τη λήξη των συμβάσεων αυτών για κάθε Ποσότητα Φυσικού Αερίου
 (ββ) όσο και για Ποσότητες Φυσικού Αερίου που προορίζονται για την Προμήθεια αποκλειστικά Πελατών που καθίστανται Επιλέγοντες, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.»
 Τέλος, σε περίπτωση που οποιοσδήποτε μη συνδεδεμένος Πελάτης σε περιοχή ΕΠΑ αιτηθεί σύνδεση με το δίκτυο και είτε δεν λάβει έγγραφη απάντηση εντός 1 μηνός αν είναι εφικτή η σύνδεση εντός 3 μηνών (ή αν η απάντηση είναι αρνητική) καθίσταται Επιλέγων.

Πελάτη, εφόσον το Φυσικό Αέριο που μεταπωλείται διακινείται μέσω του ιδίου Συστήματος (ή Συστημάτων που διασυνδέονται) Φυσικού Αερίου (άρθ. 27, παρ. 1, ν. 3428/2005), άνευ ειδικής αδειας (άρθ. 29, παρ. 2, εδ. β', Κανονισμού Αδειών Φυσικού Αερίου, ΥΑ Δ1/Α/5815/30.3.2010, ΦΕΚ Β' 464), σε αντίθεση με τους Προμηθευτές που υποχρεούνται να κατέχουν **Άδεια Προμήθειας** Φυσικού Αερίου (άρθ. 81, παρ. 1-2, ν. 4001/2011).

γ) ο Διαχειριστής: Η λειτουργία, συντήρηση, διαχείριση, εκμετάλλευση και ανάπτυξη του ΕΣΦΑ έχει ανατεθεί, κατά νόμο (άρθ. 67, παρ. 3, ν. 4001/2011), στην ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ) Α.Ε.», ο οποίος συνεστήθη ως θυγατρική, κατά ποσοστό 100%, της «Δημόσιας Επιχείρησης Αερίου Α.Ε.» με απόσχιση του κλάδου μεταφοράς της εν λόγω εταιρείας (στην οποία είχε ανατεθεί αρχικά η ανάπτυξη του ΕΣΦΑ), με το Π.Δ. 33/2007 (ΦΕΚ Α' 31).

δ) οι Χρήστες: Κατ' άρθ. 72, ν. 4001/2011, δικαίωμα σόναψης με το ΔΕΣΦΑ (εφεξής καλούμενο «Διαχειριστή») Συμβάσεων Μεταφοράς (και Συμβάσεων Χρήσης Εγκατάστασης ΥΦΑ ή Χρήσης Εγκατάστασης Αποθήκευσης, που εντάσσεται στο ΕΣΦΑ), έχουν οι εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Χρηστών ΕΣΦΑ (ΥΑ Δ1/Α/5816/30.03.2010, ΦΕΚ Β' 451). Στο Μητρώο Χρηστών ΕΣΦΑ εγγράφονται από την ανεξάρτητη διοικητική αρχή στην οποία έχει ανατεθεί η εποπτεία της αγοράς Φυσικού Αερίου, με την επωνυμία Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ), κατόπιν υποβολής σχετικής αίτησης: (α) οι Προμηθευτές, (β) οι Επιλέγοντες Πελάτες, για τις ποσότητες Φυσικού Αερίου που προμηθεύονται και (γ) κάθε πρόσωπο που παρέχει επαρκείς εγγυήσεις οικονομικής φερεγγυότητας και τεχνικής επάρκειας (διάταξη που αφορά κυρίως τους παρέχοντες υπηρεσίες shipping⁶¹). Οι εν λόγω εγγυήσεις, η εγγραφή στο Μητρώο Χρηστών ΕΣΦΑ, η διαγραφή από αυτό, η πρόσβαση σε αυτό, κάθε σχετική λεπτομέρεια καθώς και κάθε τεχνικό θέμα σχετικά με τη δομή του Μητρώου ρυθμίζεται με τον Κανονισμό Μητρώου Χρηστών ΕΣΦΑ (ΦΕΚ Β' 451/16.04.2010)⁶².

⁶¹ Πρόκειται για συμφωνίες για παροχή (αποσυζευγμένων, δηλαδή άνευ πωλήσεως) υπηρεσιών μεταφοράς και διανομής Φυσικού Αερίου μέσω των αντιστοίχων δικτύων στους Πελάτες. Στην πράξη, ένας shipper αναλαμβάνει να λειτουργήσει ως Χρήστης Μεταφοράς για λογαριασμό ενός Πελάτη που δεν επιθυμεί να εμπλακεί στις απαιτητικές συμβατικές διαδικασίες προγραμματισμού με τον Διαχειριστή. Προκειμένου να μην δημιουργείται σύγχυση του όρου με αυτούς της μεταφοράς και της διανομής, η ΔΕΠΑ Α.Ε. επέλεξε να αποκαλεί τις εν λόγω αποσυζευγμένες υπηρεσίες μεταφοράς/διανομής με τον, δανεισθέντα από τον μεταφορικό κλάδο, όρο «διαμετακόμιση».

⁶² Κατ' άρθ. 5 παρ. 1 του Κανονισμού Μητρώου Χρηστών ΕΣΦΑ, δικαίωμα υποβολής αίτησης εγγραφής στο Μητρώο αυτό έχουν:

- α) Κάτοχοι Άδειας Προμήθειας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθ. 24 του ν. 3428/2005.
- β) Πρόσωπα που υπάγονται στις διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 40 του ν. 3428/2005.
- γ) Επιλέγοντες Πελάτες.
- δ) Κάτοχοι Άδειας Διαχείρισης ΑΣΦΑ, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθ. 18 του ν. 3428/2005.
- ε) Κάτοχοι Άδειας Διανομής Φυσικού Αερίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθ. 22 του ν. 3428/2005.

Με απλούστερα λόγια, η Μεταφορά του Φυσικού Αερίου εντός του ΕΣΦΑ πραγματοποιείται αποκλειστικά και μόνο από τον Διαχειριστή, ο οποίος υποχρεούται να παρέχει στους Χρήστες πρόσβαση στο ΕΣΦΑ με τον πλέον οικονομικό, διαφανή και άμεσο τρόπο και για όσο διάστημα επιθυμούν, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ομαλή και ασφαλή λειτουργία του ΕΣΦΑ (άρθ. 68, παρ. 2, ν. 4001/2011). Για το σκοπό αυτόν συνάπτει με τους Χρήστες Συμβάσεις Μεταφοράς (οι μόνες που αφορούν στη παρούσα μελέτη), Συμβάσεις Χρήσης Εγκατάστασης ΥΦΑ και Συμβάσεις Χρήσης Εγκατάστασης Αποθήκευσης, σύμφωνα με πρότυπες συμβάσεις, οι οποίες καταρτίζονται και δημοσιεύονται από τον Διαχειριστή στην ιστοσελίδα του⁶³, μετά από έγκριση της ΡΑΕ. Οι Χρήστες που συνάπτουν με τον Διαχειριστή Σύμβαση Μεταφοράς καλούνται **Χρήστες Μεταφοράς**. Σημειώνεται ότι το μεταφερόμενο Φυσικό Αέριο δεν ανήκει κατά κυριότητα στον Διαχειριστή ούτε ο τελευταίος αποκτά τη νομή του⁶⁴. Κατ' άρθ. 3 του Κώδικα, ο Διαχειριστής, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, αποκτά αποκλειστικά το δικαίωμα κατοχής του Φυσικού Αερίου που παραδίδεται σε Σημείο Εισαγωγής από Χρήστες Μεταφοράς και σε καμία περίπτωση δικαίωμα κυριότητας επί του διακινούμενου μέσω του ΕΣΦΑ Φυσικού Αερίου⁶⁵. Η κατοχή Φυσικού Αερίου μεταβιβάζεται στους Χρήστες Μεταφοράς στα Σημεία Εξαγωγής⁶⁶. Οι Χρήστες αυτοί οφείλουν να παραδίδουν στον Διαχειριστή Φυσικό Αέριο και ο Διαχειριστής οφείλει να το διατηρεί ελεύθερο από κάθε εμπράγματο βάρος, καθώς και από οποιονδήποτε φόρο, τέλος, χαρτόσημο ή άλλο δικαίωμα υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων καθώς και οποιαδήποτε άλλη δαπάνη αναφορικά με την παραγωγή, τη συγκέντρωση, την επεξεργασία και την προσφορά του, που προκύπτει κατά τη διάρκεια ή πριν την παράδοση αυτού ή τη διακίνησή του μέσω του ΕΣΦΑ.

στ) Φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία προτίθενται να δραστηριοποιηθούν στην αγορά φυσικού αερίου και ι) έχουν συσταθεί νόμιμα και εδρεύουν σε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (Ε.Ο.Χ.) και σε χώρες της Ενεργειακής Κοινότητας ή σε τρίτες χώρες, εφόσον σχετικό δικαίωμα απορρέει από διμερή συμφωνία που η χώρα έχει συνάψει με την Ελλάδα ή την Ευρωπαϊκή Ένωση ή ii) έχουν συστήσει υποκατάστημα στην Ελλάδα.

⁶³ [Πρότυπη Σύμβαση Χρήσης Συστήματος Μεταφοράς \(Απόφ. ΡΑΕ 635/2013, ΦΕΚ Β' 3325\)](#)

⁶⁴ Για τις έννοιες κυριότητα, νομή και κατοχή, βλ. κατωτέρω.

⁶⁵ Η περιεχόμενη στην πρώτη Πρότυπη Σύμβαση Μεταφοράς πρόβλεψη (άρθ. 8 παρ. 1) ότι η παράδοση του φυσικού αερίου από τον Χρήστη στον Διαχειριστή στα σημεία εισόδου του Συστήματος για τους σκοπούς της μεταφοράς συνεπάγεται αναγκαστική και αυτοδίκαιη μεταβίβαση της κυριότητας επί του φυσικού αερίου «*όχι με σκοπό εκποίησης, αλλά αποκλειστικώς και μόνο για της ανάγκες εκπλήρωσης της Σύμβασης Μεταφοράς και επανέρχεται στον Χρήστη με την παραλαβή του αερίου στα σημεία εξόδου*», προκαλούσε ερμηνευτικά προβλήματα και ήδη με τη δεύτερη πρότυπη Σύμβαση Μεταφοράς αντικαταστάθηκε ως άνω [Σιδηρόπουλος Λ. και Ρούσσος Α.: *Η Σύμβαση Μεταφοράς Φυσικού Αερίου - Εννοιολογικά γνωρίσματα, υποχρεώσεις των μερών και συνέπειες ανώμαλης εξέλιξης της σύμβασης*, σε Φαραντούρης Ν. (επιμ.): *Ενέργεια - Δίκτυα και Υποδομές*, Αθήνα, 2014, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 25-56]].

⁶⁶ Για την έννοια Σημείο Εξαγωγής, βλ. κατωτέρω.

2.3 Τα Σημεία

Ως ελέχθη, το ΕΣΜΦΑ αποτελεί, κατά βάση, ένα Σύστημα Μεταφοράς στο οποίο εισέρχεται και από το οποίο εξέρχεται Φυσικό Αέριο.

Η είσοδος κάθε μετρητικής διάταξης μέσω της οποίας εγχέεται Φυσικό Αέριο στο Σύστημα Μεταφοράς ορίζεται ως **Σημείο Εισόδου**⁶⁷, ενώ η έξοδος κάθε μετρητικής διάταξης μέσω της οποίας εγχέεται Φυσικό Αέριο από το Σύστημα Μεταφοράς προς άλλο Σύστημα Φυσικού Αερίου ή Δίκτυο Διανομής Φυσικού Αερίου που συνδέεται με το ΕΣΜΦΑ (**Συνδεδεμένο Σύστημα**) ή οποιαδήποτε εγκατάσταση Χρήστη ή Πελάτη, συνδεδεμένη με το Σύστημα Μεταφοράς (Εγκατάσταση Απόληψης Φυσικού Αερίου) -πχ. μία βιομηχανία-, ορίζεται ως **Σημείο Εξόδου**⁶⁸. Το σημείο από το οποίο το Φυσικό Αέριο εξέρχεται από το ΕΣΦΑ προς Σύστημα Φυσικού Αερίου άλλης χώρας στα σύνορα της ελληνικής επικράτειας, ή ΑΣΦΑ⁶⁹ ή Δίκτυο Διανομής ή Εγκατάσταση Απόληψης Φυσικού Αερίου καλείται **Σημείο Εξαγωγής**⁷⁰.

⁶⁷ Το Σημείο Εισόδου μέσω του οποίου παραδίδεται στο ΕΣΜΦΑ αεριοποιημένο ΥΦΑ από Εγκατάσταση ΥΦΑ καλείται, ειδικότερα, **Σημείο Εισόδου ΥΦΑ**.

⁶⁸ Λαμβάνοντας υπ' όψη ότι προκειμένου να εισέλθει Φυσικό Αέριο σε ένα εκτεταμένο, σε επιφάνεια κάλυψης, Δίκτυο Διανομής (πχ της Απτικής) απαιτείται, για λόγους ευστάθειας του συστήματος η παράδοση του αερίου σε αυτό σε πολλά Σημεία Εξόδου, επισημαίνεται ότι για κάθε τέτοιο Δίκτυο Διανομής έχει ορισθεί ένα (θεωρητικό) **Σημείο Εξόδου Δικτύου Διανομής (ΣΕΔΔ)** αποτελούμενο από το σύνολο των Σημείων Εξόδου από τα οποία παραλαμβάνεται Φυσικό Αέριο για την τροφοδοσία του εν λόγω Δικτύου Διανομής. Επισημαίνεται επίσης, ότι, με εξαίρεση τα Σημεία Εισόδου ΥΦΑ, κάθε Σημείο Εισόδου ή Εξόδου μπορεί, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα, να θεωρείται Σημείο Εξόδου εικονικής παραλαβής Ποσότητας Φυσικού Αερίου (**Εικονικό Σημείο Εξόδου**) ή Σημείο Εισόδου εικονικής παράδοσης Ποσότητας Φυσικού Αερίου (**Εικονικό Σημείο Εισόδου**), αντίστοιχα. Για λόγους απλούστευσης, στο παρόν έχουν παραληφθεί περαιτέρω αναφορές στα Εικονικά Σημεία Εισόδου και Εξόδου, καθώς χρησιμοποιούνται κυρίως για μεταπάληση ποσοτήτων από Πελάτες που έχουν περίσσεια αερίου που παραδίδεται σε Σημεία Εξόδου.

⁶⁹ **Ανεξάρτητο Σύστημα Φυσικού Αερίου (ΑΣΦΑ)**: Σύστημα Φυσικού Αερίου που δεν εντάσσεται στο Εθνικό Σύστημα Φυσικού Αερίου (ΕΣΦΑ) ανεξαρτήτως διασύνδεσης με το Σύστημα αυτό. Μέχρι σήμερα έχουν λάβει σχετική άδεια δύο τέτοια ανεξάρτητα συστήματα (ένα για την κατασκευή FSRU στην Αλεξανδρούπολη και ένα για το ελληνικό τμήμα του TAP), τα οποία δεν έχουν ακόμα κατασκευαστεί.

⁷⁰ Προκειμένου να μην δημιουργείται σύγχυση μεταξύ των εννοιών **Σημείο Εξαγωγής** και **Σημείο Εξόδου**, αρκεί να κατανοήσει κανείς ότι τα Σημεία Εξόδου αποτελούν και Σημεία Εξαγωγής. Η έννοια των τελευταίων είναι ευρύτερη των Σημείων Εξόδου καθώς, πέραν της έγχυσης σε Δίκτυα Διανομής, Εγκαταστάσεις Απόληψης και (προφανώς εγχώριο) Σύστημα Αερίου, περιλαμβάνει και την έγχυση σε ΑΣΦΑ (ανύπαρκτα σήμερα) ή/και συνδεδεμένα αλλοδαπά Συστήματα Αερίου.

2.4 Οι βασικές υποχρεώσεις του Διαχειριστή

Ο Διαχειριστής υποχρεούται να παρέχει στους Χρήστες, κατά τους ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις του Κώδικα, τις εξής Υπηρεσίες Μεταφοράς⁷¹:

- A) Παραλαβή από τον Διαχειριστή Ποσότητας Φυσικού Αερίου από ένα ή περισσότερα Σημεία Εισόδου ή εικονικά από το ΕΣΔ.
- B) Μεταφορά της Ποσότητας Φυσικού Αερίου μέσω του ΕΣΜΦΑ
- Γ) Παράδοση Ποσότητας Φυσικού Αερίου από το Διαχειριστή σε ένα ή περισσότερα Σημεία Εξόδου ή εικονικά στο ΕΣΔ.
- Δ) Εκτέλεση των αναγκαίων μετρήσεων μέσω των μετρητικών διατάξεων στα Σημεία Εισόδου και Εξόδου.

Στη σχετική Σύμβαση Μεταφοράς, η οποία υπογράφεται μεταξύ Χρηστών και Διαχειριστή, προσδιορίζεται πάντοτε η χρήση ή μη του ΕΣΔ (άρθ. 8 παρ. 5, 20Γ παρ. 5 και 20ΣΤ παρ. 5, Κώδικα).

---

⁷¹ Είτε σε Αδιάλειπτη Βάση είτε σε Διακοπόμενη Βάση είτε σε Εικονική Ανάστροφη Ροή. Για τις έννοιες αυτές, οι οποίες εκφεύγουν του αντικείμενου του παρόντος βλ. αναλυτικότερα στα άρθρα 7 παρ. 1, 20Β παρ. 1 και 20^Ε παρ. 1 του Κώδικα.

3. Οι συναλλαγές φυσικού αερίου στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων

3.1 Ορισμός

Κατά την παράγραφο 5 του άρθ. 4 του Κώδικα ΕΣΦΑ:

Ως **Εικονικό Σημείο Δηλώσεων (ΕΣΔ)** ορίζεται σημείο του ΕΣΜΦΑ, πλην των Σημείων Εισόδου και Εξόδου, όπου δύνανται να λαμβάνουν χώρα συναλλαγές Ποσοτήτων Φυσικού Αερίου μεταξύ των Χρηστών Μεταφοράς. Στο ΕΣΔ θεωρείται ότι λαμβάνει χώρα εικονική παράδοση και εικονική παραλαβή Ποσοτήτων Φυσικού Αερίου μεταξύ Χρηστών Μεταφοράς και Διαχειριστή.

Εξετάζοντας από φιλολογικής άποψης⁷² την διάταξη, είναι προφανές ότι η λέξη «συναλλαγές» αποτελεί μεταφορά αλλοδαπών ιδεών, ιδίως από την Βρετανική εμπειρία, όπου σε σχετικά κείμενα, γίνεται συνεχής χρήση της λέξης «transactions», η οποία προφανώς προσπαθεί να συμπεριλάβει και τις προαναφερθείσες χρηματιστηριακές συναλλαγές, οι οποίες δεν υπάρχουν ακόμα στην ελληνική αγορά. Η Ιταλική πρακτική κάνει αντιθέτως συνεχή αναφορά σε «cessioni e scambi» (κυριολεκτικά, «παραχωρήσεις» -νομικά ορθότερα «πωλήσεις»- και «ανταλλαγές»). Η λέξη αυτή προσπαθεί με τη γενικότητά της να συμπεριλάβει κάθε είδους δικαιοπραξίες που μπορεί να αποτελούν σχεδόν πάντοτε συμβάσεις πώλησεως ή ανταλλαγής (swap), τούτο όμως δεν απαγορεύει τη δυνατότητα να πραγματοποιηθούν και άλλες, πχ δωρεές.

Απορία στο Έλληνα νομικό προξενεί, περαιτέρω, η αναφορά σε «εικονικότητα». Η εικονικότητα στο ελληνικό δίκαιο περιγράφει μία δήλωση που έγινε για λόγους σκοπιμότητας χωρίς να υπάρχει υποκείμενη αληθής βούληση, με άλλα λόγια, μια δήλωση βουλήσεως με σκοπό να παραχθούν ενέργειες κατά νομική επίφαση⁷³. Αυτός που προβαίνει σε εικονική δήλωση βουλήσεως ενεργώντας συνειδητά και εκουσίως, εμφανίζεται να θέλει την ισχύ της σχετικής δήλωσης βούλησης, ενώ δεν επιθυμεί την παραγωγή των εννόμων συνεπειών της και τη νομική του δέσμευση από αυτή. Ο εικονικά δηλών, από τη μια μεριά, δεν προτίθεται να δεσμευθεί νομικά από τη δήλωση βούλησης στην οποία προβαίνει (κι εξ αυτού προκύπτει ο ελαττωματικός χαρακτήρας της εικονικής δήλωσης βούλησης), ενώ από την άλλη μεριά, αναμένεται να γίνει, από τους τρίτους,

⁷² Κατάλοιπο από τη φιλόλογο μητέρα μου, Αλεξάνδρα, η οποία, παρ' ότι έφυγε νωρίς, πρόλαβε να με κάνει να ερωτευτώ την ελληνική γλώσσα.

⁷³ Δούρος Ν.: *Περί εικονικότητας*, Αθήνα, 1938, σελ. 48

πιστευτό το αντίθετο (κι εξ αυτού προκύπτει ο σκοπός της εικονικότητας). Με άλλα λόγια η εικονικότητα είναι «η νομική κατάσταση κατά την οποία η δήλωση βούλησης ή η δικαιοπραξία αφ' ενός δεν έγινε στα σοβαρά, αφ' ετέρου έγινε φαινομενικά»⁷⁴, «για τα μάτια των τρίτων»⁷⁵. Οι συναλλακτικές δηλώσεις στο ΕΣΔ και η υποκείμενη και φαινόμενη συμφωνία των συναλλασσόμενων ούτε εικονική (και άρα άκυρη) πράξη (δικαιοπραξία) αποτελούν, ούτε με αυτή (βούληση ή δικαιοπραξία) καλύπτεται μία άλλη. Αντιθέτως, είναι αληθής (και άρα έγκυρη) και ουδεμία άλλη υποκρύπτει.

Η λέξη «εικονική» αποτελεί μεταφορά αλλοδαπών λέξεων παραγώγων του λατινικού *virtualis* (βλ. *virtual trading hub*, *punto di scambio virtuale*, *punto virtual de negociación*). Η ελληνική γλώσσα προσφέρει και άλλες εναλλακτικές (δυνητική, νοητή, ή ακόμα καλύτερα -όπως θα καταδειχθεί κατωτέρω- πλασματική) που απέχουν από τις έννοιες του προσποιητού, του πλαστού, του απατηλού.

---

⁷⁴ Καρύμπαλη-Τσίππου Γ.: *Η ακυρότητα λόγω εικονικότητας*, Αθήνα, 2004, Σάκκουλας, σελ. 50 επ.

⁷⁵ Χρηστίδης Χρ.: *Αστικός Κώδικας - Δοκίμιο μεταγραφής του στην εθνική γλώσσα των Ελλήνων*, Αθήνα, 1963, αναφερόμενος σε Καρύμπαλη-Τσίππου Γ. *ibid*

3.2 Η πρακτική των συναλλαγών στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων

Είναι σημαντικό να θυμάται κανείς ότι το Εικονικό Σημείο Δηλώσεων δεν αποτελεί (φυσικό) σημείο εγχύσεως ή απολήψεως αερίου, όπως τα Σημεία Εισόδου ή Εξόδου, αλλά ένα ενδιάμεσο σημείο μεταξύ αυτών. Η βασική διαφορά μεταξύ των συναλλαγών στα Σημεία Εισόδου και Εξόδου και των συναλλαγών στο ΕΣΔ, έγκειται στο γεγονός ότι ενώ στα Σημεία Εισόδου/Εξόδου πραγματοποιούνται φυσικές (μετρούμενες) παραλαβές και παραδόσεις Ποσοτήτων Φυσικού Αερίου, στο ΕΣΔ πραγματοποιούνται -μη δυνατόν να μετρηθούν- παραδόσεις και παραλαβές, οι οποίες βασίζονται αποκλειστικά και μόνο σε δηλώσεις που υποβάλουν οι συναλλασσόμενοι Χρήστες προς τον Διαχειριστή.

Σημειώνεται στο σημείο αυτό, ότι για λόγους ασφάλειας εφοδιασμού, ο Κώδικας προβλέπει συγκεκριμένο πλαίσιο προγραμματισμού παραδόσεων και παραλαβών μέσω εβδομαδιαίων και ημερησίων δηλώσεων των Χρηστών προς τον Διαχειριστή, οι οποίες αποτελούν παραρτήματα στις σχετικές Συμβάσεις Μεταφοράς αφού πρώτα διέλθουν από μια διαδικασία (με διάφορα στάδια) εγκρίσεως ή απορρίψεως κλπ αυτών από τον Διαχειριστή⁷⁶.

Είναι προφανές ότι οι πραγματικές παραδόσεις και παραλαβές αερίου στα Σημεία Εισόδου ή Εξόδου, όπου πραγματοποιείται μέτρηση, ουδέποτε συμπίπτουν (είναι πρακτικά αδύνατον) με τις δηλωθείσες. Οι μετρήσεις, συνεπώς, στα Σημεία αυτά είναι σχεδόν πάντοτε (λίγο ή πολύ) μεγαλύτερες ή μικρότερες από τις δηλωθείσες και τούτο επηρεάζει, όπως είναι προφανές (και θα αναλυθεί κατωτέρω) τις σχετικές χρεώσεις των Χρηστών. Αντιθέτως, οι παραλαβές και παραδόσεις στο ΕΣΔ -ως μη μετρούμενες- είναι, όπως επίσης θα αναλυθεί κατωτέρω, απολύτως ακριβείς καθώς βασίζονται αποκλειστικά και μόνο στις δηλώσεις που υποβάλουν οι συναλλασσόμενοι Χρήστες προς τον Διαχειριστή. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος δύναται, δηλαδή, να αγοράσει ή να πουλήσει στον αντισυμβαλλόμενο του μια επακριβώς καθορισμένη ποσότητα, από συμβατικής και φορο-λογιστικής άποψης.

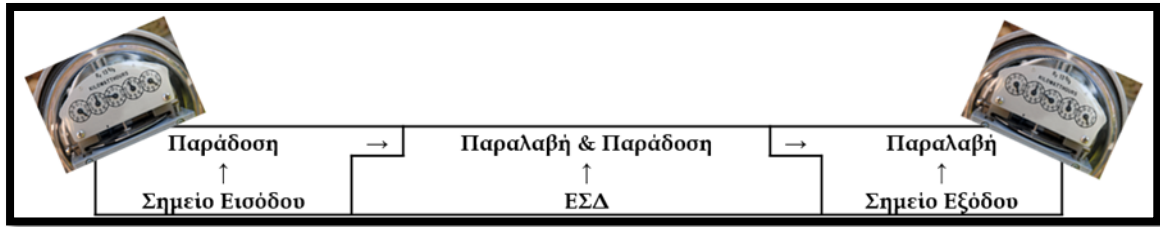
Ειδικότερα, κατ' άρθ. 26 παρ. 8-9, Κώδικα, ο Χρήστης Μεταφοράς οφείλει να αναφέρει για κάθε Σύμβαση Μεταφοράς, σε υποβαλλόμενη Ημερήσια Δήλωση προς τον Διαχειριστή:

α) την Ποσότητα Φυσικού Αερίου που θα παραδώσει σε Σημεία Εισόδου και θα παραλάβει από Σημεία Εξόδου, ή/και

⁷⁶ Η ανάλυση των εν λόγω προθεσμιών και διαδικασιών εκφεύγει του σκοπού του παρόντος.

β) την Ποσότητα Φυσικού Αερίου την οποία θα παραδώσει ή/και θα παραλάβει εικονικά στο ΕΣΔ.

Σχηματικά:

Σε περίπτωση κατά την οποία δεν υποβληθεί τέτοια Ημερήσια Δήλωση, θεωρείται ότι την Ημέρα της Εβδομάδας στην οποία αφορά η Ημερήσια Δήλωση ο Χρήστης αυτός θα παραδώσει σε Σημεία Εισόδου ή/και ΕΣΔ και θα παραλάβει από Σημεία Εξόδου ή/και ΕΣΔ **μηδενικές Ποσότητες Φυσικού Αερίου**.

Όπως φαίνεται και στο υπόδειγμα Ημερήσιας Δήλωσης της επόμενης σελίδας, για κάθε συναλλαγή στο ΕΣΔ, κάθε συναλλασσόμενος Χρήστης οφείλει να επισημαίνει, εκτός από τον αριθμό της Σύμβασης Μεταφοράς του, και τον αριθμό της Εξυπηρετούσας Σύμβασης Μεταφοράς, δηλαδή της Σύμβασης Μεταφοράς με την οποία ο αντισυμβαλλόμενος Χρήστης (Προμηθευτής) θα παραδώσει σε αυτόν αέριο στο ΕΣΔ (κατόπιν μεταφοράς από τον Διαχειριστή σε αυτό από το Σημείο Εισόδου), ή αντίστοιχα της Εξυπηρετούμενης Σύμβασης Μεταφοράς, δηλαδή της Σύμβασης Μεταφοράς με την οποία ο αντισυμβαλλόμενος Χρήστης (Πελάτης) θα παραλάβει στο ΕΣΔ (προς περαιτέρω μεταφορά της ποσότητας από τον Διαχειριστή προς το Σημείο Εξόδου). Τα εν λόγω στοιχεία χρησιμοποιούνται από τον Διαχειριστή για την ταύτιση των Ημερησίων Δηλώσεων, προκειμένου να πραγματοποιηθεί μία συναλλαγή στο ΕΣΔ, όπως θα αναλυθεί διεξοδικά κατωτέρω, στην παράγραφο 4.3, όπου παρατίθεται και παράδειγμα Ημερησίων Δηλώσεων δύο Χρηστών για μια επιτυχή συναλλαγή στο ΕΣΔ.

Υπόδειγμα Ημερήσιας Δήλωσης

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΗΛΩΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ DAILY NOMINATION FOR NATURAL GAS DELIVERY AND OFF-TAKE				
<small>Σελ. Αρ.Σελ / Σύνολο Σελίδων Page No of page / Total Pages</small>				
ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΧΡΗΣΤΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ TRANSMISSION USER NAME	ΗΜΕΡΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ REFERENCE DAY	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ & ΩΡΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ (1) SUBMISSION DATE & TIME (1)	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ⁽¹⁾ PROTOCOL NUMBER (1)	
	<i>ηη/μμ/εεεε dd/mm/yyyy</i>			
Όνομασία Σημείου Point Name	Τύπος Σημείου Type Name	Αριθμ. Σύμβασης Μεταφοράς (Αδιάλειπτη / Διακοπτόμενη / Ανάστροφη ροή) Transmission Agreement Number (Firm, Interruptible, Backhaul Flow)	T-	T-
		Αριθμός Εξυπηρετούσας Σύμβασης ⁽²⁾ Agreement Number that serves ⁽²⁾		
		Αριθμός Εξυπηρετούμενης Σύμβασης ⁽³⁾ Agreement Number to be served ⁽³⁾		
Εισόδου (χ) Entry (x)	ΕΙΣΟΔΟΣ ENTRY	MWh/Ημέρα MWh/Day		
	ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΕΞΟΔΟΣ VIRTUAL EXIT			
Εξόδου (χχ) Exit (xx)	ΕΞΟΔΟΣ EXIT	MWh/Ημέρα MWh/Day		
	ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΣ VIRTUAL ENTRY			
ΕΣΔ VNP	ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΣΗΜΕΙΟ ΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΠΑΡΑΔΟΣΗ) VIRTUAL NOMINATION POINT (DELIVERY)	MWh/Ημέρα MWh/Day		
	ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΣΗΜΕΙΟ ΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΠΑΡΑΛΑΒΗ) VIRTUAL NOMINATION POINT (OFF-TAKE)			

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΗΜΕΡΗΣΙΕΣ ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ ΧΡΗΣΤΗ TOTAL DAILY USERS QUANTITIES	
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ [MWh] NATURAL GAS DELIVERY [MWh]	<i>Άθροισμα της ποσότητας Σημείων Εισόδου (Πραγματικά και Εικονικά) και Εικονικού Σημείου Δηλώσεων (Παράδοση) Sum of Quantities in Entry Points (Real and Virtual) and in Virtual Nomination Point (Delivery)</i>
ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ [MWh] NATURAL GAS OFF-TAKE [MWh]	<i>Άθροισμα της ποσότητας Σημείων Εξόδου (Πραγματικά και Εικονικά) και Εικονικού Σημείου Δηλώσεων (Παραλαβή) Sum of Quantities in Exit Points (Real and Virtual) and in Virtual Nomination Point (Off-take)</i>
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΧΡΗΣΤΗ USERS REMARKS	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ TSOs REMARKS
<p>(1) Συμπληρώνεται από τον Διαχειριστή κατά την αξιολόγηση (1) To be filled in by the TSO during the evaluation</p> <p>(2) Συμπληρώνεται ο αριθμός της Σύμβασης Μεταφοράς (εφόσον πρόκειται για Εικονικό Σημείο Δηλώσεων (Παράδοση)) ή/και της Σύμβασης Χρήσης Εγκατάστασης ΥΦΑ (εφόσον πρόκειται για το Σημείο Εισόδου ΥΦΑ), κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 26 του Κώδικα Διαχείρισης του ΕΣΦΑ. (2) The Transmission Agreement Number shall be filled-in (in case of the Virtual Nomination Point (Delivery)) or/and the LNG Facility Usage Agreement Number according to the provisions of article 26 of Network Code</p> <p>(3) Συμπληρώνεται ο αριθμός της Σύμβασης Μεταφοράς (εφόσον πρόκειται για Εικονικό Σημείο Δηλώσεων (Παραλαβή)) κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 26 του Κώδικα Διαχείρισης του ΕΣΦΑ. (3) The Transmission Agreement Number shall be filled-in (in case of the Virtual Nomination Point (Off-take)) according to the provisions of article 26 of Network Code</p>	

3.3 Προϋποθέσεις εγκρίσεως δηλώσεων ποσοτήτων

Όλες, όμως, οι ανωτέρω δηλώσεις ποσοτήτων υπόκεινται, κατ' αρχάς, σε ορισμένες προϋποθέσεις⁷⁷:

α) Κατ' άρθ. 27B παρ. 1-2 Κώδικα, το σύνολο των Ποσοτήτων τις οποίες ο Χρήστης Μεταφοράς δηλώνει ότι θα παραδώσει κατά την Ημέρα στην οποία αφορά η Ημερήσια Δήλωση σε Σημεία Εισόδου ή/και ΕΣΔ θα πρέπει να ισούται με το σύνολο των Ποσοτήτων που δηλώνει ότι θα παραλάβει κατά την ίδια Ημέρα από Σημεία Εξόδου ή/και ΕΣΔ.

Παραδόσεις Χρήστη = Παραλαβές Χρήστη

β) Το άθροισμα των Ποσοτήτων Φυσικού Αερίου που δηλώνονται ότι θα παραδοθούν εικονικά στο ΕΣΔ από όλους τους Χρήστες Μεταφοράς, σύμφωνα με τις Ημερήσιες Δηλώσεις που υπέβαλαν, πρέπει να ισούται με το άθροισμα των Ποσοτήτων Φυσικού Αερίου που δηλώνεται ότι θα παραληφθούν εικονικά από το ΕΣΔ από όλους τους Χρήστες Μεταφοράς, οι οποίοι υπέβαλαν Ημερήσιες Δηλώσεις για την Ημέρα στην οποία αφορά η Δήλωση.

Παραδόσεις συνόλου Χρηστών σε ΕΣΔ = Παραλαβές συνόλου Χρηστών από ΕΣΔ

Οι ανωτέρω προϋποθέσεις είναι οι μόνες που ισχύουν σήμερα.

Θα αποτελούσε όμως παράλειψη να μην σημειώσουμε, εν προκειμένω, ότι η ΡΑΕ έχει ήδη θέσει σε διαβούλευση πρόταση του Διαχειριστή για αναθεώρηση της συγκεκριμένης ρήτηρας, έτσι ώστε να εισαχθεί μία ακόμα πρόσθετη προϋπόθεση. Σύμφωνα με αυτή, για κάθε Χρήστη Μεταφοράς, το σύνολο των ποσοτήτων που θα παραδοθούν εικονικά στο ΕΣΔ πρέπει να ισούται με το σύνολο των ποσοτήτων που θα παραληφθούν εικονικά από ΕΣΔ ανά ομάδα εξυπηρετούμενων και εξυπηρετούσων Συμβάσεων Μεταφοράς⁷⁸, σύμφωνα με την Ημερήσια Δήλωση του Χρήστη Μεταφοράς.

⁷⁷ Σε αντίθετη περίπτωση, οι Δηλώσεις απορρίπτονται. Προβλέπεται όμως η δυνατότητα επαναδηλώσεων εντός συγκεκριμένων χρονικών ορίων (βλ. Κεφ. 4 Κώδικα). Σημειώνεται ότι ο Διαχειριστής δεν επιτρέπει μεμονωμένες Δηλώσεις για κάθε συναλλαγή, παρά μόνο μία Δήλωση για το σύνολο των συναλλαγών στο ΕΣΔ και τις δεσμεύσεις δυναμικότητας Σημείων. Σε περίπτωση, δε, οριστικής απόρριψης Δήλωσης για μια συναλλαγή στο ΕΣΔ, απορρίπτεται συνολικά η Δήλωση και για κάθε άλλη συναλλαγή.

⁷⁸ Μία σημαντικότερη καινοτομία που εισάγει ο υπό διαβούλευση Κώδικας (βλ. ειδικότερα [κωδικοποιημένο σχέδιο 3ης τροποποίησης του Κώδικα](#)), προς μείωση της γραφειοκρατίας, είναι ότι οι Χρήστες δεν θα συνάπτουν πλέον πολλές Συμβάσεις Μεταφοράς με τον Διαχειριστή, παρά μόνο μία Σύμβαση - Πλαίσιο και θα ενεργοποιούν εν συνεχεία «Αιτήσεις Υπηρεσιών» (οι οποίες θα αποτελούν προσαρτήματα στη Σύμβαση-Πλαίσιο), πρόταση που χαιρέτισε το σύνολο των συμμετεχόντων στη σχετική διαβούλευση και κατά συνέπεια θεωρείται δεδομένο ότι θα εφαρμοστεί. Παρ' ότι η ισχύουσα έννοια της Σύμβασης Μεταφοράς και η προς έκδοση έννοια της Αίτησης Υπηρεσιών Μεταφοράς συμπίπτουν, στο παρόν, για λόγους ταυτότητας, θα συνεχίσουμε να χρησιμοποιούμε, τον όρο Σύμβαση Μεταφοράς ακόμα και εκεί όπου στο ρυθμιστικό πλαίσιο γίνεται αναφορά σε Αιτήσεις Υπηρεσιών.

Παραδόσεις Χρήστη στο ΕΣΔ = Παραλαβές αντισυμβαλλομένων Χρηστών από ΕΣΔ

Σε περίπτωση κατά την οποία η Ημερήσια Δήλωση κάποιου Χρήστη Μεταφοράς δεν είναι σύμφωνη με το ανωτέρω κριτήριο, ο Διαχειριστής υποχρεούται να καλέσει τον συγκεκριμένο Χρήστη να υποβάλει νέα Ημερήσια Δήλωση, αποστέλλοντας σε αυτόν πρόταση προσαρμογής, κατ' εφαρμογή του, λεγόμενου, **Κανόνα της Ελάσσονος Ποσότητας**. Ο κανόνας αυτός επιβάλλει τη μείωση στην μικρότερη από τα δύο σύνολα των ποσοτήτων που θα παραδοθούν και θα παραληφθούν εικονικά στο ΕΣΔ ανά ομάδα εξυπηρετούμενων και εξυπηρετούσων εγκεκριμένων δηλώσεων. Ο υπό έκδοση Κώδικας προβλέπει, επίσης, ότι σε περίπτωση ενεργοποίησης, κατά την Ημερήσια Δήλωση του Χρήστη Μεταφοράς, περισσότερων της μιας Συμβάσεων Μεταφοράς στο Σημείο Εισόδου ή Εξόδου, ο Διαχειριστής προτείνει την κατανομή του αποτελέσματος της εφαρμογής του Κανόνα της Ελάσσονος Ποσότητας σε εκάστη των ανωτέρω Συμβάσεων Μεταφοράς, **κατ' αναλογία** των ποσοτήτων των Αντιστοίχων Ημερησίων Δηλώσεων.

Μετά την αποστολή της ανωτέρω πρότασης, οι Χρήστες, δικαιούνται να υποβάλουν νέα Ημερήσια Δήλωση εντός συγκεκριμένης προθεσμίας. Αν αυτή καλύπτει τις ως άνω προϋποθέσεις, αυτή θα γίνεται δεκτή. Σε αντίθετη περίπτωση, θα θεωρείται ότι ο Χρήστης αυτός θα παραδώσει και θα παραλάβει τις ποσότητες Φυσικού Αερίου, οι οποίες περιλαμβάνονται στην ως άνω πρόταση προσαρμογής της Ημερήσιας Δήλωσης του Διαχειριστή προς τον Χρήστη. Είναι προφανές ότι σε μία πολύπλοκη αγορά με πολλούς συναλλασσόμενους (άλλοτε κακόπιστους, άλλοτε αμελείς κλπ), τα κριτήρια διαμόρφωσης της πρότασης αυτής έχουν μεγάλη σημασία.

Ας δούμε ένα απλό παράδειγμα ορθών δηλώσεων για παράδοση από έναν Χρήστη/Προμηθευτή και παραλαβή από τρεις Χρήστες/Πελάτες στο ΕΣΔ. Ως ελέχθη ανωτέρω, ο Προμηθευτής οφείλει να δηλώσει την δική του Σύμβαση Μεταφοράς καθώς και τις Εξυπηρετούμενες Συμβάσεις (δηλ. τις Συμβάσεις των Πελατών. Ομοίως οι Πελάτες (οι οποίοι υποθέτουμε ότι παραλαμβάνουν σε τρία διαφορετικά Σημεία Εξόδου) οφείλουν να δηλώσουν τόσο τις δικές τους Συμβάσεις Μεταφοράς όσο και την Εξυπηρετούσα Σύμβαση (δηλ. την Σύμβαση του Προμηθευτή τους):

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ	ΣΜ	MWh	← Σύγκριση →	MWh	ΣΜ	ΠΕΛΑΤΕΣ
Σύμβαση T1 →	T1	50	=	50	T1	← Σύμβαση T2
	T2	30	=	30	T1	← Σύμβαση T3
	T3	20	=	20	T1	← Σύμβαση T4
Άθροισμα		100	Group match	100		

Υπό ομαλές συναλλακτικές συνθήκες, η Δήλωση του Προμηθευτή (100 MWh) προκύπτει διότι οι τρεις Πελάτες του υπέβαλαν προς τον Προμηθευτή

αιτήσεις παράδοσης 50 + 30 + 20 (= 100) MWh -υποτίθεται ότι τούτο επιτρέπεται από τη σχετική σύμβαση πώλησης-, ποσότητες τις οποίες, ακολούθως, επανέλαβαν στις δηλώσεις τους προς τον Διαχειριστή.

Ενδέχεται όμως να εμφανιστούν αναντιστοιχίες στις δηλώσεις με αποτέλεσμα να μην πληροῦνται η τελευταία ως άνω προϋπόθεση. Φανταστείτε, φερ' ευχριν, ότι στο ανωτέρω παράδειγμα, ο Πελάτης T4 είχε αρχικά αιτηθεί προς τον Προμηθευτή 20 MWh, αλλά στη συνέχεια άλλαξε γνώμη και δήλωσε προς τον Διαχειριστή μόλις 10 MWh. Ή όπερ και το αυτό, ότι ο Πελάτης T4 είχε αιτηθεί προς τον Προμηθευτή 20 MWh, αλλά στη συνέχεια ο Προμηθευτής ανακαλύπτει ότι δεν διαθέτει αυτή την ποσότητα και δηλώνει προς τον Διαχειριστή 10 MWh, και άρα συνολικά 90 MWh αντί για 100.

Η πρώτη περίπτωση απεικονίζεται ως εξής:

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ	ΣΜ	MWh	← Σύγκριση →	MWh	ΣΜ	ΠΕΛΑΤΕΣ
Σύμβαση T1 →	T1	50	=	50	T1	← Σύμβαση T2
	T2	30	=	30	T1	← Σύμβαση T3
	T3	20	≠	10	T1	← Σύμβαση T4
Άθροισμα		100	Group mismatch	90		

και οδηγεί στην εξής πρόταση του Διαχειριστή:

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ	ΣΜ	MWh	← Σύγκριση →	MWh	ΣΜ	ΠΕΛΑΤΕΣ
Σύμβαση T1 →	T1	50	=	50	T1	← Σύμβαση T2
	T2	30	=	30	T1	← Σύμβαση T3
	T3	10	=	10	T1	← Σύμβαση T4
Άθροισμα		90	Group match	90		

Η μικρότερη ποσότητα από τις αρχικώς δηλωθείσες αποτελεί τη βάση της πρότασης του Διαχειριστή κατά τον Κανόνα της Ελάσσονας Ποσότητας.

Αντιστοίχως, η δεύτερη περίπτωση απεικονίζεται ως εξής:

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ	ΣΜ	MWh	← Σύγκριση →	MWh	ΣΜ	ΠΕΛΑΤΕΣ
Σύμβαση T1 →	T1	50	=	50	T1	← Σύμβαση T2
	T2	30	=	30	T1	← Σύμβαση T3
	T3	10	≠	20	T1	← Σύμβαση T4
Άθροισμα		90	Group mismatch	100		

και ο Διαχειριστής θα προβεί στην ακόλουθη πρόταση:

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ	ΣΜ	MWh	← Σύγκριση →	MWh	ΣΜ	ΠΕΛΑΤΕΣ
Σύμβαση T1 →	T1	50	=	50	T1	← Σύμβαση T2
	T2	30	=	30	T1	← Σύμβαση T3
	T3	10	=	10	T1	← Σύμβαση T4
Άθροισμα		90	Group match	90		

Εν συνεχεία, οι αναντιστοιχίες αυτές, είτε θα επιλυθούν με αποστολή αναθεωρημένων Δηλώσεων, είτε, σε αντίθετη περίπτωση, οι ανωτέρω προτάσεις του Διαχειριστή θα καταστούν οριστικές και οι μεταξύ των συναλλασσομένων μερών διαφορές θα επιλυθούν κατά τον τρόπο που ορίζει η συμβατική τους σχέση

(ενδεικτικά θα προκύψει υποχρέωση αποζημίωσης του αντισυμβατικώς ενεργούντος συμβαλλόμενου μέρους προς το άλλο).

Τέλος για να επεξηγηθεί, με παράδειγμα, και ο συμπληρωματικός κανόνας περί αναλογικής κατανομής του αποτελέσματος της εφαρμογής του Κανόνα της Ελάσσονος Ποσότητας σε περίπτωση περισσοτέρων της μίας Συμβάσεων Μεταφοράς κάθε Χρήστη που ενεργοποιούνται στο ίδιο Σημείο Εισόδου (ομοίως, σε Εξόδου), ας υποθέσουμε ότι ο Προμηθευτής ενεργοποιεί δύο Συμβάσεις Μεταφοράς στο Σημείο Εισόδου προκειμένου να παραδώσει μία ποσότητα στον Πελάτη του στο ΕΣΔ. Η ορθή δήλωση θα είχε ως εξής:

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ	ΣΜ	MWh	← Σύγκριση →	MWh	ΣΜ	ΠΕΛΑΤΗΣ
Σύμβαση T1 →	T3	(60)	=	100	T1 & T2	← Σύμβαση T3
Σύμβαση T2 →		(40)	=			
Άθροισμα		100	Group match	100		

Αν όμως ο Πελάτης προβεί σε δήλωση από την οποία δεν προκύπτει ισότητα ποσοτήτων, πχ:

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ	ΣΜ	MWh	← Σύγκριση →	MWh	ΣΜ	ΠΕΛΑΤΗΣ
Σύμβαση T1 →	T3	(60)	=	90	T1 & T2	← Σύμβαση T3
Σύμβαση T2 →		(40)	=			
Άθροισμα		100	Group mismatch	90		

τότε ο Διαχειριστής, εφαρμόζοντας πρώτα τον Κανόνα της Ελάσσονας Ποσότητας κι εν συνέχεια τον συμπληρωματικό κανόνας περί αναλογικής κατανομής του αποτελέσματος της εφαρμογής του Κανόνα της Ελάσσονος Ποσότητας σε κάθε μία από τις δύο Συμβάσεις Μεταφοράς του Προμηθευτή, θα προβεί στην εξής πρόταση:

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ	ΣΜ	MWh	← Σύγκριση →	MWh	ΣΜ	ΠΕΛΑΤΗΣ
Σύμβαση T1 →	T3	$\frac{60 \times 90}{100} = 54$	=	90	T1 & T2	← Σύμβαση T3
Σύμβαση T2 →		$\frac{40 \times 90}{100} = 36$	=			
Άθροισμα		90	Group match	90		

Σημειώνεται ότι τα ανωτέρω αποτελούν εκτιμήσεις του γράφοντος και ενδέχεται να μην γίνουν πλήρως δεκτές οι εν λόγω προτάσεις του Διαχειριστή, ειδικά περί του συμπληρωματικού κανόνα, καθώς κατά την σχετική διαβούλευση υπεβλήθη παρατήρηση σύμφωνα με την οποία θα μπορούσε να βρεθεί κάποια καλύτερη μεθοδολογία συνδυασμού των Ημερησίων Δηλώσεων. Σε κάθε περίπτωση, οι ανωτέρω διατάξεις δεν είναι, ομολογουμένως, απολύτως ευκρινείς.

3.4 Κατανομή και εξισορρόπηση

Στα Σημεία Εισόδου και Εξόδου πραγματοποιούνται, ως ελέχθη, μετρήσεις του εγχεόμενου αερίου. Λαμβάνοντας υπ' όψη ότι σε κάθε Σημείο Εισόδου ή Εξόδου λαμβάνεται υπ' όψη για κάθε Ημέρα⁷⁹, συνολικά, μόνο μία μέτρηση (κυριολεκτικά, το άθροισμα 24 ωριαίων μετρήσεων) -η οποία αφορά όλους τους Χρήστες Μεταφοράς που χρησιμοποιούν το Σημείο αυτό, παρ' ότι το εγχεόμενο αέριο μπορεί να ανήκει σε περισσότερους του ενός, χωρίς να καθίσταται δυνατός ο επακριβής καθορισμός της Ποσότητας που ανήκει σε κάθε ένα εξ αυτών-, η συνολική Ποσότητα Φυσικού Αερίου που παραδόθηκε ή παραλήφθηκε αντίστοιχα από το σύνολο των Χρηστών Μεταφοράς σε Σημείο Εισόδου ή σε Σημείο Εξόδου κατά τη διάρκεια μίας Ημέρας, **κατανέμεται** από το Διαχειριστή στους Χρήστες Μεταφοράς σύμφωνα με μία συγκεκριμένη μεθοδολογία η οποία λαμβάνει υπ' όψη:

- α) την συνολική Ποσότητα Φυσικού Αερίου που παραδόθηκε ή παραλήφθηκε αντίστοιχα από το σύνολο των Χρηστών Μεταφοράς στο Σημείο Εισόδου ή Εξόδου κάθε Ημέρα, όπως αυτή μετρήθηκε στα Σημεία κατά την εν λόγω Ημέρα,
- β) την Ποσότητα Φυσικού Αερίου την οποία κάθε Χρήστης Μεταφοράς δήλωσε ότι θα παραδώσει στο Σημείο Εισόδου ή θα παραλάβει από το Σημείο Εξόδου, αντίστοιχα, κατά την εν λόγω Ημέρα, σύμφωνα με την εγκεκριμένη Ημερήσια Δήλωσή του, και
- γ) το άθροισμα όλων των Ποσοτήτων Φυσικού Αερίου τις οποίες οι Χρήστες Μεταφοράς έχουν δηλώσει ότι θα παραδώσουν στο Σημείο Εισόδου ή θα παραλάβουν από το Σημείο Εξόδου, αντίστοιχα, κατά την εν λόγω Ημέρα, σύμφωνα με τις εγκεκριμένες Ημερήσιες Δηλώσεις τους.

Το αποτέλεσμα της διαδικασίας των κατανομών αποτελεί την ποσότητα επί της οποίας θα υπολογισθεί το αντάλλαγμα που δικαιούται να λαμβάνει ο Διαχειριστής για τις υπηρεσίες που παρέχει, ήτοι αποτελεί, κατ' ουσίαν την παραδοθείσα ποσότητα, ανεξαρτήτως μέτρησης.

Παράδοση = Κατανομή

Ο σχετικός τύπος της εν λόγω κατανομής για Σημεία Εισόδου και Εξόδου έχει, απλουστευμένα⁸⁰, ως εξής:

⁷⁹ Ημέρα: Χρονική περίοδος η οποία αρχίζει την 8.00 π.μ. μίας ημερολογιακής ημέρας και λήγει την 8.00 π.μ. της επόμενης ημερολογιακής ημέρας (άρθ. 1, εδ. 22 Κώδικα).

⁸⁰ Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. αναλυτικότερα στο Κεφ. 7 του Κώδικα.

$$\text{Κατανομή σε } \Sigma_{\text{Εισ./Εξ.}} = \text{Μέτρηση } \chi \frac{\text{Δήλωση Χρήστη}}{\text{Σύνολο Δηλώσεων Χρηστών}}$$

Εξυπακούεται ότι τα ανωτέρω μεγέθη αναφέρονται στο ίδιο Σημείο Εισόδου ή Εξόδου.

Αντιθέτως, κατ' άρθ. 42 παρ. 5 του Κώδικα, το σύνολο της Ποσότητας Φυσικού Αερίου η οποία δηλώθηκε ότι θα παραδοθεί ή θα παραληφθεί εικονικά στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων (ΕΣΔ) από Χρήστη Μεταφοράς, σύμφωνα με τις εγκεκριμένες Ημερήσιες Δηλώσεις του, αποτελεί την Ποσότητα Φυσικού Αερίου παράδοσης ή παραλαβής αντίστοιχα η οποία κατανέμεται από τον Διαχειριστή στον ανωτέρω Χρήστη στο ΕΣΔ. Με άλλα λόγια, πολύ απλά:

$$\text{Παράδοση σε ΕΣΔ} = \text{Κατανομή σε ΕΣΔ} = \text{Δήλωση Χρήστη}^{81}$$

Κατ' αυτό τον τρόπο, οι Ποσότητες Φυσικού Αερίου οι οποίες, σύμφωνα με την Τελική Κατανομή μίας Ημέρας, παραδίδονται στο ΕΣΜΦΑ από Χρήστη Μεταφοράς στο σύνολο των Σημείων Εισόδου και στο ΕΣΔ που αυτός χρησιμοποιεί, αποτελούν την Ημερήσια Παράδοση του Χρήστη Μεταφοράς. Ομοίως, οι Ποσότητες Φυσικού Αερίου οι οποίες σύμφωνα με την Τελική Κατανομή μίας Ημέρας παραλαμβάνονται από Χρήστη Μεταφοράς στο σύνολο των Σημείων Εξόδου και στο ΕΣΔ που αυτός χρησιμοποιεί αποτελούν την Ημερήσια Παραλαβή του Χρήστη Μεταφοράς (άρθ. 43 παρ. 7, Κώδικα).

Ας δώσουμε στο σημείο αυτό ένα απλουστευμένο παράδειγμα για περαιτέρω κατανόηση των ανωτέρω.

Ας φανταστούμε μία καθημερινή συναλλαγή με παράδοση σε Σημεία Εισόδου και Εξόδου και ας υποθέσουμε ότι το Σύστημα χρησιμοποιείται από δύο μόνο Χρήστες/Προμηθευτές, τον ALPHA και τον BETA, οι οποίοι εισάγουν Φυσικό Αέριο στη χώρα από το ίδιο Σημείο Εισόδου (φερ' ειπείν το Σημείο Εισόδου Κήποι), κάθε ένας από τους οποίους έχει συνάψει συμβάσεις πώλησης Φυσικού Αερίου με έναν βιομηχανικό Πελάτη έκαστος, ο μεν ALPHA με τον Πελάτη CHARLIE, ο δε BETA με τον DELTA, οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις των οποίων βρίσκονται συνδεδεμένες σε ομώνυμα Σημεία Εξόδου.

Έστω δε ότι σε μία συγκεκριμένη Ημέρα, ο ALPHA έχει συμφωνήσει να παραδώσει στον CHARLIE 1000 MWh και ο BETA στον DELTA 1100 MWh, αντίστοιχα και κατά συνέπεια υπέβαλαν στον Διαχειριστή αντίστοιχες Ημερήσιες Δηλώσεις, οι οποίες καλύπτονται από τις αντίστοιχες δυναμικότητες (στον

⁸¹ Κατά το [The features of a successful, on-system Virtual Trading Point, Amsterdam, 2006, EFET](#), σελ. 2, ο καθορισμός της κατανομής σε ισότητα με τις δηλώσεις αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επιτυχή λειτουργία ενός Virtual Trading Point, καθώς το καθιστά «στιβαρό» («super-firm») προς το σκοπό εκπλήρωσης, εις ολόκληρον, όλων των αλληλένδετων συναλλαγών.

Κώδικα ονομάζονται Δεσμευμένες Μεταφορικές Ικανότητες -ΔΜΙ-), δηλαδή συνολικά (1000 + 1100 =) 2100 MWh στο Σημείο Εισόδου, 1000 MWh στο Σημείο Εξόδου CHARLIE και 1100 MWh στο Σημείο Εξόδου DELTA.

Στο Σημείο Εισόδου Κήποι εισήχθησαν (μετρήθηκαν) κατά την εν λόγω Ημέρα 2000 MWh, στα δε Σημεία Εξόδου CHARLIE και DELTA εξήχθησαν (μετρήθηκαν) 1150 και 850 MWh, αντίστοιχα.

Σημειώνεται ότι στο παράδειγμά μας, χάριν απλούστευσης, το άθροισμα του εισερχόμενου αερίου ισούται με το άθροισμα του εξερχόμενου αερίου (2000 MWh), γεγονός το οποίο ουδέποτε συμβαίνει στην πραγματικότητα, είναι πρακτικά αδύνατον. Αντιθέτως, κάθε Ημέρα παρατηρούνται αποκλίσεις, είτε θετικές είτε αρνητικές. Αποτελεί, ως ελέχθη στο 1^ο κεφάλαιο βασική υποχρέωση του Διαχειριστή να εξασφαλίζει την υδραυλική σταθερότητα του Συστήματος μέσω του ισοσκελισμού των εισαγωγών και εξαγωγών αερίου από το Σύστημα, ο οποίος εξασφαλίζεται από τον θεσμό της Εξισορρόπησης Φορτίου.

Ως Ημερήσια Έλλειψη Εξισορρόπησης Φορτίου (ΗΕΕΦ) κάθε Χρήστη Μεταφοράς ορίζεται στον Κώδικα η ημερήσια διαφορά μεταξύ της ποσότητας φυσικού αερίου που παραδίδεται από έναν Χρήστη στο Σύστημα (βάσει κατανομής) και αυτής που παραλαμβάνεται από το Χρήστη στο Σύστημα (βάσει κατανομής)⁸².

Κάθε Μήνα ο Διαχειριστής υπολογίζει το σύνολο του χρεωστικού ή πιστωτικού ποσού του Χρήστη Μεταφοράς ως το αλγεβρικό άθροισμα των Ημερήσιων Χρεώσεων ή Πιστώσεων του Χρήστη για κάθε Ημέρα του προηγούμενου Μήνα. Με απλούστερα λόγια, ο Διαχειριστής προκειμένου να ισοσκελίσει τις ημερήσιες αρνητικές αποκλίσεις κάποιων Χρηστών χρησιμοποιεί τις ημερήσιες θετικές αποκλίσεις των άλλων Χρηστών και εάν αυτές δεν επαρκούν, εγγχεί αέριο από ένα απόθεμα που τηρεί στην Εγκατάσταση ΥΦΑ⁸³ (αέριο εξισορρόπησης), το οποίο προμηθεύεται ο ίδιος για αυτό το σκοπό μετακυλώντας το σχετικό κόστος στους Χρήστες. Οι ημερήσιες αρνητικές και θετικές χρεώσεις (αξία του αερίου εξισορρόπησης βάσει συγκεκριμένου τύπου) κάθε Χρήστη συσσωρεύονται κατά τη διάρκεια του μήνα σε ένα λογαριασμό,

⁸² Η πλήρης εξίσωση υπολογισμού της ΗΕΕΦ κατά τον Κώδικα είναι: $ΗΕΕΦ = QΠ - (QA + UFGU)$, όπου $QΠ$ = Ημερήσια Παράδοση του Χρήστη, QA = Ημερήσια Παραλαβή του Χρήστη και $UFGU$ = Φαινόμενη Ποσότητα. Η Φαινόμενη Ποσότητα είναι μία ποσότητα που κατανέμεται αναλογικά σε κάθε Χρήστη και εκφράζει την αβεβαιότητα προσδιορισμού των μετρούμενων και των υπολογιζόμενων μεγεθών του ισοζυγίου ποσοτήτων του ΕΣΜΦΑ. Σημειώνεται ότι, για λόγους απλούστευσης, στο ανωτέρω παράδειγμα, δεν έχει ληφθεί υπ' όψη η Προσαρμοσμένη Ημερήσια Παραλαβή, δηλαδή το άθροισμα της Ημερήσιας Παραλαβής του Χρήστη και της Φαινόμενης Ποσότητας.

⁸³ Είναι πολύ σημαντικό να θυμάται κανείς ότι, σύμφωνα με το ισχύον σύστημα, η εξισορρόπηση επιτυγχάνεται με έγχυση αερίου μόνο από το Σημείο Εισόδου Αγία Τριάδα, πρόκειται, δηλαδή, στην πραγματικότητα για LNG που επανεραιοποιήθηκε. Το σύστημα δεν επιτρέπει, με άλλα λόγια, την έγχυση αερίου για σκοπούς εξισορρόπησης από άλλα Σημεία Εισόδου, ακόμα και αν υπάρχει εκεί διαθέσιμο αέριο.

δημιουργώντας ένα θετικό ή ένα αρνητικό συνολικό μηνιαίο αποτέλεσμα, για την οποία ο Χρήστης αποζημιώνει ή αποζημιώνεται, αντιστοίχως, από τον Διαχειριστή⁸⁴.

Επιστρέφοντας στο παράδειγμά μας, οι ποσότητες που κατανεμήθηκαν την Ημέρα εκείνη στους δύο Χρήστες έχουν ως εξής:

- Κατανομή παράδοσης ALPHA στο $\Sigma_{\text{Eισ}}$ = $2000 \times \frac{1000}{2100} = 952,38 \text{ MWh}$
- Κατανομή παραλαβής ALPHA στο $\Sigma_{\text{Eξ}}$ ^C = $1150 \times \frac{1000}{1000} = 1150 \text{ MWh}$
- Κατανομή παράδοσης BETA στο $\Sigma_{\text{Eισ}}$ = $2000 \times \frac{1100}{2100} = 1047,62 \text{ MWh}$
- Κατανομή παραλαβής BETA στο $\Sigma_{\text{Eξ}}$ ^D = $850 \times \frac{1100}{1100} = 850 \text{ MWh}$

Ο Χρήστης ALPHA έχει αρνητική ΗΕΕΦ, ίση προς την αξία (952,38 - 1150 =) | -197,62 | MWh, ενώ ο Χρήστης BETA έχει θετική ΗΕΕΦ, ίση προς την αξία (1047,62 - 850 =) | +197,62 | MWh.

Ας δούμε τώρα το ίδιο παράδειγμα με χρήση του ΕΣΔ. Κατ' αρχάς, επαναλαμβάνουμε ότι οι συναλλαγές στο ΕΣΔ πραγματοποιούνται μεταξύ Χρηστών και όχι μεταξύ Χρηστών και Πελατών. Απαιτείται συνεπώς ένας τρίτος

⁸⁴ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Κεφ. 8 του Κώδικα, καθώς στην παρούσα δίδεται μόνο ένα απλοποιημένο παράδειγμα χάριν κατανόησης των βασικών αρχών λειτουργίας του συστήματος εξισορρόπησης. Στην πραγματικότητα πρόκειται για ένα σύνολο εξαιρετικά πολύπλοκων διατάξεων, οι οποίες προβλέπουν συγκεκριμένα όρια ανοχής (και αντίστοιχες χρεώσεις σε περίπτωση παράβασης αυτών, σταδιακά αυξανόμενες), ιδιαίτερες χρεώσεις σε περίπτωση παρατεταμένης έλλειψη εξισορρόπησης και πολλά άλλα.

Χρήστης⁸⁵, φερ' επειν, ο ECHO, ο οποίος θα αναλάβει την παραλάβει από τους Χρήστες ALPHA και ΒΕΤΑ τις Ποσότητες στο ΕΣΔ κι εν συνεχεία να τις μεταφέρει μέχρι τα σχετικά Σημεία Εξόδου προς τους Πελάτες του ΒΕΤΑ και DELTA, έχοντας πρώτα υποβάλει προς τον Διαχειριστή αντίστοιχες Ημερήσιες Δηλώσεις, δηλ. (1100 + 1000 =) 2100 MWh στο ΕΣΔ, 1100 στο Σημείο Εξόδου ΒΕΤΑ και 1000 στο Σημείο Εξόδου DELTA. Με δεδομένο ότι δεν πραγματοποιούνται, ως ελέχθη, μετρήσεις στο ΕΣΔ, οι κατανομές, με τις ίδιες, ως άνω, μετρήσεις στα Σημεία Εισόδου και Εξόδου, θα έχουν ως εξής:

- Κατανομή ALPHA στο $\Sigma_{Εισ}$ = $2000 \times \frac{1000}{2100} = 952,38$ MWh
- Κατανομή ALPHA στο ΕΣΔ = Δήλωση ALPHA στο ΕΣΔ = 1000 MWh
- Κατανομή ΒΕΤΑ στο $\Sigma_{Εισ}$ = $2000 \times \frac{1100}{2100} = 1047,61$ MWh
- Κατανομή ΒΕΤΑ στο ΕΣΔ = Δήλωση ΒΕΤΑ στο ΕΣΔ = 1100 MWh
- Κατανομή ECHO στο ΕΣΔ = Δήλωση ECHO στο ΕΣΔ = 2100 MWh
- Κατανομή ECHO στο $\Sigma_{Εξ}^C$ = $1150 \times \frac{1000}{1000} = 1150$ MWh
- Κατανομή ECHO στο $\Sigma_{Εξ}^D$ = $850 \times \frac{1100}{1100} = 850$ MWh

Η ΗΕΕΦ του Χρήστη ECHO, στο παράδειγμα, είναι θετική, ίση προς την αξία (2100 - 2000 =) | +100 | MWh, ενώ αρνητικές ΗΕΕΦ έχουν οι Χρήστες

⁸⁵ Ο οποίος μπορεί να είναι και ο ίδιος με τον Χρήστη που παραδίδει ή και ο ίδιος ο Πελάτης, αρκεί να είναι Επιλέγων Πελάτης και να έχει καταστεί και Χρήστης Μεταφοράς -έχοντας πρώτα εγγραφεί στο Μητρώο Χρηστών ΕΣΦΑ κι εν συνεχεία έχει συνάψει με τον Διαχειριστή Σύμβαση Μεταφοράς-, αλλά εν προκειμένω, χάριν παραδείγματος, χρησιμοποιείται ένα τρίτο πρόσωπο.

ALPHA και BETA ίσες προς την αξία $(952,38 - 1000 =) | -47,62 |$ MWh και $(1047,62 - 1100 =) | -52,38 |$ MWh, αντίστοιχα.

Σε κάθε περίπτωση, είτε δηλαδή στις συναλλαγές στα Σημεία Εισόδου/Εξόδου, είτε στις συναλλαγές στο ΕΣΔ, είναι προφανές ότι η βάσει κατανομών, τιμολογούμενη, κατανάλωση σπανίως συμπίπτει με την πραγματική κατανάλωση. Πρόκειται για μία περίπτωση (πλασματικής) εξομοίωσης δύο πραγμάτων, που δεν είναι ίδια. Κρατήστε στο μυαλό σας αυτή την έννοια της «πλασματικότητας», καθώς θα επανέλθουμε σε αυτή, κατ' επανάληψη, σε επόμενο κεφάλαιο.

3.5 Στρεβλώσεις

Το σύστημα εξισορρόπησης παρίσταται ως, κατά βάση, στιβαρό, τούτο όμως δεν σημαίνει ότι καταφέρνει να αποφύγει κάθε κίνδυνο στρεβλώσεων.

Κατ' αρχάς, η υιοθετηθείσα μέθοδος υπολογισμού του αερίου εξισορρόπησης, με μόνο αναγνωρισμένο σημείο εξισορρόπησης το Σημείο Εισόδου στην Αγία Τριάδα -δηλαδή, με άλλα λόγια, ότι η εξισορρόπηση γίνεται μόνο με ΥΦΑ- μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ασφάλεια εφοδιασμού, καθώς στερεί τη δυνατότητα εξοικονόμησης ΥΦΑ για αποφυγή ή μετριασμό πραγματικών περιστάσεων έκτακτης ανάγκης. Θα ήταν πιο λογικό να καλύπτεται η εξισορρόπηση και με εγχύσεις από τα λοιπά Σημεία Εισόδου όπου ρέει αέριο μέσω αγωγών και να φυλάσσεται το ΥΦΑ (το οποίο ως ελέχθη μεταφέρεται μέσω πλοίων) για περιπτώσεις ενός περισσότερο άμεσου και επικείμενου κινδύνου. Άλλωστε το σύστημα εξισορρόπησης θα έπρεπε, αφ' ενός μεν, να ήταν πιο «ανοικτό» σε περισσότερους δυνητικούς προμηθευτές που διαθέτουν αέριο από άλλα Σημεία Εισόδου, εκτός Αγίας Τριάδας, κι αφ' ετέρου, να λάμβανε υπ' όψη και το κόστος της προμήθειας αερίου από διαφορετικά Σημεία Εισόδου (ποιος ο λόγος να καταναλίσκεται ΥΦΑ όταν η τιμή του κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα, αν υπάρχει διαθέσιμο φθηνότερο αέριο, πχ από Τουρκία;), καθώς τούτο οδηγεί σε επιβάρυνση όλων των Χρηστών.

Η χρήση δε του ΕΣΔ δημιούργησε και άλλο ένα απροσδόκητο ενδεχόμενο. Φανταστείτε το εξής απλό παράδειγμα: Ένας Χρήστης/Προμηθευτής έρχεται σε συμφωνία με ένα Χρήστη/Πελάτη για συναλλαγή στο ΕΣΔ 1500 MWh Φυσικού Αερίου. Ο Πελάτης όμως έχει πραγματικές ανάγκες κατανάλωσης μόλις 1000 MWh. Η συναλλαγή στο ΕΣΔ πραγματοποιείται κανονικά, σύμφωνα με τον τρόπο που προαναφέρθηκε, πλην όμως στο Σημείο Εξόδου του Πελάτη μετρώνται μόλις 1000 MWh. Η διαφορά των 500 MWh αποτελεί θετική ΗΕΕΦ, για την οποία ο Πελάτης πρέπει να αποζημιωθεί από τον Λογαριασμό Εξισορρόπησης (με απλά λόγια, ο Πελάτης «πουλάει» 500 MWh στο Σύστημα). Εννοείται ότι την ίδια ώρα στο Σημείο Εισόδου, απ' όπου εισάγει αέριο ο Προμηθευτής μετρώνται και πάλι 1000 MWh. Ο Προμηθευτής, στην περίπτωση αυτή, έχει έλλειψη, «αγοράζει» 500 MWh από το Σύστημα. Είναι προφανές ότι ο Χρήστης/Πελάτης έχει εκμεταλλευτεί το ρυθμιστικό πλαίσιο προς όφελός του, προξενώντας «νόμιμη» ζημία στον Προμηθευτή του!

Παρά το γεγονός ότι προβλέπονται σχετικές συμβατικές ρήτρες προς αντιμετώπιση αυτού του κινδύνου, είναι πολύ δύσκολο, ομολογουμένως, να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα συμβατικά. Και τούτο διότι ο Προμηθευτής δεν έχει πάντοτε πρόσβαση στα στοιχεία κατανάλωσης του Πελάτη του, ώστε να αναγνωρίσει εγκαίρως την απατηλή συμπεριφορά του. Αλλά ακόμα και αν τούτο

συμβεί, θα συμβεί, συνήθως, με πολύ μεγάλη καθυστέρηση. Και στην περίπτωση αυτή όμως, θα είναι και πάλι δυσχερές να αποδειχθεί με πάσα βεβαιότητα ότι πρόκειται για αδικοπρακτική συμπεριφορά, καθώς, πέραν από την περίπτωση εξωφρενικών και άρα καταφανώς απατηλών αποκλίσεων, μικρότερες αποκλίσεις δηλώσεων και κατανάλωσης μπορεί πράγματι να οφείλονται στην καθημερινή συνήθη λειτουργία των μονάδων παραγωγής των Πελατών.

Είναι προφανές ότι θα ήταν πολύ καλύτερο να υιοθετηθεί ρυθμιστικά μια περισσότερο αντικειμενική μέθοδος, με την οποία, αφ' ενός, να δημιουργούνται κίνητρα στους Χρήστες να ισορροπούν κατά το δυνατόν περισσότερο το χαρτοφυλάκιό τους, αφ' ετέρου να δημιουργούνται αντικίνητρα (πχ θεσμοθέτηση ορίων ανοχής μεταξύ δηλώσεων στο ΕΣΔ, από τη μια, και πραγματικών απολήψεων από Σημεία Εξόδου, από την άλλη) τα οποία θα αποτρέπουν την στρέβλωση του θεσμού της εξισορρόπησης.

3.6 Χρεώσεις δυναμικότητας και λοιπές επιβαρύνσεις

Προς ολοκλήρωση του βασικού ρυθμιστικού πλαισίου, και μόνο, επισημαίνεται ότι σε περιπτώσεις συναλλαγών σε Σημεία Εισόδου και Εξόδου, κάθε Χρήστης Μεταφοράς, ο οποίος επιθυμεί να χρησιμοποιήσει το σχετικό Σημείο, δεσμεύει μία δυναμικότητα ή, κατά τον Κώδικα, Μεταφορική Ικανότητα Παράδοσης (σε Σημεία Εισόδου) και Παραλαβής (σε Σημεία Εξόδου), δηλαδή μία μέγιστη Ποσότητα Φυσικού Αερίου η οποία δύναται, καθ' όσον τον αφορά, να παραδοθεί σε Σημείο Εισόδου ή να παραληφθεί σε Σημείο Εξόδου ανά Ημέρα (MWh/Ημέρα)⁸⁶. Η εν λόγω δέσμευση, πέρα από λόγους προγραμματισμού, χρησιμοποιείται και για τον υπολογισμό της χρέωσης του Χρήστη⁸⁷ (θυμηθείτε τις χρεώσεις εισόδου και εξόδου που αναφέραμε στο 1^ο κεφάλαιο). Αντιθέτως, στο ΕΣΔ, όχι μόνο δεν δεσμεύεται Μεταφορική Ικανότητα (Παράδοσης ή Παραλαβής), αλλά ουδεμία σχετική χρέωση επιβάλλεται για τη χρήση αυτού, τουλάχιστον στην Ελλάδα. Σε άλλα Ευρωπαϊκά συστήματα επιβάλλονται χρεώσεις χρήσης των εικονικών σημείων, είτε μεταβλητές (Γερμανία), είτε εν μέρει σταθερές και εν μέρει μεταβλητές (Γαλλία, Ολλανδία), πλην όμως για τους χρήστες (ιδίως τους μικρούς) η χρέωση αυτή έχει μεγάλη σημασία για την επιλογή αυτής της δυνατότητας και έχει ιδιαίτερος επισημανθεί ότι υψηλές χρεώσεις θα αποτελούσαν φραγμό⁸⁸ και θα λειτουργούσαν ενάντια στους κανόνες του ανταγωνισμού.

Τέλος, η συναλλαγή στο ΕΣΔ επιβαρύνεται περαιτέρω με διάφορα τέλη και φόρους, ειδικότερα με: α) Φόρο Προστιθέμενης Αξίας, β) Ανταποδοτικό Τέλος ΡΑΕ, σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση Δ5/ΗΛ/Β/Φ1/Οικ.591 (ΦΕΚ Β' 43/2001), γ) Ειδικό Τέλος 5%, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθ. 9 του ν. 2093/92,

⁸⁶ Η δήλωση αυτή περιορίζεται μόνο από το τεχνικό μέγιστο της δυναμικότητας του Σημείου σε σχέση με το άθροισμα των δηλώσεων των Χρηστών -ο Κώδικας προβλέπει ρητούς κανόνες επιμερισμού, εφ' όσον αυτή δεν επαρκεί- και άλλα ειδικά μέτρα που επιβάλλονται προκειμένου να μην τεθεί σε κίνδυνο η ομαλή και ασφαλής λειτουργία του αντιστοίχου Σημείου, και κατ' επέκταση όλου του Συστήματος.

⁸⁷ Κύριο χαρακτηριστικό για την κατάρτιση των τιμολογίων αποτελεί η αρχή της επιτρεπόμενης απόδοσης επί της κεφαλαιουχικής βάσης (rate of return regulation). Το ετήσιο προς ανάκτηση έσοδο υπολογίζεται ως το άθροισμα των λειτουργικού κόστους και του κόστους κεφαλαίου (απόδοση επί της Ρυθμιζόμενης Περιουσιακής Βάσης -εκφράζει την αξία των παγίων (μετά από αποσβέσεις), του κεφαλαίου κίνησης και των νέων επενδύσεων- και των αποσβέσεων) [Φορτσάκης, Θ.: *Δίκαιο της Ενέργειας*, Αθήνα - Κομοτηνή, 2009, Α. Σάκκουλας, § 152]. Το τιμολόγιο μεταφοράς φυσικού αερίου περιλαμβάνει χρέωση για τη **δυναμικότητα** μεταφοράς που δεσμεύει ο Χρήστης (που αντιστοιχεί σε περίπου του 80% του απαιτούμενου εσόδου) και χρέωση για την **ποσότητα** που μεταφέρεται (που αντιστοιχεί στο υπόλοιπο 20% του απαιτούμενου εσόδου). Τα εν λόγω ποσοστά προβλέπονται από τον ισχύοντα [Κανονισμό Τιμολόγησης Βασικών Δραστηριοτήτων του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου](#) (Απόφ. ΡΑΕ 594/2012, ΦΕΚ Β' 2093). Είναι προφανές ότι το μεγαλύτερο μέρος της χρέωσης είναι ανεξάρτητο από την πραγματική (μικρή ή μεγάλη) χρήση του Συστήματος.

⁸⁸ [DNW KEMA: Study on Entry-Exit Regimes in Gas \(By order of the European Commission – DG Energy\), Groningen, 2013](#), σελ. 39

και δ) Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης, σύμφωνα με τον Κανονισμό 2913/1992⁸⁹ και τους ν. 2960/2001 και 3986/2011. Από τις δύο τελευταίες επιβαρύνσεις απαλλάσσονται «διανομείς» και «αναδιανομείς» φυσικού αερίου, όπως αυτοί ορίζονται στην Υ.Α. 5036604/31.08.2011 (ΦΕΚ Β' 2120). Σύμφωνα με αυτή, «διανομέας» φυσικού αερίου είναι το πρόσωπο που κατέχει Άδεια Προμήθειας φυσικού αερίου, κατά τα οριζόμενα στο άρθ. 81 του ν. 4001/2011. Διανομείς θεωρούνται, επίσης, οι Επιλέγοντες Πελάτες, κατά τα οριζόμενα στο άρθ. 82 του ν. 4001/2011, για τις ποσότητες φυσικού αερίου που προμηθεύονται χωρίς τη μεσολάβηση κατόχων Άδειας Προμήθειας φυσικού αερίου και καταναλώνουν οι ίδιοι (ιδιοκατανάλωση απ' ευθείας εισαγόμενου αερίου). Αναδιανομέας φυσικού αερίου είναι το πρόσωπο που κατέχει Άδεια Διανομής φυσικού αερίου (πχ οι ΕΠΑ), κατά τα οριζόμενα στο άρθ. 80 του ν. 4001/2011. Τέλος, οι συναλλαγές στο ΕΣΔ απαλλάσσονται από την επιβάρυνση με Τέλος Ασφάλειας Εφοδιασμού (βλ. παρ. 3 του άρθ. 73 του ν. 4001/2011 και το κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθέν ρυθμιστικό πλαίσιο), το οποίο εφαρμόζεται μόνο σε μετρούμενες ποσότητες (στα Σημεία Εισόδου και Εξόδου).

---

⁸⁹ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2913/92 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου 1992 περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα, ΕΕ L 302 της 19.10.1992

4. Η ενοχική και εμπράγματη διάσταση των συναλλαγών στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων

4.1 Η σύμβαση πώλησης

Η πλέον συνήθης ενοχική σύμβαση για την πραγματοποίηση οποιασδήποτε συναλλαγής Φυσικού Αερίου είναι η σύμβαση πώλησης. Η σύμβαση πώλησης διαρθρώνεται από το δίκαιο του Αστικού Κώδικα (ΑΚ) ως ενοχική και δη υποσχετική, υπό την έννοια ότι γεννά μόνο δικαιώματα και υποχρεώσεις προς παροχή μεταξύ των συμβαλλομένων και δεν επιφέρει άμεση μεταβίβαση της κυριότητας του πωλούμενου αντικειμένου. Για αυτήν απαιτείται, επιπροσθέτως, προκειμένου για κινητά, η παράδοση αυτών (και για τα ακίνητα, η μεταγραφή της σύμβασης στην αρμόδια Αρχή (υποθηκοφυλακείο ή/και κτηματολογικό γραφείο)⁹⁰.

Κατ' άρθ. 513 ΑΚ, ο πωλητής έχει δύο υποχρεώσεις, να μεταβιβάσει την κυριότητα του πράγματος ή το δικαίωμα, που αποτελούν το αντικείμενο της πώλησης, και να παραδώσει το *πράγμα*, ενώ ο αγοραστής έχει μόνο την υποχρέωση να πληρώσει το τίμημα που συμφωνήθηκε.

Ως **πράγμα** νοείται κάθε τι, αυθύπαρκτο, αυτοτελές, απρόσωπο και δεκτικό ανθρώπινου εξουσιασμού⁹¹. Πράγμα δεν αποτελούν τα δικαιώματα και οι απαιτήσεις, τα οποία είναι μεν δυνατόν να αποτελούν αντικείμενο πώλησεως, αλλά δεν νοείται κυριότητα επί αυτών. Το πράγμα μπορεί να είναι ακίνητο ή κινητό και είναι συνήθως ενσώματο, δηλ. στερεό, υγρό ή αέριο -το Φυσικό Αέριο αποτελεί κινητό πράγμα- αλλά σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθ. 947 ΑΚ, οι φυσικές δυνάμεις ή ενέργειες θεωρούνται, κατά νομικό πλάσμα, ως πράγματα, τα οποία μπορούν να παραδοθούν, εφ' όσον υπόκεινται σε εξουσίαση, όταν περιορίζονται σε ορισμένο χώρο⁹². Η διάταξη αυτή συνιστά κλασσική περίπτωση **πλάσματος δικαίου**, δηλαδή της κατά νόμο εξομοίωσης ενός περιστατικού με ένα

⁹⁰ Τριάντος Ν.: *Η πώληση κατά τον Αστικό Κώδικα*, Αθήνα, 2005, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 12 επ.

⁹¹ Μπαρουτάκη-Καραμανλή, Α.: *Το δίκαιο της Νομής*, Αθήνα, 1997, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 33 επ.

⁹² Την έννοια του περιορισμού σε ορισμένο χώρο για την ενέργεια έχει κρίνει μάλλον συσταλτικά η Ελληνική νομολογία, κάνοντας μνεία σε περιορισμό μέσω μετρήσεων, αλλά αυτό δεν είναι απολύτως ακριβές, καθώς ως χώρος μπορεί να νοηθεί οποιασδήποτε υλικός φορέας δύναται να περιορίσει την ενέργεια (πχ αγωγός) ώστε να υπόκειται σε ανθρώπινο εξουσιασμό, ανεξαρτήτως της ανά πάσα στιγμή μέτρησης της περιεχόμενης ή διερχόμενης ποσότητας, η οποία μπορεί να μην αντικατοπτρίζει απαραίτητα τη συμβατική ποσότητα (βλ. ανωτέρω περί κατανομών). Έχει επίσης κριθεί ότι ο νομικός χαρακτηρισμός της σύμβασης παροχής ενέργειας έναντι ανταλλάγματος ποικίλλει ανά περίπτωση (ΠΠρΘεσ 24446/1999 - Αρμ 1999/1530). Είναι ενδεχόμενο να αποτελεί πώληση, μίσθωση έργου, μίσθωση πράγματος κλπ ή/και μικτή σύμβαση που έχει τα στοιχεία των ανωτέρω, οπότε η επιλογή των εφαρμοστέων κανόνων θα γίνει μετά από ερμηνεία της βούλησης των μερών (ΕφΑθ 105/1994, Αρμ 1994/1366). Όταν οι συμβαλλόμενοι απέβλεψαν στην ίδια την ενέργεια ως εμπόρευμα και όχι στη, μέσω αυτής, πραγματοποίηση ενός αποτελέσματος, πρόκειται για σύμβαση πώλησης. Αυτό έχει γίνει δεκτό για τη σύμβαση παροχής ηλεκτρικού ρεύματος από την παραγωγό επιχείρηση στους καταναλωτές (βλ. Δεληγιάννη Ι. και Κορνηλάκη Π.: *Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο Ι*, Θεσσαλονίκη, 1992, Σάκκουλας, σ. 104).

άλλο, ενώ στην πραγματικότητα τα δύο αυτά περιστατικά δεν είναι όμοια. Εν προκειμένω ο νόμος εξομοιώνει υπό προϋποθέσεις τις φυσικές δυνάμεις ή ενέργειες (π.χ. ηλεκτρισμό) με τα πράγματα, προκειμένου να μπορέσουν και αυτές να γίνουν αντικείμενο κυριότητας, ενώ γνωρίζει ότι στην πραγματικότητα δεν είναι πράγματα. Αν δεν υπήρχε αυτό το πλάσμα δικαίου θα ήταν πρακτικά αδύνατη η παροχή και εμπορία ηλεκτρικής ενέργειας.

Η κύρια υποχρέωση του αγοραστή από τη σύμβαση πώλησης είναι η καταβολή του τιμήματος, το οποίο συνίσταται σε χρήμα (ή κατά κύριο λόγο σε χρήμα)⁹³. Οι κύριες (και αυτοτελείς μεταξύ τους) υποχρεώσεις του πωλητή από τη σύμβαση πώλησης είναι: i) να μεταβιβάσει στον αγοραστή την κυριότητα του πράγματος (ή του δικαιώματος) που αποτελούν το αντικείμενο της πώλησης και ii) να παραδώσει στον αγοραστή τη νομή του πράγματος⁹⁴. Επειδή, όπως θα καταδειχθεί κατωτέρω, σε περίπτωση πώλησης κινητού (όπως είναι και το Φυσικό Αέριο), η παράδοση της νομής συνιστά ταυτόχρονα και στοιχείο απαραίτητο για τη μεταβίβαση της κυριότητας, με την κατάρτιση της εκπαιητικής δικαιοπραξίας, ο πωλητής εκπληρώνει ταυτόχρονα και τις δύο κύριες υποχρεώσεις του⁹⁵. Για το λόγο αυτό, θα ασχοληθούμε, κυρίως, με την μεταβίβαση της κυριότητας.

---

⁹³ Αν το τίμημα συμφωνήθηκε μόνο σε είδος ή συνίσταται κατά κύριο λόγο σε μη χρηματικές παροχές, τότε δεν πρόκειται για πώληση, αλλά για άλλη σύμβαση πχ ανταλλαγή, σύμβαση εργασίας κλπ. Σημειώνεται ότι στις συναλλαγές φυσικού αερίου είναι πολύ συνήθεις οι συμβάσεις swap, οι οποίες δεν αποτελούν συμβάσεις ανταλλαγής, καθώς δεν ανταλλάσσεται αέριο, παρά δύο συμβάσεις πώλησης (με χρηματικό τίμημα) δύο προσώπων που εναλλάσσονται, κατόπιν ειδικής συμφωνίας, στις θέσεις του πωλητή και αγοραστή αντίστοιχα, σε διαφορετικούς χρόνους.

⁹⁴ Κορνηλάκης Π.: *Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο*, τ. Ι, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, Σάκκουλας, σελ. 185

⁹⁵ Κορνηλάκης Π, *ibid*, σελ. 187-188

4.2 Κυριότητα, νομή και κατοχή

Ως **κυριότητα** νοείται η, από το νόμο αναγνωριζόμενη, άμεση (χωρίς παρεμβολή άλλου προσώπου) και απόλυτη (αποκλείουσα κάθε ενέργεια άλλου προσώπου) εξουσία πάνω στο πράγμα, ως προς όλες τις χρησιμότητες, τις οποίες αυτό εξυπηρετεί (καθολικότητα)⁹⁶. Η κυριότητα μπορεί να αποκτηθεί είτε με πρωτότυπο τρόπο (όταν δεν στηρίζεται σε δικαίωμα άλλου προσώπου, όταν, δηλαδή, αποκτάται για πρώτη φορά) είτε με παράγωγο τρόπο, με διμερή συμφωνία -σύμβαση- (όταν η κτήση στηρίζεται σε προϋπάρχον δικαίωμα άλλου προσώπου). Κατά τις συναλλαγές φυσικού αερίου στο ΕΣΔ η κυριότητα μεταβιβάζεται κατά παράγωγο τρόπο.

Όπως δε ορίζεται στο άρθ. 1034 Αστικού Κώδικα (ΑΚ), «για την μεταβίβαση της κυριότητας κινητού απαιτείται παράδοση της νομής του από τον κύριο σ' αυτόν που την αποκτά και συμφωνία των δύο ότι μετατίθεται»⁹⁷. Από την ανωτέρω διάταξη προκύπτει ότι για τη μεταβίβαση της κυριότητας ενός κινητού πρέπει να συντρέχουν⁹⁸ οι εξής προϋποθέσεις: α) κυριότητα του μεταβιβάζοντος⁹⁹, β) συμφωνία μεταβίβασης της κυριότητας, και γ) παράδοση της νομής.

Ως **νομή** χαρακτηρίζεται (σε στενή έννοια) από τον ΑΚ (άρθ. 947) η φυσική εξουσία πάνω στο πράγμα με διάνοια κυρίου. **Κατοχή** είναι ο ενσυνείδητος φυσικός ή σωματικός εξουσιασμός του πράγματος. Με άλλα λόγια, κατοχή υπάρχει όταν υφίσταται μια σχέση ή επαφή του προσώπου με το πράγμα, η οποία παρέχει στο πρόσωπο τη δυνατότητα να ενεργεί πάνω σε αυτό, συνδυασμένης

⁹⁶ Τριάντος, Ν.: *Η Κυριότητα*, Αθήνα, 1996, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 8 επ.

⁹⁷ Σημειώνεται ότι η μεταβίβαση **ακινήτου** είναι **αιτιώδης** σύμβασης (βλ. άρθ. 1033 ΑΚ, όπου γίνεται αναφορά στη μεταβίβαση της κυριότητας «για κάποια νόμιμη αιτία» -χωρίς που παραλείπεται στην ΑΚ 1034 περί μεταβίβασης κινητών). Με άλλα λόγια, σύμβαση για μεταβίβαση κυριότητας **ακινήτου** για αιτία ανύπαρκτη ή μη αναγνωριζόμενη από το νόμο είναι άκυρη (ΑΠ 1154/80, ΝοΒ 29/529). Αν η ενοχική σύμβαση πάσχει (είναι άκυρη ή ακυρώσιμη ή ανύπαρκτη), ο μεταβιβάζων δικαιούται να ζητήσει με την αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού την επιστροφή εκείνου που αποκτήθηκε χωρίς αιτία ή, αν αυτό δεν βρίσκεται στην περιουσία του, το τυχόν ληφθέν αντάλλαγμα. Αντιθέτως, η μεταβίβαση **κινητού** είναι **αναίτιωδης** σύμβαση, δηλαδή είναι ισχυρή ανεξαρτήτως της ύπαρξης και του κύρους της αιτίας. Για να παρακαμφθεί ο κίνδυνος αυτός θα πρέπει να έχουν προβλέψει οι συμβαλλόμενοι να τάξουν την ενοχική σύμβαση ως αίρεση της εμπράγματης, έτσι ώστε να μην μεταβιβάζεται η κυριότητα έως ότου πληρωθεί η αίρεση της ενοχικής σύμβασης (πχ η καταβολή του ανταλλάγματος). Πρόκειται για τη γνωστή ρήτρα της «παρακράτησης της κυριότητας», η οποία αποτελεί συνήθη πρακτική στις αγοραπωλησίες αυτοκινήτων με δόσεις. Η κυριότητα μεταβιβάζεται μόνο όταν αποπληρωθούν όλες οι δόσεις.

⁹⁸ Εννοείται ότι πρέπει να συντρέχουν και οι γενικές προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος για το κύρος όλων των συμβάσεων (δικαιοπρακτική ικανότητα, σύμπτωση δήλωσης και βούλησης, βούληση απαλλαγμένη από ελαττώματα, έλλειψη απαγόρευσης διάθεσης από νόμο ή δικαστική απόφαση κλπ).

⁹⁹ Υπάρχουν όμως και εξαιρέσεις (βλ. ΑΚ 238, 239, 1036 κλπ)

(της δυνατότητας αυτής) με τη θέληση για υλικό εξουσιασμό αυτής¹⁰⁰. Όταν η θέληση αυτή μεταβάλλεται σε πρόθεση για εξουσιασμό του πράγματος με διάνοια κυρίου, δηλαδή, αποκλειστικά και απεριόριστα, όπως ο κύριος, ανεξάρτητα από τη νομιμότητα της εξουσίας αυτής (επιλήψιμη ή ανεπιλήπτη) και την ύπαρξη καλής ή κακής πίστης (καλόπιστη και κακόπιστη), τότε πρόκειται για νομή. Είναι, πράγματι, δύσκολο για τον μη νομικό (αλλά, και τον νομικό) να κατανοήσει τις έννοιες αυτές (κυριότητα, νομή, κατοχή), αλλά αρκεί να θυμάται κανείς ότι (κατά την κρατούσα θεωρία):

α) η κυριότητα είναι η «έννομη εξουσία» πάνω στο πράγμα, ενώ η νομή (και η κατοχή) είναι η «φυσική εξουσία» πάνω στο πράγμα, και

β) ότι η νομή είναι η «κατοχή με διάνοια κυρίου» (η θέληση να έχεις το πράγμα ως κύριος, ανεξαρτήτως αν πράγματι είσαι κύριος -δεν ενδιαφέρει-).

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, όταν το Φυσικό Αέριο βρίσκεται εντός του ΕΣΜΦΑ (όπου βρίσκεται και το ΕΣΔ), η κατοχή του βρίσκεται στα χέρια του Διαχειριστή. Ο Διαχειριστής δεν έχει, ούτε τη νομή του αερίου, διότι δεν το κατέχει με διάνοια κυρίου, ούτε βεβαίως και την κυριότητα αυτού, διότι δεν έχει υπάρξει ούτε παράδοση της νομής του από τον κύριο του ούτε (ενοχική) συμφωνία των δύο μερών ότι η κυριότητα μεταβιβάζεται. Τέτοια συμφωνία (πχ σύμβαση πώλησης) έχει, προφανώς, υπάρξει μεταξύ των συναλλασσομένων Χρηστών Μεταφοράς (θεωρούμε, δε, ως δεδομένο ότι ο παραδίδων Χρήστης έχει και την κυριότητα του αερίου). Στην περίπτωση αυτή, το μόνο που απαιτείται, πλέον, για να συντελεστεί η μεταβίβαση της κυριότητας είναι, κατά τα ανωτέρω, η παράδοση της νομής.

- Πως, όμως, είναι δυνατό να παραδοθεί η νομή (στοιχείο της οποίας είναι και η κατοχή) όταν την κατοχή την έχει ο Διαχειριστής και όχι ο παραδίδων Χρήστης;
- Και αν αυτό είναι δυνατό με κάποιο τρόπο, πως είναι περαιτέρω δυνατό να παραδοθεί η νομή αφού δεν υπάρχει συγκεκριμένος τόπος παράδοσης (θυμίζουμε ότι το σημείο παράδοσης καλείται «εικονικό»);
- Και τέλος, έστω ότι ξεπερνάμε τους δύο προηγούμενους σκοπέλους, πότε, σε ποια χρονική στιγμή, θα γίνει η παράδοση της νομής, λαμβάνοντας υπ' όψη ότι το αέριο αφ' ενός ρέει συνεχώς εντός των αγωγών κι αφ' ετέρου η εν λόγω ροή δεν μετράται (λόγω εικονικότητας) στο ΕΣΔ, παρά μόνο στα Σημεία Εισόδου και Εξόδου;

¹⁰⁰ Γεωργιάδης Α. και Σταθόπουλος Μ.: *Αστικός Κώδικς - Κατ' άρθρο ερμηνεία*, τ. V, Αθήνα, 1985, Π. Σάκκουλα, σελ. 218 επ.. Στο εν λόγω σημαντικό σύγγραμμα γίνεται αναφορά σε «τοπική επαφή ή σχέση». Τούτο όμως δεν μοιάζει απολύτως αληθές, καθώς η νομή δεν είναι απαραίτητως κάτι το οποίο πρέπει να αντιλαμβανόμαστε (πιάνουμε, βλέπουμε κλπ) λόγω τοπικής εγγύτητας, αντιθέτως παραμένουν στη νομή μας ακόμα και τα μακράν κείμενα πράγματα, πχ τα έπιπλα που έχουμε αφήσει το χειμώνα στο κλειδωμένο εξοχικό μας.

4.3 Παράδοση της νομής με έκταξη

Απάντηση στο πρώτο ερώτημα μπορεί να δώσει ο συνδυασμός των άρθρων 947, 976 και 977 Α.Κ. εκ των οποίων συνάγεται ότι παράδοση της νομής στον αποκτώντα υπάρχει και όταν συμφωνηθεί ανάμεσα σε αυτόν και στον έως τώρα νομέα ότι, τρίτος, που τυχαίνει να βρίσκεται (ή θα βρίσκεται σε μελλοντική χρονική στιγμή) στην κατοχή του πράγματος με βάση ορισμένη έννομη σχέση με τον έως τώρα νομέα, θα παραμείνει στην κατοχή του πράγματος με βάση την ίδια σχέση¹⁰¹, που βέβαια θα έχει πλέον ως υποκείμενο, τον τρίτο και τον αποκτώντα (στη θέση του έως τώρα νομέα). Τέτοια έννομη σχέση μεταξύ παραδίδοντος και τρίτου κατόχου, πρέπει να περιέχει την αιτία της κατοχής (causa detentionis) και συνεπώς αποτελεί αιτιώδη δικαιοπραξία¹⁰². Συνηθέστερη αντίστοιχη περίπτωση αποτελεί η πώληση μισθωμένου ακινήτου (όπου το πράγμα βρίσκεται στην κατοχή του μισθωτή). Στις συναλλαγές στο ΕΣΔ, την εν λόγω (ίδια) έννομη σχέση συνιστούν οι Συμβάσεις Μεταφοράς των Χρηστών (εφ' όσον αυτές συνδυαστούν μεταξύ τους βάσει των προαναφερθέντων εγκεκριμένων σχετικών Ημερήσιων Δηλώσεων παράδοσης και παραλαβής), βάσει των οποίων, ως ελέχθη, ο Διαχειριστής αποκτά μόνο την κατοχή του πράγματος (Φυσικού Αερίου).

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις αυτές, έναντι του τρίτου, η νομή μεταβιβάζεται στον αποκτώντα, αφότου γνωστοποιηθεί αυτό στον τρίτο από τον έως τώρα νομέα (ΑΚ 977, εδ. β'). Παρέπεται ότι αν μεταξύ του έως τώρα νομέα και του αποκτώντος δεν συμφωνηθεί τίποτα σχετικά με την κατοχή του τρίτου ή αν η αντίστοιχη γνωστοποίηση προς τον τρίτο δεν λάβει χώρα, ο αποκτών δεν μπορεί να αντιτάξει τη νομή του επί του πράγματος έναντι του τρίτου και γι' αυτό δεν είναι σε θέση να ασκεί τη φυσική εξουσία πάνω στο πράγμα¹⁰³. Τον ρόλο της εν λόγω γνωστοποίησης αναλαμβάνουν, στις συναλλαγές στο ΕΣΔ, οι προαναφερθείσες Ημερήσιες Δηλώσεις των Χρηστών, με την ειδική επισήμανση όμως ότι οι δηλώσεις αυτές δεν αποφέρουν αυτοδίκαια αποτελέσματα, παρά υπόκεινται στην **αναβλητική αίρεση**¹⁰⁴ της έγκρισης του Διαχειριστή, εφ' όσον συντρέχουν οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις. Κατά συνέπεια, άνευ της εν λόγω εγκρίσεως, δεν

¹⁰¹ Δεν πρέπει, κατά την άποψή μου, να γίνεται σύγχυση της λέξεως «σχέση» με τη λέξη «σύμβαση». Έννομη σχέση μπορεί να δημιουργείται από περισσότερες της μίας συμβάσεως. Αρκεί το πλαίσιο που δημιουργείται να είναι ίδιο.

¹⁰² Η δικαιοπραξία αυτή μπορεί να είναι όχι μόνο ενοχική (μίσθωση, παρακαταθήκη, χρησιδάνειο κλπ) αλλά και εμπράγματο δικαίωμα του τρίτου επί του πράγματος, εφόσον την κατοχή αυτός έλκει από εμπράγματο σύμβαση με τον μέχρι τούδε νομέα και την ασκεί δυνάμει του εμπραγμάτου δικαιώματός του.

¹⁰³ Βλ. ΑΠ 1163/2005 - Δνη 48/1692

¹⁰⁴ **Αναβλητική αίρεση**, κατ' άρθ. 201 ΑΚ, νοείται γεγονός μελλοντικό κι αβέβαιο από το οποίο εξαρτώνται τα αποτελέσματα μιας δικαιοπραξίας, τα οποία **επέρχονται** μόλις συμβεί το γεγονός (πλήρωση της αίρεσης). Αντιθέτως, **διαλυτική αίρεση**, κατ' άρθ. 202, νοείται μελλοντικό και αβέβαιο γεγονός από το οποίο εξαρτώνται τα αποτελέσματα μιας δικαιοπραξίας, τα οποία **ανατρέπονται** μόλις συμβεί το γεγονός, οπότε παύει η ενέργεια της δικαιοπραξίας και επανέρχεται αυτοδικαίως η προηγούμενη κατάσταση.

υφίσταται μεταβίβαση της νομής. Κατά πάγια συναλλακτική πρακτική, ούτε η σύμβαση πώλησης παράγει αποτελέσματα, καθώς τα συμβαλλόμενα μέρη δεν μπορούν παρά να αναγνωρίσουν ότι, χωρίς τη συμφωνία του Διαχειριστή, δεν μπορεί να ολοκληρωθεί η συναλλαγή, και κατ' αυτό τον τρόπο, αποτελεί μονόδρομο η συμβατική συμφωνία ότι η ενοχική σύμβαση της πώλησης παράγει τα αποτελέσματά της, κατ' αρχήν, υπό την **αναβλητική αίρεση** της έγκρισης του Διαχειριστή.

Ακόμα όμως και αν υπάρξει η έγκριση του Διαχειριστή, η παράδοση της νομής δεν δύναται να πραγματοποιηθεί κατά την χρονική στιγμή της πλήρωσης της εν λόγω αναβλητικής αίρεσης, δηλ. της έγκρισης του Διαχειριστή και τούτο διότι, σύμφωνα με τον Κώδικα, η εν λόγω έγκριση παρέχεται την προηγούμενη Ημέρα από την Ημέρα Παράδοσης¹⁰⁵. Είναι προφανές, όμως, ότι κατά την εν λόγω χρονική στιγμή, ο Διαχειριστής δεν έχει ακόμα καταστεί κάτοχος του Φυσικού Αερίου, ώστε να δύναται να μεταβιβάσει τη νομή, καθώς αυτό δεν έχει ακόμα παραδοθεί στα Σημεία Εισόδου (θυμίζουμε ότι το ΕΣΔ αποτελεί νοητό σημείο συναλλαγών αερίου εντός του ΕΣΜΦΑ, το δε αέριο εισέρχεται στο ΕΣΜΦΑ και εξέρχεται από αυτό, από τα Σημεία Εισόδου και Εξόδου, αντιστοίχως). Τούτο θα λάβει χώρα κατά την Ημέρα παράδοσης, δηλαδή από (και μετά) την 8.00 π.μ. της Ημέρας αυτής. Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος της εμπράγματης σύμβασης, δηλαδή η μεταβίβαση της νομής υπόκειται στην **προθεσμία** της επέλευσης της Ημέρας παράδοσης, ως προθεσμία δε νοείται τόσο ο χρόνος ως χρονικό σημείο (από την 8.00 π.μ. της Ημέρας Παράδοσης), όσο και ο χρόνος ως χρονικό διάστημα (μεταξύ 8.00 π.μ. της Ημέρας Παράδοσης και 8.00 π.μ. της επόμενης ημέρας). Μόνο τότε ή μετά την ώρα αυτή δύναται να ολοκληρωθεί η εμπράγματη σύμβαση (πότε ακριβώς, θα ερευνηθεί κατωτέρω).

Ειδικότερα, όροι της κατ' άρθρο 977 Α.Κ. παραδόσεως της νομής είναι¹⁰⁶:

Πρώτον, να είναι μεν νομέας ο παραδίδων (Χρήστης), αλλά η κατοχή του παραδιδόμενου πράγματος να βρίσκεται (και να παραμείνει) σε τρίτο (Διαχειριστή) και μάλιστα με βάση ορισμένη έννομη σχέση που συνδέει τον τρίτο κάτοχο με τον μέχρι τώρα νομέα και η σχέση αυτή να δημιουργεί υποχρέωση του τρίτου να αποδώσει το πράγμα.

Πράγματι, καθ' όσον αφορά τις συναλλαγές στο ΕΣΔ η κατοχή του παραδιδόμενου αερίου βρίσκεται στα χέρια τρίτου, δηλαδή του Διαχειριστή και μάλιστα με βάση την έννομη σχέση που δημιουργείται από τις συνδυαζόμενες Συμβάσεις Μεταφοράς. Ο συνδυασμός των δύο Συμβάσεων Μεταφοράς γίνεται

¹⁰⁵ Για περισσότερες λεπτομέρειες για την ακριβή ώρα έγκρισης των δηλώσεων, βλ. άρθ. 27 Κώδικα.

¹⁰⁶ Μπαλής Γ.: *Εμπράγματον Δίκαιον*, Αθήνα, 1955, Π. Σάκκουλα, § 5

με την αναγραφή στις Ημερήσιες Δηλώσεις των Χρηστών της Εξυπηρετούσας Σύμβασης και της Εξυπηρετούμενης Σύμβασης. Υπό την προϋπόθεση έγκρισης του Διαχειριστή της συναλλαγής αυτής, οι Ημερήσιες Δηλώσεις των Χρηστών (ως παραρτήματα των αντιστοιχών Συμβάσεων Μεταφοράς) αποτελούν (κατά την άποψή μου), η κάθε μία, γνήσια σύμβαση υπέρ τρίτου, δηλαδή σύμβαση με την οποία τρίτος (ο έτερος Χρήστης), ο οποίος δεν συμμετέχει στην αντίστοιχη σύμβαση (μεταφοράς), αποκτά δικαίωμα να απαιτήσει από τον υποσχεθέντα (Διαχειριστή) μια παροχή.

Ας δούμε στην επόμενη σελίδα ένα παράδειγμα Ημερησίων Δηλώσεων, όπου ο Χρήστης ALPHA (Σύμβαση Μεταφοράς T-0001) συμφωνεί με τον Χρήστη ΒΕΤΑ (Σύμβαση Μεταφοράς T-0002), πώληση στο ΕΣΔ ποσότητας 5.000 MWh Φυσικού Αερίου τα βέλη δείχνουν την αντιστοιχισή των δύο Ημερησίων Δηλώσεων). Σημειώνεται ότι στο παράδειγμα, για λόγους απλότητας, έκαστος Χρήστης χρησιμοποιεί μόνο μία Σύμβαση Μεταφοράς για να δηλώσει, τόσο την ποσότητα που παραδίδει στο Σημείο Εισόδου, όσο και την ποσότητα που παραλαμβάνει στο ΕΣΔ. Τούτο δεν είναι, σε καμία περίπτωση, υποχρεωτικό. Με άλλα λόγια, κάθε Χρήστης δικαιούται να συνάψει άλλη Σύμβαση Μεταφοράς για την Είσοδο και άλλη για την Έξοδο, καθώς, όπως αναλύθηκε στο 1^ο κεφάλαιο, στη χώρα μας ισχύει η βασική αρχή του συστήματος entry-exit («τα τιμολόγια πρόσβασης για τους χρήστες δικτύου ... ορίζονται χωριστά για κάθε σημείο εισόδου ή εξόδου του συστήματος μεταφοράς»). Η δυνατότητα της σύναψης ξεχωριστών Συμβάσεων Μεταφοράς παρέχεται κυρίως για λόγους ευελιξίας και οικονομικότητας, καθώς οι Συμβάσεις αυτές μπορεί να είναι είτε μακροχρόνιες (διάρκειας τουλάχιστον ενός έτους) είτε βραχυχρόνιες (διάρκειας μικρότερη του έτους). Το χρηματικό αντάλλαγμα των μακροχρονίων συμβάσεων είναι μικρότερο από αυτό των βραχυχρονίων και εξασφαλίζουν την βεβαιότητα της ήδη δεσμευμένης δυναμικότητας, αλλά, από την άλλη, το καταβλητέο τίμημα οφείλεται για όλη τη διάρκεια αυτής, ανεξαρτήτως χρήσης του Συστήματος. Οι μακροχρόνιες συμβάσεις συνάπτονται, συνεπώς, όταν υπάρχει βεβαιότητα κατανάλωσης. Αντιθέτως, οι βραχυχρόνιες συμβάσεις, πέραν ότι υπόκεινται στον κίνδυνο έλλειψης διαθέσιμης¹⁰⁷ και αχρησιμοποίητης¹⁰⁸ δυναμικότητας, καταλήγουν σε ακριβότερες μεν χρεώσεις, παρ' όλα αυτά αυτές θα αφορούν μόνο το βραχύ χρονικό διάστημα (πχ ημέρες ή εβδομάδες) που απαιτείται να γίνει χρήση του Συστήματος, γεγονός που μπορεί να τις καταστήσει συνολικά οικονομικότερες. Η επιλογή επαφίεται στη διορατικότητα ή/και επιμελή προγραμματισμό του συνετού Χρήστη.

¹⁰⁷ Βλ. όμως ειδικότερα άρθ. 10 παρ. 4-5 Κώδικα, περί δέσμευσης δυναμικότητας από περισσότερους Χρήστες στο ίδιο Σημείο.

¹⁰⁸ Βλ. ειδικότερα άρθ. 15-16 Κώδικα, περί υποχρεωτικής αποδέσμευσης μη χρησιμοποιούμενης δυναμικότητας.

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ ΣΤΟ ΕΣΔ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΗΛΩΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ DAILY NOMINATION FOR NATURAL GAS DELIVERY AND OFF-TAKE							
ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΧΡΗΣΤΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ TRANSMISSION USER NAME		ΗΜΕΡΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ REFERENCE DAY	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ & ΩΡΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ SUBMISSION DATE & TIME ⁽¹⁾	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ⁽²⁾ PROTOCOL NUMBER ⁽¹⁾			
ALPHA		<small>ηη/μμ/εεεε αα/μμ/γγγγ</small>					
Όνομασία Σημείου Point Name	Τύπος Σημείου Type Name	Αριθμ. Σύμβασης Μεταφοράς (Αδιάλειπτη / Διακοπτόμενη / Ανάστροφη ροή) Transmission Agreement Number (Firm, Interruptible, Backhaul Flow)	T-0001	T-	T-	T-	T-
		Αριθμός Εξυπηρετούμενων Σύμβασης ⁽³⁾ Agreement Number that serves ⁽³⁾					
		Αριθμός Εξυπηρετούμενης Σύμβασης ⁽³⁾ Agreement Number to be served ⁽³⁾	T-0002	5000			
Εισόδου (χ) Entry (x)	ΕΙΣΟΔΟΣ ENTRY ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΣ VIRTUAL FIRM	MWh/Ημέρα MWh/Day					
Εξόδου (χχ) Exit (xx)	ΕΙΣΟΔΟΣ EXIT ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΣ VIRTUAL ENTRY	MWh/Ημέρα MWh/Day					
ΕΣΔ VNP	ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΣΗΜΕΙΟ ΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΠΑΡΑΔΟΣΗ) VIRTUAL NOMINATION POINT (DELIVERY) ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΣΗΜΕΙΟ ΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΠΑΡΑΛΑΒΗ) VIRTUAL NOMINATION POINT (OFF-TAKE)	MWh/Ημέρα MWh/Day	5000				
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΗΜΕΡΗΣΙΕΣ ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ ΧΡΗΣΤΗ TOTAL DAILY USERS QUANTITIES							
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ [MWh] NATURAL GAS DELIVERY [MWh]	5000						
ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ [MWh] NATURAL GAS OFF-TAKE [MWh]	5000						
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΧΡΗΣΤΗ USERS REMARKS		ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ TSOs REMARKS					
<small>(1) Συμπληρώνεται από τον Διαχειριστή κατά την αξιολόγηση (1) To be filled in by the TSO during the evaluation</small>							
<small>(2) Συμπληρώνεται ο αριθμός της Σύμβασης Μεταφοράς (εφόσον προκύπτει για Εικονικό Σημείο Δηλώσεων (Παράδοση)) ή/και της Σύμβασης Χρήσης Εγκατάστασης ΥΦΑ (εφόσον προκύπτει για το Σημείο Εισόδου ΥΦΑ), κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 26 του Κώδικα Διαχείρισης του ΕΣΦΑ. (2) The Transmission Agreement Number shall be filled-in (in case of the Virtual Nomination Point (Delivery)) and/or the LNG Facility Usage Agreement Number according to the provisions of article 26 of Network Code</small>							
<small>(3) Συμπληρώνεται ο αριθμός της Σύμβασης Μεταφοράς (εφόσον προκύπτει για Εικονικό Σημείο Δηλώσεων (Παράλαβη)) κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 26 του Κώδικα Διαχείρισης του ΕΣΦΑ. (3) The Transmission Agreement Number shall be filled-in (in case of the Virtual Nomination Point (Off-take)) according to the provisions of article 26 of Network Code</small>							

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΗΛΩΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ DAILY NOMINATION FOR NATURAL GAS DELIVERY AND OFF-TAKE							
ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΧΡΗΣΤΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ TRANSMISSION USER NAME		ΗΜΕΡΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ REFERENCE DAY	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ & ΩΡΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ SUBMISSION DATE & TIME ⁽¹⁾	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ⁽²⁾ PROTOCOL NUMBER ⁽¹⁾			
BETA		<small>ηη/μμ/εεεε αα/μμ/γγγγ</small>					
Όνομασία Σημείου Point Name	Τύπος Σημείου Type Name	Αριθμ. Σύμβασης Μεταφοράς (Αδιάλειπτη / Διακοπτόμενη / Ανάστροφη ροή) Transmission Agreement Number (Firm, Interruptible, Backhaul Flow)	T-0002	T-	T-	T-	T-
		Αριθμός Εξυπηρετούμενων Σύμβασης ⁽³⁾ Agreement Number that serves ⁽³⁾					
		Αριθμός Εξυπηρετούμενης Σύμβασης ⁽³⁾ Agreement Number to be served ⁽³⁾	T-0001				
Εισόδου (χ) Entry (x)	ΕΙΣΟΔΟΣ ENTRY ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΣ VIRTUAL EXIT	MWh/Ημέρα MWh/Day					
Εξόδου (χχ) Exit (xx)	ΕΙΣΟΔΟΣ EXIT ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΕΙΣΟΔΟΣ VIRTUAL ENTRY	MWh/Ημέρα MWh/Day	5000				
ΕΣΔ VNP	ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΣΗΜΕΙΟ ΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΠΑΡΑΔΟΣΗ) VIRTUAL NOMINATION POINT (DELIVERY) ΕΙΚΟΝΙΚΟ ΣΗΜΕΙΟ ΔΗΛΩΣΕΩΝ (ΠΑΡΑΛΑΒΗ) VIRTUAL NOMINATION POINT (OFF-TAKE)	MWh/Ημέρα MWh/Day	5000				
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΗΜΕΡΗΣΙΕΣ ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ ΧΡΗΣΤΗ TOTAL DAILY USERS QUANTITIES							
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ [MWh] NATURAL GAS DELIVERY [MWh]	5000						
ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ [MWh] NATURAL GAS OFF-TAKE [MWh]	5000						
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΧΡΗΣΤΗ USERS REMARKS		ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗ TSOs REMARKS					
<small>(1) Συμπληρώνεται από τον Διαχειριστή κατά την αξιολόγηση (1) To be filled in by the TSO during the evaluation</small>							
<small>(2) Συμπληρώνεται ο αριθμός της Σύμβασης Μεταφοράς (εφόσον προκύπτει για Εικονικό Σημείο Δηλώσεων (Παράδοση)) ή/και της Σύμβασης Χρήσης Εγκατάστασης ΥΦΑ (εφόσον προκύπτει για το Σημείο Εισόδου ΥΦΑ), κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 26 του Κώδικα Διαχείρισης του ΕΣΦΑ. (2) The Transmission Agreement Number shall be filled-in (in case of the Virtual Nomination Point (Delivery)) or/and the LNG Facility Usage Agreement Number according to the provisions of article 26 of Network Code</small>							
<small>(3) Συμπληρώνεται ο αριθμός της Σύμβασης Μεταφοράς (εφόσον προκύπτει για Εικονικό Σημείο Δηλώσεων (Παράλαβη)) κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 26 του Κώδικα Διαχείρισης του ΕΣΦΑ. (3) The Transmission Agreement Number shall be filled-in (in case of the Virtual Nomination Point (Off-take)) according to the provisions of article 26 of Network Code</small>							

Στο ανωτέρω παράδειγμα, η Σύμβαση Μεταφοράς T-0001 (με την συνημμένη εγκεκριμένη Ημερήσια Δήλωση του Χρήστη ALPHA) αποτελεί γνήσια σύμβαση υπέρ του -τρίτου- ΒΕΤΑ, ο οποίος αποκτά το δικαίωμα να απαιτήσει από τον Διαχειριστή να του παραδώσει, για λογαριασμό του ALPHA, την κατοχή 5.000 MWh Φυσικού Αερίου στο ΕΣΔ. Ομοίως, η Σύμβαση Μεταφοράς T-0002 (με την συνημμένη εγκεκριμένη Ημερήσια Δήλωση του Χρήστη ΒΕΤΑ) αποτελεί γνήσια σύμβαση υπέρ του τρίτου ALPHA, ο οποίος αποκτά το δικαίωμα να απαιτήσει από τον Διαχειριστή να παραδώσει στον έτερο Χρήστη ΒΕΤΑ, για λογαριασμό του, την κατοχή 5.000 MWh Φυσικού Αερίου στο ΕΣΔ. Οι δύο Συμβάσεις Μεταφοράς, συνδυαζόμενες, αποτελούν την έννομη σχέση που δημιουργεί την υποχρέωση του Διαχειριστή να αποδώσει το πράγμα στον αποκτώντα Χρήστη.

Δεύτερον, συμφωνία, άτυπη καθ' εαυτή¹⁰⁹, παραδίδοντας (Χρήστη) και αποκτώντος (Χρήστη), ότι παραδίδεται σ' αυτόν η νομή δια μέσου του τρίτου (Διαχειριστή), δηλαδή δια της παραπομπής στον τρίτο, ο οποίος τελεί στη φυσική εξουσία (κατοχή) του πράγματος, δυνάμει της προαναφερομένης εννόμου σχέσεως (Συμβάσεις Μεταφοράς). Αυτονόητο δε είναι ότι η εν λόγω συμφωνία δύναται και να προηγηθεί της προς τον τρίτο κάτοχο (Διαχειριστή) εννόμου σχέσεως και παραδόσεως της κατοχής¹¹⁰, όπως ακριβώς συμβαίνει και στις συναλλαγές στο ΕΣΔ (βλ. κατωτέρω).

Τρίτον, η συμφωνία περί μεταβίβασης της νομής στον αποκτώντα πρέπει να γνωστοποιηθεί στον τρίτο, από τον μέχρι της μεταβίβασης νομέα. Καθ' όσον αφορά τις συναλλαγές στο ΕΣΔ, η γνωστοποίηση αυτή πραγματοποιείται εμμέσως, πλην σαφώς, από την ταύτιση των ποσοτήτων και των αριθμών των Συμβάσεων Μεταφοράς που εμπεριέχονται στις Ημερήσιες Δηλώσεις των συναλλασσόμενων Χρηστών.

Κατά κανόνα, σε τέτοιες συναλλαγές, μετά την συμφωνία μεταβίβασης της νομής και την γνωστοποίηση στον τρίτο συντελείται αμέσως η παράδοση της νομής, ο δε τρίτος κατέχει εφεξής στο όνομα του νέου νομέα και υποχρεούται να αποδώσει το πράγμα στον τελευταίο (βλ. ανωτέρω περί γνήσιας σύμβασης υπέρ τρίτου). **Η άμεση συντέλεση της παράδοσης δεν ισχύει, όμως, για τις συναλλαγές στο ΕΣΔ.** Και τούτο διότι, εν προκειμένω, τόσο η παράδοση της νομής, ως συμβατική σχέση, όσο και (κατά πάγια πρακτική) η υποσχετική (ενοχική) δικαιοπραξία της πώλησης μεταξύ των συναλλασσομένων μερών

¹⁰⁹ Συνήθως περιέχεται στο έγγραφο που αποτελεί αποδεικτικό της σύμβασης πώλησης, χωρίς τούτο να είναι απολύτως απαραίτητο, καθώς είναι προφανές ότι προκύπτει από την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη.

¹¹⁰ Μπαλής Γ., supra

εξαρτώνται, κατ' αρχάς, από την αναβλητική αίρεση¹¹¹ της εγκρίσεως του Διαχειριστή των δηλώσεων, τόσο του παραδιδόντα όσο και του παραλαβόντα Χρήστη, προς αυτόν, βάσει των σχετικών Συμβάσεων Μεταφοράς. Μόνο τότε καθίσταται δυνατή η μελλοντική -θα αναλυθεί κατωτέρω γιατί είναι μελλοντική- μεταβίβαση της νομής και η γένεση της υποχρέωσης του Διαχειριστή να παραδώσει στον παραλαβόντα Χρήστη την κατοχή, μεταβιβαζόμενης κατ' αυτό τον τρόπο και της νομής, με έκταξη.

Γυρνώντας στα περί της σύμβασης πώλησης του κεφαλαίου 4.1, υπενθυμίζεται ότι στις πωλήσεις κινητών πραγμάτων (όπως το Φυσικό Αέριο) η δευτέρα και αυτοτελής υποχρέωση του πωλητή, η οποία είναι, ως προελέχθη, η παράδοση της *νομής* του πράγματος, εκπληρώνεται με την κατάρτιση της εκπαιητικής δικαιοπραξίας, εννοείται και πάλι υπό την αναβλητική αίρεση της εγκρίσεως των δηλώσεων από τον Διαχειριστή. Λαμβάνοντας, πάντως, περαιτέρω υπ' όψη ότι η παράδοση της νομής γίνεται εν προκειμένω με έκταξη κατ' άρθ. 977 ΑΚ, θεωρώ ότι, αν και σαφώς συνάγεται από τις συγκεκριμένες περιστάσεις ότι ο αγοραστής καθίσταται νομέας παραιτούμενος από τη σωματική παράδοση¹¹² (διότι ο τρίτος Διαχειριστής παραμένει στην κατοχή του αερίου), δεν θα έβλαπτε μία σαφής αναφορά στην εν λόγω παράδοση της νομής στην σύμβαση πώλησης.

---

¹¹¹ Σημειώνεται ότι η εμπράγματη σύμβαση του άρθ. 1034 ΑΚ είναι δεκτική αίρεσης και προθεσμίας (Κιτσαράς Λ.: *άρθ. 1034-1035* σε ΣΕΑΚ, επ. Γεωργιάδη Απ., Αθήνα, 2013, Σάκκουλας, σελ. 160 επ.). Ακόμα και η παράδοση της νομής μπορεί να γίνει υπό αίρεση (Βαθρακοκόιλης, Β.: *Η νομή*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2015, Σάκκουλας, § 422), δηλαδή είτε αναβλητικής -ως εν προκειμένω- είτε διαλυτικής, οπότε έχουν ανάλογη εφαρμογή οι ΑΚ 201-210 διατάξεις.

¹¹² Καυκάς Κ.: *Ενοχικόν Δίκαιον, Ειδικόν Μέρος*, Αθήνα, 1961, σελ. 68 et al. (αναφερόμενοι σε Τριάντο Ν.: *Η πώληση κατά τον Αστικό Κώδικα*, Αθήνα, 2013, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 32

4.4 Τόπος και χρόνος παροχής

Σε συνέχεια των ανωτέρω, ερχόμαστε πλέον στα δύο επόμενα ερωτήματα, περί τόπου και χρόνου της παροχής. Η επίλυση αυτών έχει μεγάλη σημασία διότι σύμφωνα με την διάταξη του άρθ. 522 ΑΚ, περί μετάθεσης κινδύνου στην πώληση, τον κίνδυνο για την τυχαία καταστροφή ή τη χειροτέρευση του πράγματος που πουλήθηκε, φέρει ο αγοραστής, μετά την παράδοση του πράγματος (χρονικός προσδιορισμός), και μάλιστα, αυτή πρέπει να έγινε προσηκόντως, στον ορισμένο τόπο παροχής (τοπικός προσδιορισμός). Κατά συνέπεια, σε περίπτωση καταστροφής ή απώλειας του πράγματος μετά την μετάθεση του κινδύνου, υποχρεούται να πληρώσει το τίμημα ακόμα κι αν δεν παρέλαβε το πράγμα, χωρίς να δικαιούται να αποκρούσει τη σχετική αξίωση του πωλητή, αντιτάσσοντας την ένσταση του μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος¹¹³. Σημειώνεται, όμως, ότι η ρύθμιση της εν λόγω διάταξης έχει ενδοτικό χαρακτήρα, δηλαδή είναι έγκυρες αποκλίνουσες συμφωνίες των μερών σχετικά με τον χρόνο μετάστασης του κινδύνου¹¹⁴. Αν όμως ουδέν έχει συμβατικώς συμφωνηθεί, ισχύουν τα ανωτέρω.

Ο τόπος της παροχής στις συναλλαγές στο ΕΣΔ ορίζεται από τον ίδιο το νόμο. Πρόκειται για το ΕΣΔ! Ο τόπος αυτός είναι προφανές ότι δεν είναι πραγματικός. Είναι ένας νοητός τόπος, ο οποίος, εξομοιώνεται, κατά νόμο με πραγματικό, πρόκειται δηλαδή για ένα τόπο, κατά πλάσμα δικαίου. Αν και το ΕΣΔ δεν είναι δυνατόν να καταστεί τοπικά συγκεκριμένο, βρίσκεται, σε κάθε περίπτωση, εντός του ΕΣΜΦΑ, μεταξύ των Σημείων Εισόδου και Εξόδου και οπωσδήποτε εντός της Ελληνικής επικράτειας. Κατά συνέπεια ο τόπος παροχής από άποψη παράδοσης του πράγματος¹¹⁵ είναι, έστω και κατά πλάσμα δικαίου, υπαρκτός.

Παρ' όλα αυτά, για να βρίσκεται στον ως άνω τόπο το Φυσικό Αέριο που αποτελεί αντικείμενο της συναλλαγής, θα έπρεπε λογικά να έχει εισέλθει (χρονικά) στο ΕΣΜΦΑ, δηλαδή να βρίσκεται μεταξύ Σημείων Εισόδου και Σημείων Εξόδου. Επιπλέον, οι ποσότητες αυτές μπορούν να παραδοθούν, μόνο

¹¹³ Εφαθ 4041/1987, ΕΕμπΔ 1988/246

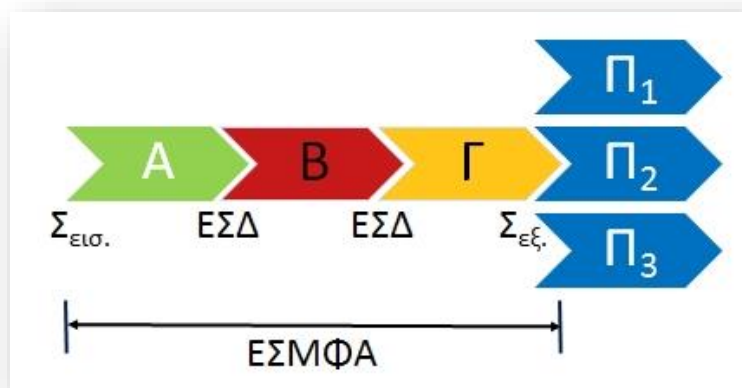
¹¹⁴ Εφαθ 1324/1993, ΕλλΔ 37/1672

¹¹⁵ Ο τόπος της παροχής έχει και περαιτέρω εφαρμογές, όπως πχ την κατ' άρθ. 33 ΚΠολΔ δωσιδικία δικαιοπραξίας. Κατά τη διάταξη αυτή, «*διαφορές που αφορούν την ύπαρξη ή το κύρος δικαιοπραξίας εν ζωή, και όλα τα δικαιώματα που πηγάζουν από αυτήν, μπορούν να εισαχθούν και στο δικαστήριο, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται ο τόπος όπου καταρτίστηκε η δικαιοπραξία ή όπου πρέπει να εκπληρωθεί η παροχή.*» Παρά τον συντρέχοντα χαρακτήρα της διάταξης αυτής με τη διάταξη περί γενικής δωσιδικίας του άρθ. 22 ΚΠολΔ (κατοικία εναγομένου), σκόπιμο είναι, προς αποφυγή παρερμηνειών, να συμπεριλαμβάνεται στις συμβάσεις πώλησης Φυσικού Αερίου, ειδικός όρος περί δωσιδικίας (τοπικός αρμοδίου προς επίλυση διαφορών Δικαστηρίου), ακόμα και κατά παρέκταση αρμοδιότητας κατ' άρθ. 42-44 ΚΠολΔ.

εντός της συμφωνηθείσας Ημέρας παράδοσης. Εδώ έγκειται η σημασία του καθορισμού του χρόνου παράδοσης.

Ας εξετάσουμε το πρόβλημα με ένα απλουστευμένο παράδειγμα:

- Κατά τα τέλη Ιουλίου 2015, ο εισαγωγέας Φυσικού Αερίου Χρήστης Α έρχεται σε συμφωνία με τον χονδρέμπορο Β ότι την Ημέρα της 1^{ης} Αυγούστου 2015 θα του παραδώσει στο ΕΣΔ 100.000 MWh. Ο Β επιθυμεί να δραστηριοποιηθεί ως μεσάζων, μεταπωλώντας όλη την ποσότητα του αερίου στον Χρήστη Γ, ο οποίος δραστηριοποιείται ως Προμηθευτής τριών βιομηχανικών Πελατών του (Π_1 , Π_2 , Π_3), οι εγκαταστάσεις των οποίων βρίσκονται συνδεδεμένες σε αντίστοιχα Σημεία Εξόδου. Τα μέρη αναλαμβάνουν, λοιπόν, την υποχρέωση να υποβάλλουν στον Διαχειριστή την 31^η Ιουλίου 2015, Ημερήσιες Δηλώσεις παράδοσης και παραλαβής, αντίστοιχα, της ανωτέρω ποσότητας στο ΕΣΔ. Επίσης ο Προμηθευτής Γ υποβάλλει Ημερήσια Δήλωση για παραλαβή της ποσότητας στο ΕΣΔ και παράδοση αυτού σε τρία Σημεία Εξόδου. Σχηματικά:

- Υπό ομαλές συνθήκες λειτουργίας του ΕΣΜΦΑ και υπό την προϋπόθεση, βεβαίως, της εγκρίσεως από τον Διαχειριστή όλων των ως άνω Ημερησίων Δηλώσεων, κατά την 8.00 π.μ. της 1^{ης} Αυγούστου 2015, οι Πελάτες του Προμηθευτή Γ αρχίζουν να καταναλώνουν το Φυσικό Αέριο (ή, τουλάχιστον δικαιούνται να πράξουν τούτο). Καθ' όλη τη διάρκεια της Ημέρας, το αέριο αυτό, αφού μετράται (στα Σημεία Εξόδου), καταναλίσκεται. Εφ' όσον καταναλίσκεται πρέπει αναγκαστικά να θεωρήσουμε ότι αποτελεί αέριο κυριότητας των Πελατών (σε αντίθετη περίπτωση αυτό θα συνιστούσε υπεξαίρεση). Κατά την 8.00 π.μ. της επόμενης ημερολογιακής ημέρας η κατανάλωση έχει ολοκληρωθεί και, ιδανικά, έχει μετρηθεί ότι ανέρχεται σε 100.000 MWh. Η συναλλαγή έχει πλήρως ολοκληρωθεί.
- Η νομή του αερίου έχει παραδοθεί στους Πελάτες Π₁, Π₂ και Π₃ στα Σημεία Εξόδου από τον Προμηθευτή τους, Χρήστη Γ, στον οποίο έχει ήδη παραδοθεί η νομή από τον μεσάζοντα Χρήστη Β, στο οποίο έχει ήδη παραδοθεί η νομή από

τον εισαγωγέα, Χρήστη Α, στο ΕΣΔ. Η νομή παραδόθηκε στον Χρήστη Α στα Σημεία Εισόδου από τους αντίστοιχους ανάντη προμηθευτές του.

Όλα τα ανωτέρω φαίνονται να υπονοούν μία *σταδιακή εισροή* του αερίου και άρα μία *σταδιακή παράδοση* της νομής όλης της ποσότητας στο ΕΣΔ, καθ' όλη τη διάρκεια της Ημέρας παράδοσης. Ακριβώς επειδή τούτο μοιάζει να είναι αληθές (ως λογικό), θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι *μόνο αν όλο το αέριο της συναλλαγής έχει μετρηθεί στα Σημεία Εισόδου έχει εισέλθει στο Σύστημα*, ώστε να είναι δεκτικό παράδοσης της νομής (και άρα μεταβίβασης της κυριότητάς του), ώστε, κατ' επέκταση, να μετατεθούν και οι σχετικοί κίνδυνοι. Τούτο όμως δεν λαμβάνει υπ' όψη τα εξής:

Πρώτον, ουδέν απαγορεύει στον παραλαμβάνοντα Χρήστη Μεταφοράς να έχει προχωρήσει σε άλλες συμβάσεις εκπαιητικές του αερίου προς τρίτους, είτε στο ΕΣΔ (όπως στο παράδειγμά μας συμβαίνει μεταξύ των Χρηστών Β και Γ), είτε στα Σημεία Εξόδου, κατά την ίδια ημέρα. Και τούτο, θεωρητικά, μπορεί να επαναληφθεί απεριόριστες φορές.

Δεύτερον, η παραλαμβανόμενη ποσότητα μπορεί εύκολα να καταναλωθεί ήδη από την πρώτη ώρα της Ημέρας Παράδοσης, πχ μία ποσότητα η οποία διαχέεται σε πολλούς Πελάτες ταυτόχρονα.

Τρίτον, είναι απολύτως αδύνατο να γνωρίζει κανείς επακριβώς αν και πότε εισήλθε στο Σύστημα η συναλλασσόμενη στο ΕΣΔ ποσότητα. Αρκεί να αναλογιστεί κανείς, τις τεράστιες ποσότητες αερίου που διακινούνται καθημερινά στο Ελληνικό Σύστημα μέσω 3 Σημείων Εισόδου, 30 περίπου Σημείων Εξόδου και 3 ΣΕΔΔ, το γεγονός ότι κάθε Χρήστης ενδέχεται, μέσω της Σύμβασης Μεταφοράς του, να ποιεί χρήση περισσότερων του ενός Σημείων Εισόδου και Εξόδου (πχ η ΔΕΠΑ Α.Ε. χρησιμοποιεί σχεδόν το σύνολο των Σημείων), το αυτονόητο γεγονός της διαρκούς ύπαρξης εμμέσως αποθηκευμένων ρεόντων ποσοτήτων αερίου στους αγωγούς (linpack), τη δυνατότητα συνεχών μεταπώλησης και άλλων εικονικών συναλλαγών εντός της ίδιας Ημέρας και άλλες πολλές παραμέτρους.

Τέταρτον, (και πιο σημαντικό), σύμφωνα με την καίρια διάταξη της παρ. 3 του άρθ. 3 της Πρότυπης Σύμβασης Μεταφοράς¹¹⁶, όλες αυτές οι παραλαβές γίνονται **ταυτόχρονα** με τις παραδόσεις¹¹⁷ Επειδή τούτο δεν είναι δυνατόν να συμβαίνει στην πραγματικότητα, πρόκειται καταφανώς για άλλη μία περίπτωση εξομοίωσης ενός μη πραγματικού γεγονότος με ένα πραγματικό, δηλαδή για ένα

¹¹⁶ [Πρότυπη Σύμβαση Μεταφοράς Φυσικού Αερίου, Αναθεώρηση 2](#) (Απόφ. ΡΑΕ 653/2013, ΦΕΚ Β' 3325)

¹¹⁷ «Ο Διαχειριστής παραλαμβάνει από τον Χρήστη Μεταφοράς σε Σημείο Εισόδου/Εικονικό Σημείο Εισόδου/Εικονικό Σημείο Δηλώσεων (ΕΣΔ) Φυσικό Αέριο και **ταυτόχρονα** παραδίδει σε Σημείο Εξόδου/Εικονικό Σημείο Δηλώσεων (ΕΣΔ) Φυσικό Αέριο που πληροί τις Συνθήκες Παραλαβής Φυσικού Αερίου...»

ακόμα πλάσμα δικαίου. Γεγονός πάντως είναι ότι η **ταυτόχρονη** παραλαβή και παράδοση στην οποία αναφέρεται ο Κώδικας στην ανωτέρω διάταξη υποδηλώνει ότι ουδόλως λαμβάνεται υπ' όψη η διαδρομή του αερίου και, κατ' επέκταση, το χρονικό διάστημα που κανονικά θα έπρεπε να μεσολαβεί για την μετάβαση του αερίου από οποιοδήποτε Σημείο Εισαγωγής προς οποιοδήποτε Σημείο Εξαγωγής.

Κατά συνέπεια, η συλλογιστική αυτή (περί σταδιακής παράδοσης), ακόμα και αν θεωρηθεί λογική, δεν είναι δυνατόν να καταλήγει σε ορθό συμπέρασμα και άρα είναι εσφαλμένη και πρακτικά άχρηστη.

Σημειώνεται, στο σημείο αυτό ότι το πρόβλημα αυτό δεν θα μπορούσε να επιλυθεί ούτε με την χρήση της πρακτικής που έχουν υιοθετήσει άλλες έννομες τάξεις, δηλαδή του διαχωρισμού της Ημέρας σε μικρότερα, συνήθως ωριαία διαστήματα, η οποία δεν υφίσταται στην Ελληνική έννομη τάξη. Ούτε ο Κώδικας, ούτε βεβαίως το σχετικό έντυπο των Ημερήσιων Δηλώσεων των Χρηστών που αποτελεί προσάρτημα στις πρότυπες Συμβάσεις Μεταφοράς προβλέπουν τέτοια δυνατότητα (δηλώνεται μόνο η Ημέρα)¹¹⁸.

Κατά συνέπεια, αυτό που είναι βέβαιο είναι ότι είναι λογικά ανεπίτρεπτο να εξαρτάται οποιαδήποτε συναλλαγή στο ΕΣΔ από την πραγματική μέτρηση του αερίου στα Σημεία Εισόδου.

Την λύση οφείλουμε να την αναζητήσουμε σε άλλες διατάξεις. Και τέτοιες δεν μπορεί παρά να είναι οι συνδυασμένες διατάξεις περί κατανομών και περί εξισορρόπησης. Ας δούμε το ακόλουθο παράδειγμα, το οποίο αποτελεί απλουστευμένη προσαρμογή υπαρκτής κατάστασης:

Έστω ότι την Ημέρα της 1ης Αυγούστου 2015, ο μοναδικός εισαγωγέας Χρήστης ALPHA ο οποίος εισάγει ποσότητες αποκλειστικά από το Σημείο Εισόδου Σιδηρόκαστρο, έχει συμφωνήσει με τον Ηλεκτροπαραγωγό και μοναδικό έτερο Χρήστη του Συστήματος, BETA, την παράδοση στο ΕΣΔ ποσότητας 100.000 MWh Φυσικού Αερίου, την οποία ο Χρήστης BETA θα ιδιοκαταναλώσει σε Σημείο Εξόδου, το οποίο εξυπηρετεί αποκλειστικά και μόνο τις εγκαταστάσεις του. Έστω, επίσης, ότι την 12.00 π.μ. της Ημέρας αυτής, επέρχεται διακοπή της παροχής Φυσικού Αερίου από το Σιδηρόκαστρο λόγω πτώσης της πίεσης των ανάντη Συστημάτων (ας φανταστεί κανείς την Ρωσο-Ουκρανική κρίση του χειμώνα του 2009). Μέχρι εκείνη τη χρονική στιγμή, ο

¹¹⁸ Το πρόβλημα θα μπορούσε να επιλυθεί αν ο νόμος προέβλεπε **ρητά**, και πάλι κατά πλάσμα δικαίου, ότι η παράδοση και η μεταβίβαση της κυριότητας στο ΕΣΔ επέρχεται σε μία συγκεκριμένη ώρα της εκάστοτε Ημέρας παράδοσης, προφανώς κατά την έναρξη (ή ακόμα και της λήξης) αυτής (ή κάποια ενδιάμεση ώρα). Στην περίπτωση αυτή θα είχαμε, μετά βεβαιότητας, μία πλήρως εικονική, κατά πλάσμα δικαίου, συναλλαγή. **Πλασματική:**

- **κατά την ποσότητα**, μέσω της παραδοχής ότι η κατανομή ισούται με τη δήλωση,
- **κατά τόπο**, δηλαδή στο ΕΣΔ, και
- **κατά χρόνο** και, δη, από την ορισθείσα ώρα της Ημέρας παράδοσης, ανεξαρτήτως πραγματικής εισροής (μέτρησης) στο Σύστημα.

Χρήστης ΒΕΤΑ έχει καταναλώσει (σύμφωνα με τη σχετική μέτρηση στο Σημείο Εξόδου) ποσότητα μόλις 40.000 MWh. Ως ελέγχθη, η ποσότητα που εξήλθε από το Σύστημα ουδεμία σχέση έχει με την συναλλαγή στο ΕΣΔ. Η συναλλαγή στο ΕΣΔ ουδόλως εξαρτάται από την μετέπειτα πορεία του αερίου αυτού, το οποίο μπορεί να έχει καταναλωθεί ή/και μεταπωληθεί ή/και χρησιμοποιηθεί ως αέριο εξισορρόπησης. Στο παρόν παράδειγμα υποθέτουμε ότι -ιδανικά- η ίδια ποσότητα (40.000 MWh) έχει μετρηθεί και στο Σημείο Εισόδου, από το οποίο ο Χρήστης ALPHA αδυνατεί πλέον να παραδώσει στο Σύστημα περαιτέρω ποσότητες (η ύπαρξη ή μη υπαιτιότητας του δεν λαμβάνεται, εν προκειμένω, υπόψη).

Υπάρχουν εδώ δύο βασικά ενδεχόμενα:

1) Υφίσταται δυνατότητα κάλυψης του ελλείματος: Ο Διαχειριστής διαθέτει αέριο εξισορρόπησης στην Εγκατάσταση ΥΦΑ και έχει την τεχνική δυνατότητα να εγχύσει από το Σημείο Εισόδου Αγία Τριάδα ποσότητες αερίου εξισορρόπησης. Ο Χρήστης ΒΕΤΑ συνεχίζει να καταναλώνει και στο τέλος της Ημέρας στο Σημείο Εξόδου έχουν μετρηθεί (καταναλωθεί) 100.000 MWh.

2) Δεν υφίσταται δυνατότητα κάλυψης του ελλείματος: Ο Διαχειριστής είτε δεν διαθέτει αέριο εξισορρόπησης στην Εγκατάσταση ΥΦΑ είτε δεν έχει την τεχνική δυνατότητα να εγχύσει από το Σημείο Εισόδου Αγία Τριάδα ποσότητες αερίου εξισορρόπησης. Ο Χρήστης ΒΕΤΑ σταματά την κατανάλωση και στο τέλος της Ημέρας στο Σημείο Εξόδου έχουν μετρηθεί (καταναλωθεί) μόνο 40.000 MWh.

Στην πρώτη περίπτωση, τα αποτελέσματα της διαδικασίας των κατανομών θα έχουν, κατά πάγια πρακτική, ως εξής:

- Η συναλλαγή στο ΕΣΔ των 100.000 MWh θεωρείται ολοκληρωμένη, βάσει του κανόνα Δήλωση = Κατανομή. Η ποσότητα των 100.000 MWh υπολογίστηκε ανεξαρτήτως πραγματικής εισροής από το Σημείο Εισόδου του συνόλου της ποσότητας, η οποία προφανώς δεν εγχύθηκε στο Σύστημα, παρά αντικαταστάθηκε με αέριο εξισορρόπησης. Ο Κώδικας ουδέποτε αξίωσε να καλύπτεται η ποσότητα που συναλλάσσεται στο ΕΣΔ από αντίστοιχες μετρήσεις των Σημείων Εισόδου, καθώς γνωρίζει ότι είναι αδύνατον να τηρηθεί, πάντοτε, η προϋπόθεση αυτή, η μόνη δε κάλυψη είναι το αέριο εξισορρόπησης.
- Ο Χρήστης ALPHA θα έχει αρνητική ΗΕΕΦ ίση προς 60.000 MWh (40.000 παραδοθείσα μείον 100.000 παραληφθείσα = -60.000 MWh), ποσότητα για την οποία θα πρέπει να αποζημιώσει τον Διαχειριστή.
- Ο Χρήστης ΒΕΤΑ θα έχει καταναλώσει κανονικά την ποσότητα που επιθυμούσε και θα έχει μηδενική ΗΕΕΦ (100.000 παραδοθείσα μείον 100.000 παραληφθείσα = 0 MWh).

Αποτέλεσμα των ανωτέρω είναι τα εξής:

- Ο Χρήστης ΒΕΤΑ θα καταβάλει στον Χρήστη ALPHA την συμβατική αξία 100.000 MWh.
- Ο Χρήστης ALPHA θα λάβει από τον Χρήστη ΒΕΤΑ την συμβατική αξία 100.000 MWh και θα χρεωθεί από τον Διαχειριστή την αξία 60.000 MWh αερίου εξισορρόπησης. Ο Χρήστης ALPHA πληρώθηκε για όλο το αέριο το οποίο είχε υποσχεθεί ότι θα παραδώσει. Επίσης αποζημίωσε τον Διαχειριστή για την ποσότητα αερίου εξισορρόπησης που χρειάστηκε να εγχύσει για να καλύψει τις ποσότητες που ο ίδιος δεν διέθετε. Αν δεν ευθύνεται για την αδυναμία εκπλήρωσης της υποχρέωσής του, την αξία αυτή θα δύναται να την αντισταθμίσει με κατάλληλη αποζημίωση που θα αξιώσει από τον προμηθευτή του.

Τη δεύτερη περίπτωση, κατά την οποία υπάρχει αδυναμία εξισορρόπησης, έχει προβλέψει το κείμενο ρυθμιστικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, ο Κώδικας, έχει προβλέψει, κατά τις επιταγές του Κανονισμού 994/2010¹¹⁹, διατάξεις για την αντιμετώπιση καταστάσεων Κρίσεως¹²⁰, οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν την ομαλή λειτουργία της ελληνικής αγοράς Φυσικού Αερίου ή/και την ασφάλεια εφοδιασμού της και να παρεμποδίσουν την κανονική εκτέλεση των υποχρεώσεων και την άσκηση των δικαιωμάτων των Χρηστών και του Διαχειριστή. Προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή, αξιόπιστη και ασφαλής λειτουργία του ΕΣΦΑ και η τροφοδοσία της εναπομένουσας ζήτησης και ιδίως των Προστατευόμενων Καταναλωτών, σε σοβαρές περιπτώσεις Κρίσης, ο Διαχειριστής **δύναται**¹²¹ να προβεί σε έκδοση εντολών προς τους Χρήστες Μεταφοράς (Εντολές Λειτουργικής Ροής) με σκοπό την αντιμετώπισή της και την επάνοδο στην κανονική λειτουργία του ΕΣΦΑ, στις οποίες κάθε Χρήστης Μεταφοράς οφείλει να συμμορφώνεται άμεσα. Οι Εντολές Λειτουργικής Ροής δύναται να συνίστανται, κατ' άρθ. 65 παρ. 4 του Κώδικα:

α) στη μείωση ή τη διακοπή της παραλαβής Φυσικού Αερίου σε Σημεία Εξόδου ή τη μεταβολή της παράδοσης Φυσικού Αερίου σε Σημεία Εισόδου, και

¹¹⁹ [Κανονισμός \(ΕΕ\) αριθ. 994/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20 Οκτωβρίου 2010 σχετικά με τα μέτρα κατοχύρωσης της ασφάλειας εφοδιασμού με αέριο και την κατάργηση της οδηγίας 2004/67/ΕΚ του Συμβουλίου](#), ΕΕ L 295 της 12.11.2010

¹²⁰ Ως Κρίση ορίζεται κάθε γεγονός που οδηγεί ή δύναται να οδηγήσει σε Κατάσταση Συναγερμού 1 (Επίπεδο Έγκαιρης Προειδοποίησης), Κατάσταση Συναγερμού 2 (Επίπεδο Επιφυλακής) ή Κατάσταση Συναγερμού 3 (Επίπεδο Έκτακτης Ανάγκης), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο [Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης](#) (Απόφ. ΡΑΕ 122/2013 - ΦΕΚ Β' 691).

¹²¹ Η λέξη «δύναται» δεν είναι και η πλέον ενδεδειγμένη καθώς προσδίδει ένα χαρακτήρα «δυνητικό», σε αντιδιαστολή με ένα χαρακτήρα «υποχρεωτικό». Η διάταξη θα μπορούσε, ενδεχομένως, να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με τις λοιπές διατάξεις του νόμου που καθιστούν τον Διαχειριστή εγγυητή της ασφάλειας του Συστήματος και να θεωρηθεί ότι υποχρεώνει τον Διαχειριστή να επιλέξει να πράξει ότι κρίνεται καλύτερο για την αντιμετώπιση της Κρίσης επ' ωφελεία και των Χρηστών.

β) στην τροποποίηση των (Εβδομαδιαίων και) Ημερήσιων Δηλώσεων των Χρηστών, ως προς την Ποσότητα Φυσικού Αερίου προς παράδοση σε Σημεία Εισόδου ή προς παραλαβή σε Σημεία Εξόδου. Σημειώνεται ότι στην εν λόγω διάταξη δεν γίνεται αναφορά στο ΕΣΔ. Λαμβανομένης, όμως, υπ' όψη της προαναφερθείσας προϋπόθεσης (βλ. § 3.3, περ. α') περί υποχρεωτικής ισότητας ημερήσιων παραδόσεων και παραλαβών κάθε Χρήστη, είναι πρακτικά αδύνατον να προβεί ο Χρήστης σε τροποποίηση των Δηλώσεων χωρίς να επηρεαστεί η δήλωση για το ΕΣΔ, εφ' όσον συνεχίζει να απαιτείται η τήρηση της ανωτέρω προϋπόθεσης¹²².

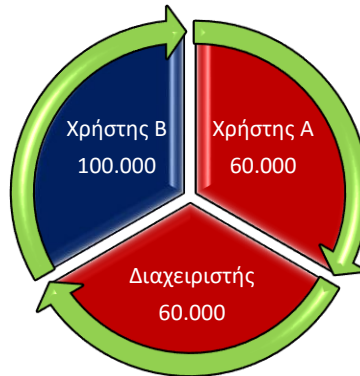
Έστω, λοιπόν, ότι, στο προηγούμενο παράδειγμα, επέρχεται την ίδια χρονική στιγμή μία Κατάσταση Κρίσης, η οποία δεν επιτρέπει την εξισορρόπηση του Συστήματος (πχ ένας -ο μη γένοιτο- πολύ μεγάλος σεισμός που προκαλεί σημαντικές βλάβες στο δίκτυο). Όλες οι παραδόσεις σταματούν. Ό,τι καταναλώθηκε, καταναλώθηκε. Η εξισορρόπηση είναι αδύνατη.

Αν ο Διαχειριστής δεν επιλέξει την έκδοση Εντολής Λειτουργικής Ροής, η κατάσταση θα έχει ως εξής:

- Η συναλλαγή στο ΕΣΔ των 100.000 MWh θεωρείται, υπό τις ανωτέρω παραδοχές, και πάλι ολοκληρωμένη (δήλωση = κατανομή).
- Ο Χρήστης Α έχει αρνητική ΗΕΕΦ ίση προς 60.000 MWh (40.000 παραδοθείσα μείον 100.000 παραληφθείσα = -60.000 MWh), ποσότητα για την οποία θα πρέπει να αποζημιώσει τον Διαχειριστή.
- Ο Χρήστης Β κατανάλωσε μόλις 40.000 MWh και έχει θετική ΗΕΕΦ ίση προς 60.000 MWh (100.000 παραδοθείσα μείον 40.000 παραληφθείσα = +60.000 MWh), για την οποία πρέπει να αποζημιωθεί από τον Διαχειριστή. Η αποζημίωση αυτή καλύπτεται από την ανωτέρω αρνητική ΗΕΕΦ του Χρήστη. Με απλά λόγια, ο Χρήστης Β υποχρεούται να καταβάλει το τίμημα των 100.000 MWh στον Χρήστη Α, ο οποίος υποχρεούται να καταβάλει την αξία των 60.000 MWh ΗΕΕΦ στον

¹²² Ο ισχυρισμός αυτός επιβεβαιώνεται από την πρακτική που ακολουθήθηκε στη μοναδική, καθ' όσον γνωρίζω, περίπτωση Κατάστασης Κρίσης για λόγους που άπτονται της τεχνικής επάρκειας του Συστήματος, η οποία, εντελώς τυχαία, συνέβη κατά τη διάρκεια συγγραφής της παρούσας (!). Συγκεκριμένα την 1^η Σεπτεμβρίου 2015 παρουσιάστηκε διαρροή αερίου στον κλάδο της περιοχής Μεγάρων και ο Διαχειριστής εξέδωσε Εντολή Λειτουργικής Ροής, καλώντας Χρήστη που παραλάμβανε αέριο στο ΕΣΔ και το παρέδιδε σε Σημείο Εξόδου της περιοχής της Κορίνθου να επαναδηλώσει την παράδοση στο εν λόγω Σημείο Εξόδου με μηδενική ποσότητα. Προκειμένου να γίνει δεκτή η εν λόγω αναθεώρηση, ο Χρήστης αφ' ενός μεν τροποποίησε την Ημερήσια Δήλωσή του μηδενίζοντας και την παράδοση στο ΕΣΔ, αφ' ετέρου δε, ζήτησε από τον δικό του Προμηθευτή να αναθεωρήσει και αυτός τη Δήλωσή του μηδενίζοντας την ποσότητα που θα του παρέδιδε στο ΕΣΔ. Ο Χρήστης αυτός καλόπιστα το αποδέχθηκε, καθώς άλλωστε, ακόμα και αν δεν το προέβλεπε η μεταξύ τους σύμβαση, αν αρνείτο να το πράξει, θα υπήρχε αναντιστοιχία των δύο Δηλώσεων, με αποτέλεσμα να απορριφθεί ολόκληρη η δική του Δήλωσή (έτσι προβλέπει -παράλογα κατά την άποψή μου- ο Κώδικας) με αποτέλεσμα να καταστεί αδύνατον να παραδώσει αέριο σε οποιονδήποτε άλλο Πελάτη του με ανυπολόγιστες οικονομικές συνέπειες και για τον ίδιο (χρεώσεις προγραμματισμού, εξισορρόπησης κλπ, ιδιαίτερως επαυξημένες με πρόσθετες επιβαρύνσεις).

Διαχειριστή, ο οποίος θα το καταβάλει στον Χρήστη Β. Συνδυαστικά, πληρώθηκε η αξία για μόνο 40.000 MWh.

Τμήμα - Εξισορροπήσεις

Αν, αντιθέτως, ο Διαχειριστής επιλέξει (ορθότερα και οικονομικότερα, ως, κατ' αρχήν, οφείλει) την έκδοση Εντολής Λειτουργικής Ροής, και, φερ' ειπείν, επιβάλει στους δύο Χρήστες να μειώσουν όλες τους τις Δηλώσεις σε 40.000 MWh, τότε θα έχουμε ολοκληρωμένη συναλλαγή μόλις 40.000 MWh στο ΕΣΔ, τα δε δύο μέρη θα έχουν μηδενικές ΗΕΕΦ. Σημειώνεται, βεβαίως ότι το παράδειγμα είναι ιδανικό. Στην πραγματικότητα θα υπάρχουν μικρές παρεκκλίσεις. Η Εντολή Λειτουργικής Ροής, πχ, θα μπορούσε, βασιζόμενη σε διαφορετικές εκτιμήσεις του Διαχειριστή, να περιέχει εντολή μείωσης των Δηλώσεων σε 38.000 MWh ή 42.000 MWh, δηλαδή μεγαλύτερες ή μικρότερες από την πραγματική έγχυση στο σύστημα. Και αυτές όμως οι παρεκκλίσεις θα διορθωθούν μέσα από το θεσμό της εξισορρόπησης.

4.5 Συμπεράσματα

Η διαπίστωση ότι, εν τέλει, οι τελευταίες εγκεκριμένες από τον Διαχειριστή δηλώσεις των Χρηστών (είτε αυτόβουλες, είτε κατ' εντολήν του Διαχειριστή) καθορίζουν την ποσότητα που αποτελεί αντικείμενο της συναλλαγής στο ΕΣΔ αποκαλύπτει, εμμέσως, την λύση στο πρόβλημα της μεταβίβασης της κυριότητας στο ΕΣΔ. Η παράδοση της νομής, η οποία γίνεται με έκταξη, τελεί υπό την αίρεση της έγκρισης των Ημερησίων Δηλώσεων (αρχικών ή τροποποιημένων) των συναλλασσομένων Χρηστών εκ μέρους του Διαχειριστή.

Τόπος παράδοσης των ποσοτήτων που αποτελούν αντικείμενο της συναλλαγής στο ΕΣΔ αποτελεί το, κατά πλάσμα δικαίου, Εικονικό Σημείο Δηλώσεων, το οποίο τοποθετείται εντός του Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Φυσικού Αερίου μεταξύ Σημείων Εισόδου και Σημείων Εξόδου.

Η ακριβής ποσότητα καθορίζεται ex post από την Τελική Κατανομή η οποία λαμβάνει χώρα την επομένη της Ημέρας παράδοσης. Σύμφωνα με τον γενικό κανόνα [Δήλωση = Κατανομή], η ποσότητα αυτή ισούται με την ποσότητα που καθορίζεται στις **τελευταίες** εγκεκριμένες από τον Διαχειριστή Ημερήσιες Δηλώσεις των Χρηστών για την Ημέρα παράδοσης. Τούτο μπορεί να συμβεί σε δύο χρονικά σημεία: α) Είτε την προτεραία της Ημέρας Παράδοσης, οπότε ισούνται με τις αρχικές Δηλώσεις των Χρηστών και τις επιβεβαιώνουν ex tunc, β) είτε, σε περίπτωση Κρίσης, ακόμα και εντός της Ημέρας παράδοσης, οπότε ισούνται με τις ποσότητες που απαιτεί ο Διαχειριστής. Στην περίπτωση αυτή δημιουργείται παρέκκλιση από την αρχική βούληση των Χρηστών, στην οποία όμως οι συναλλασσόμενοι Χρήστες οφείλουν να προσαρμοστούν. Είναι απολύτως απαραίτητο να προβλέπεται τούτο ρητά στη μεταξύ τους σύμβαση.

Η, προς μεταβίβαση της κυριότητας, προϋπόθεση της εισόδου στο Σύστημα των συναλλασσομένων στο ΕΣΔ ποσοτήτων καλύπτεται είτε από την έγχυση στο Σύστημα των ποσοτήτων αυτών από τα Σημεία Εισόδου που χρησιμοποιεί ο παραδίδων Χρήστης, είτε από την έγχυση αερίου εξισορρόπησης στο Σημείο Εισόδου Αγία Τριάδα που χρησιμοποιεί ο Διαχειριστής.

Ο χρόνος παράδοσης είναι ολόκληρη η Ημέρα Παράδοσης, σε όλο το 24ωρο εύρος αυτής. Τούτο, σε συνδυασμό με τη ρέουσα φύση του αερίου καθιστά αδύνατο να εξειδικευθεί ο ακριβής χρόνος παράδοσης και άρα μετάθεσης του κινδύνου, παρά μόνο σε εύρος 24ώρου. Κατά την άποψή μου, δεν απαιτείται καν ο, κατά τα άλλα επιτρεπόμενος από το νόμο -όπως τούτο προκύπτει από την ενδοτικού χαρακτήρα ρύθμιση του άρθ. 522 ΑΚ-, συγκεκριμένος συμβατικός ορισμός του χρόνου αυτού, καθώς οι σχετικοί κίνδυνοι αντιμετωπίζονται πλήρως, έστω και εμμέσως, με την εφαρμογή των διατάξεων περί εξισορρόπησης φορτίου.

Σε κάθε περίπτωση, λαμβάνοντας υπ' όψη ότι τα ανωτέρω δεν αναφέρονται ρητά στις Πρότυπες Συμβάσεις Μεταφοράς ή στον Κώδικα, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι σκόπιμο θα ήταν, προς αποφυγή φιλονικιών μεταξύ των μερών και εν γένει αβεβαιοτήτων, να υφίστανται στη σύμβαση μεταξύ των συναλλασσομένων μερών οι κατάλληλες συμβατικές ρήτρες με τις οποίες καλύπτονται οι προβληματικές πτυχές των εν λόγω συναλλαγών. Οι ρήτρες αυτές θα μπορούσαν, σε γενικές γραμμές, να έχουν ως εξής¹²³:

- i. Καθ' όλη τη διάρκεια της παρούσας, ο πωλητής αναλαμβάνει την υποχρέωση να πράττει κάθε τι απαραίτητο προκειμένου, [κατά τις Ημέρες που ορίζονται στο άρθ. ... της παρούσας,] να παραδίδει στον αγοραστή στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων την αιτούμενη από αυτόν ποσότητα φυσικού αερίου για την συγκεκριμένη Ημέρα, [εφ' όσον αυτή κείται εντός των συμφωνημένων μεγίστων, κατ' άρθ. ... της παρούσας, ορίων].
- ii. [Το αργότερο έως την ... κάθε ημέρας που προηγείται της εκάστοτε Ημέρας παράδοσης,] ο αγοραστής θα δηλώνει στον πωλητή την αιτούμενη προς παράδοση την επόμενη Ημέρα, ποσότητα. [Σε περίπτωση που, για οποιαδήποτε Ημέρα, η αιτούμενη ποσότητα εκφεύγει των ανωτέρω ορίων ή αν ο αγοραστής δεν προβεί σε δήλωση αιτούμενης ποσότητας, τότε η αιτούμενη ποσότητα για την Ημέρα αυτή θα θεωρείται μηδενική.]
- iii. Ρητά συμφωνείται ότι αμφότερα τα συμβαλλόμενα μέρη (ή, κατ' εντολή και πληρεξουσιότητά τους, οι τρίτοι Χρήστες Μεταφοράς που τους εξυπηρετούν) υποχρεούνται αμφότεροι να δηλώνουν στον Διαχειριστή ΕΣΦΑ την ως άνω αιτούμενη από τον αγοραστή ποσότητα, λαμβάνοντας ιδίως υπ' όψη τις τυχόν εντολές του Διαχειριστή ΕΣΦΑ στις περιπτώσεις του Κεφαλαίου 10 του Κώδικα ΕΣΦΑ και, σε κάθε περίπτωση, βάσει των προβλέψεων του Κώδικα ΕΣΦΑ σχετικά με την υποβολή Ημερήσιας Δήλωσης (σύμφωνα με τις προβλέψεις των άρθρων 26, 27, 27Α, 27Β και 28 του Κώδικα ΕΣΦΑ) και των σχετικών Συμβάσεων Μεταφοράς. Σε περίπτωση που για οποιαδήποτε Ημέρα, ο Διαχειριστής ΕΣΦΑ ζητήσει την επανυποβολή/αναθεώρηση Ημερήσιας Δήλωσης για το Εικονικό Σημείο Δηλώσεων, σχετικά με τις Συμβάσεις Μεταφοράς που εξυπηρετούν την παρούσα, αμφότερα τα συμβαλλόμενα μέρη (ή, κατ' εντολή και πληρεξουσιότητά τους, οι τρίτοι Χρήστες Μεταφοράς που τους εξυπηρετούν) θα συμμορφώνονται άμεσα με τις υποδείξεις του Διαχειριστή ΕΣΦΑ. Σε περίπτωση κατά την οποία ο Διαχειριστής ΕΣΦΑ απορρίψει κατ' άρθ. 27 παρ. 6 ή 27^Α παρ. 7 του Κώδικα ΕΣΦΑ

¹²³ Τα εντός αγκυλών χωρία αφορούν δευτερεύουσες -σε σχέση με το εξεταζόμενο θέμα-, πλην απαραίτητες, προβλέψεις της σύμβασης.

(δηλαδή χωρίς δυνατότητα επανυποβολής) Ημερήσια Δήλωση είτε του πωλητή είτε του αγοραστή (ή του τρίτου Χρήστη Μεταφοράς που τον εξυπηρετεί) εξ υπαιτιότητας του άλλου μέρους, τότε το υπαίτιο μέρος υποχρεούται στην ανόρθωση κάθε ζημίας του άλλου μέρους (ενδεικτικά, χρεώσεις προγραμματισμού ή εξισορρόπησης, αποζημιώσεις τρίτων συμβαλλομένων με το ανυπαίτιο μέρος λόγω απόρριψης της Ημερήσιας Δήλωσης του ανυπαίτιου μέρους, η οποία τους αφορά κλπ).

- iv. Η ποσότητα Φυσικού Αερίου που θα παραδίδεται βάσει της παρούσας σύμβασης κάθε Ημέρα της διάρκειας της παρούσας θα είναι η ποσότητα Φυσικού Αερίου, η οποία προσδιορίζεται στις τελευταίες εγκεκριμένες από τον Διαχειριστή ΕΣΦΑ Ημερήσιες Δηλώσεις προκειμένου να κατανεμηθεί (σύμφωνα με τις προβλέψεις του άρθρου 42 παρ. 5 του Κώδικα Διαχείρισης ΕΣΦΑ) για την αντίστοιχη Ημέρα από τον Διαχειριστή ΕΣΦΑ σε κάθε συμβαλλόμενο μέρος (ή στους τρίτους Χρήστες Μεταφοράς που τους εξυπηρετούν) στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων, βάσει των Συμβάσεων Μεταφοράς που έχουν συναφθεί με τον Διαχειριστή ΕΣΦΑ για την εξυπηρέτηση της παρούσας.
- v. Το Φυσικό Αέριο θα παραδίδεται από τον πωλητή στον αγοραστή σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παρούσα σύμβαση, ελεύθερο από κάθε εμπράγματο δικαίωμα τρίτου, ενέχυρο, βάρος ή οποιοδήποτε άλλο δικαίωμα τρίτου, στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων, στο οποίο θα μεταβιβάζεται από τον Πωλητή στον Αγοραστή η κυριότητα επί του Φυσικού Αερίου που είναι παραδοτέο εκείνη την Ημέρα, υπό την προαναφερθείσα αναβλητική αίρεση της εγκρίσεως από τον Διαχειριστή των σχετικών Ημερησίων Δηλώσεων. Η νομή της ποσότητας αυτής θα παραδίδεται από τον πωλητή στον αγοραστή δια μέσου του Διαχειριστή ΕΣΦΑ, ο οποίος τελεί στη κατοχή αυτής, όπως τούτο ορίζεται στον Κώδικα Διαχείρισης ΕΣΦΑ. Κατά τη συμφωνημένη Ημέρα Παράδοσης μεταβιβάζονται στον Αγοραστή όλοι οι συναφείς κίνδυνοι καθώς και οποιαδήποτε ευθύνη και υποχρέωση απορρέει από τους κινδύνους αυτούς, συμπεριλαμβανομένης και της χρήσης του συγκεκριμένου Φυσικού Αερίου.

Σημειώνεται, τέλος, ότι αυτό το οποίο έχει ιδιαίτερη σημασία, κατά την άποψή μου, είναι να ενστερνιστούν τα μέρη ότι, ανεξαρτήτως της βουλήσεώς τους, κάθε συναλλαγή στο ΕΣΔ υπόκειται στην αίρεση της πραγματικής και τεχνικής δυνατότητας του Διαχειριστή να μεταφέρει το αέριο από τα Σημεία Εισόδου στα Σημεία Εξόδου (και άρα και στο «ενδιάμεσο» ΕΣΔ). Αν δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα, η συναλλαγή δεν θα πραγματοποιηθεί, και τούτο ανεξαρτήτως της αποκλειστικής ή συντρέχουσας τυχόν υπαιτιότητας του ενός ή

του άλλου μέρους. Κατά συνέπεια, τα μέρη οφείλουν να κατανοήσουν ότι έτσι έχουν τα πράγματα και καλόπιστα να απόσχουν από την αναζήτηση των ευθυνών της απώτερης υπαιτιότητας και την έγερση απαιτήσεων αποζημίωσης για την μη ολοκλήρωση κάποιας προγραμματισμένης συναλλαγής και να αντικαταστήσουν τις (κακόπιστες) αυτές απαιτήσεις με πρόσθετες κατάλληλες συμβατικές ρήτρες, οι οποίες θα αποσκοπούν στην, κατά το δυνατόν, πιο σύντομη, σε επόμενες ημέρες, αναπλήρωση των ποσοτήτων που δεν κατέστη δυνατό να παραδοθούν από το ένα μέρος στο άλλο, λόγω της, για οποιοδήποτε λόγο, αδυναμίας του Διαχειριστή, να παραδώσει το εν λόγω αέριο.

Επίλογος

Τόσο η Ενωσιακή όσο και η Ελληνική εμπειρία καταδεικνύει ότι η εξέλιξη της χονδρεμπορικής αγοράς φυσικού αερίου είναι αργή, γεμάτη προκλήσεις και αντιθέσεις. Σημαντικό σημείο φυσικής εξέλιξης, μετά την θεμελίωση του κανόνα entry-exit, αποτελεί η εισαγωγή και χρήση ενός εικονικού σημείου, είτε για σκοπούς εξισορρόπησης, είτε για σκοπούς εναλλακτικής προμήθειας, είτε ως μίας πλήρους πλατφόρμας συναλλαγών φυσικού αερίου για όλους τους σκοπούς, συμπεριλαμβανόμενης της αντιστάθμισης κινδύνων), υπό την προϋπόθεση θέσπισης των κατάλληλων κανόνων λειτουργίας και διαφάνειας. Πρόκειται, εν τέλει, για απαραίτητο (*sine qua non*) βήμα προς το στόχο της επίτευξης μίας υγιούς και ανταγωνιστικής αγοράς, σε σύζευξη με τις απαιτήσεις ασφάλειας, που θα επιτρέψουν στον καταναλωτή να καρπωθεί τις βέλτιστες υπηρεσίες, στις οικονομικότερες συνθήκες, χωρίς να λησμονείται η εξασφάλιση και προώθηση των αναγκαίων επενδύσεων. Σημειώνεται όμως ότι η διερεύνηση της εξέλιξης της αγοράς βάσει του μοντέλου entry-exit αποδεικνύει ότι είναι μεν δυνατόν να παραχθούν τα σκοπούμενα αποτελέσματα, τούτο όμως δεν αποδεικνύει απαραίτητα την υπεροχή του συγκεκριμένου μοντέλου. Οι ιθύνοντες οφείλουν να μην είναι δογματικοί και να προσαρμόζουν το ρυθμιστικό πλαίσιο στις ανάγκες της αγοράς.

Το ρυθμιστικό πλαίσιο που έχει εδραιωθεί για την λειτουργία του Ελληνικού Σημείου Δηλώσεων παρίσταται ως σχετικά πλήρες στα βασικά του σημεία, αν και, όπως αναλύθηκε σε ορισμένα σημεία ανωτέρω, διαθέτει σημαντικές δυνατότητες συστηματοποίησης, διευκρινήσεων και εξέλιξης, η οποία αναμένεται σύντομα, ιδίως καθ' όσον αφορά σκοπούς εξισορρόπησης.

Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί να φωτίσει αυτό το σκοτεινό βήμα της εξέλιξης της χονδρεμπορικής αγοράς φυσικού αερίου, στο κουμπί του (βραδυκίνητου) ανελκυστήρα της οποίας, γράφει «ΕΣΔ». Καλώς εχόντων των πραγμάτων, σε λίγα χρόνια οι εικονικές συναλλαγές, όπως τις γνωρίζουμε σήμερα στην Ελλάδα, μπορεί έχουν να μεταβληθεί, το ΕΣΔ να έχει ξεχαστεί και να έχει αντικατασταθεί με εξελιγμένα εικονικά σημεία, η δε παρούσα μελέτη να έχει καταστεί απαρχαιωμένη και άχρηστη. Δεν με ενοχλεί αυτό. Αντιθέτως! Αν, εν τω μεταξύ, έχει φανεί χρήσιμη σε κάποιον αναγνώστη ή, ακόμα καλύτερα, αν έχει αποτελέσει ευκαιρία προβληματισμού και κριτικής, θα είμαι διπλά ευτυχής. Διότι τότε, και εγώ και το ΕΣΔ, θα έχουμε επιτελέσει το έργο μας.

Πηγές¹²⁴

ΒΙΒΛΙΑ - ΣΥΛΛΟΓΕΣ

- Βαθρακοκοίλης, Β.:** Η νομή, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2015, Σάκκουλας
- Γεωργιάδης Α. και Σταθόπουλος Μ.:** Αστικός Κώδιξ - Κατ' άρθρο ερμηνεία, τ. V, Αθήνα, 1985, Π. Σάκκουλα
- Δεληγιάννη Ι. και Κορνηλάκη Π.:** Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο I, Θεσσαλονίκη, 1992, Σάκκουλας
- Δούρος Ν.:** Περί εικονικότητας, Αθήνα, 1938
- Καρύμπαλη-Τσιπτσιου Γ.:** Η ακυρότητα λόγω εικονικότητας, Αθήνα, 2004, Σάκκουλας
- Κιτσαράς Λ. σε ΣΕΑΚ (άρθ. 1034-1035), επ. Γεωργιάδη Απ.,** Αθήνα, 2013, Σάκκουλας
- Κορνηλάκης Π.:** Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο, τ. I, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012, Σάκκουλας
- Κουτζούκος Γ., Ασλάνογλου Μ. και Τροκουδή Α.:** Η εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας: Από την πρώτη στην Τρίτη ενεργειακή δέσμη και ο ρόλος του ρυθμιστή και του διαχειριστή, σε: Φαραντούρης Ν. (επιμ.): Ενέργεια - Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Αθήνα, 2012, Νομική Βιβλιοθήκη
- Μπαλής Γ.:** Εμπράγματον Δίκαιον, Αθήνα, 1955, Π. Σάκκουλα
- Μπαρουτάκη-Καραμανλή, Α.:** Το δίκαιο της Νομής, Αθήνα, 1997, Νομική Βιβλιοθήκη
- Μπίκος Σ.:** Μεταφορά και Προμήθεια Υδροποιημένου Φυσικού Αερίου - Ασφάλεια Εφοδιασμού και ο ρόλος της Ελλάδος, σε: Φαραντούρης Ν. (επιμ.): Ενέργεια - Ναυτιλία & Θαλάσσιες Μεταφορές, Αθήνα, 2013, Νομική Βιβλιοθήκη
- Σιδηρόπουλος Λ. και Ρούσσοις Α.:** Η Σύμβαση Μεταφοράς Φυσικού Αερίου - Εννοιολογικά γνωρίσματα, υποχρεώσεις των μερών και συνέπειες ανώμαλης εξέλιξης της σύμβασης, σε Φαραντούρης Ν. (επιμ.): Ενέργεια - Δίκτυα και Υποδομές, Αθήνα, 2014, Νομική Βιβλιοθήκη
- Σχοινά Μ.:** Κόμβοι Συναλλαγών Φυσικού Αερίου: Λειτουργία και Προοπτικές, σε: Φαραντούρης Ν. (επιμ.): Ενέργεια - Δίκτυα και Υποδομές, Αθήνα, 2014, Νομική Βιβλιοθήκη
- Τριάντος, Ν.:** Η Κυριότητα, Αθήνα, 1996, Νομική Βιβλιοθήκη
- Τριάντος Ν.:** Η πώληση κατά τον Αστικό Κώδικα, Αθήνα, 2005, Νομική Βιβλιοθήκη
- Φαραντούρης, Ν.:** Από το Παρίσι στη Λισσαβόνα μέσω Ρώμης: Η εξέλιξη της αρμοδιότητας της ΕΚ/ΕΕ στον τομέα της ενέργειας, σε: Φαραντούρης Ν. (επιμ.): Ενέργεια - Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Αθήνα, 2012, Νομική Βιβλιοθήκη
- Φορτσάκης, Θ.:** Δίκαιο της Ενέργειας, Αθήνα - Κομοτηνή, 2009, Α. Σάκκουλας
- [Wheelen T. and Hunger D.: Strategic management and business policy - toward global sustainability, NJ, Pearson, 2012 \(13th ed.\)](#)

¹²⁴ Στο ηλεκτρονικό κείμενο, όλες οι υπογραμμισμένες πηγές διαθέτουν υπερσυνδέσμους (hyperlinks), στους οποίους τελευταία πρόσβαση έγινε την 15.10.2015.

ΑΡΘΡΑ

[Alterman, S.: Natural gas price volatility in the UK and North America, The Oxford Institute for Energy Studies \(NG 65\), 2012](#)

Αυλωνίτης Γ.: *Gas Target Model: Το πρότυπο στόχος για την ευρωπαϊκή αγορά αερίου*, Πανεπιστήμιο Πειραιώς - Σειρά: Ενεργειακά Τετράδια (Διευθ.: Φαραντούρης Ν.), Πειραιάς, 2014

[Bermúdez A. et al.: Gas transport networks - Entry/exit tariffs via least squares methodology, Energy Policy, V. 63, 2013](#)

[Brandão A. et al.: Regulating international gas transport - Welfare effects of postage stamp and entry-exit systems, Energy, V. 69, 2014](#)

[Capece G.: The Evolution of the Natural Gas Supply in Italy - From the Virtual Trading Point to the Gas Exchange, Procedia - Social and Behavioral Sciences, V. 109, 2014](#)

[Duncan C.: Lessons from the United States and Texas - Market liberalization of the natural gas and electricity markets in Europe, Texas Journal of Oil, Gas, and Energy Law, Vol. 10.2, 2015](#)

[Heather P.: Continental European Gas Hubs - Are They Fit for Purpose?, Oxford Institute for Energy Studies, 2012 \(NG 63\)](#)

[Hunt P.: Entry-Exit Transmission Pricing With Notional Hubs - Can It Deliver A Pan-European Wholesale Market In Gas?, The Oxford Institute for Energy Studies \(NG 23\), 2008](#)

Lapuerta C. and Moselle B.: *Convergence of non-discriminatory tariff and congestion management systems in the European gas sector*, London, 2002, The Brattle Group

[Miriello C. and Polo M.: The Development of Gas Hubs in Europe, Milan, 2014, SSRN](#)

[Schwark B.: Important New Nodes - Gas Hubs and their Impact on Competition, EPFL CDM MIR Network Industries Quarterly \(Winter\), 2006](#)

[Vazquez, M. et al.: Building gas markets - US versus EU, market versus market model, European University Institute, RSCAS 10, 2012](#)

[Φίλης Κ. et al.: TAP: Οικοδομώντας τον Νότιο Ευρωπαϊκό Ενεργειακό Διάδρομο. Γεωπολιτικές Παράμετροι και Δυνητικά Οφέλη για την Ελλάδα, Αθήνα, 2013, IENE](#)

ΜΕΛΕΤΕΣ - ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ

[European Gas Hub Development Study, 2015 Review of Gas Hub Assessments, Amsterdam, 2015, EFET \(http://www.efet.org/EnergyMarkets/VTP_assessment\)](#)

Council of European Energy Regulators: *Vision for a European Gas Target Model*, Conclusions Paper, Brussels, 2011

[Ορολογία και Μονάδες Βιομηχανίας Φυσικού Αερίου](#), Αθήνα, 2007, ΔΕΠΙΑ (http://www.depa.gr/templates/depa/book/index.html)

[Research into Gas Flexibility Services, London, 2008, Frontier Economics Europe](#)

[Roinioti A. et al. \(coord. Stambolis C.\): The outlook for a natural gas trading hub in Europe, Αθήνα, IENE, 2014](#)

[DNW KEMA: Study on Entry-Exit Regimes in Gas \(By order of the European Commission – DG Energy\), Groningen, 2013](#)

[The features of a successful, on-system Virtual Trading Point, Amsterdam, 2006, EFET](#)

[The gas trading arrangement: Reform of the gas balancing regimes, London, 2003, OFGEM](#)

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

[Κανονισμός Τιμολόγησης Βασικών Δραστηριοτήτων Φ.Α., Παρουσίαση ΔΕΣΦΑ, http://www.desfa.gr/files/PR/Παρουσίαση%20Κανονισμού%20Τιμολόγησης_28_11_11.pdf](http://www.desfa.gr/files/PR/Παρουσίαση%20Κανονισμού%20Τιμολόγησης_28_11_11.pdf)

Μπίκος Σ. - Elbasi Z.: *Potential for a Gas Hub in South East Europe & Turkey*, Presentation at the 26th World Gas Conference, Paris, 2015, (Annex B to the [PGCB Sub Group 2012-2015 Triennium Work Report “Wholesale Gas Price Formation”](#))
http://www.depa.gr/uploads/files/24062015/PGCB_SG2_Final_Report_WGC2015.pdf

Troesch J.-A.: *The Madrid Forum*, Presentation at the ERRA EU Accession Working Group Meeting, Tallinn, 2003

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ - ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

[Δεσμεύσεις ΔΕΠΑ στα πλαίσια της απελευθέρωσης της Αγοράς Φυσικού Αερίου, Νοέμβριος 2012, http://www.depa.gr/templates/depa//pdf/telikes_desmfseis.pdf](http://www.depa.gr/templates/depa//pdf/telikes_desmfseis.pdf)

[Framework Guidelines on Gas Balancing in Transmission Systems, Ljubljana, 2011, ACER](#)

[Κανονισμός \(ΕΟΚ\) αριθ. 2913/92 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου 1992 περί θεσίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα, ΕΕ L 302 της 19.10.1992](#)

[Κανονισμός \(ΕΚ\) αριθ. 715/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2009 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου και για την κατάργηση του κανονισμού \(ΕΚ\) αριθ. 1775/2005, ΕΕ L 211 της 14.8.2009](#)

[Κανονισμός \(ΕΕ\) αριθ. 994/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20 Οκτωβρίου 2010 σχετικά με τα μέτρα κατοχύρωσης της ασφάλειας εφοδιασμού με αέριο και την κατάργηση της οδηγίας 2004/67/ΕΚ του Συμβουλίου, ΕΕ L 295 της 12.11.2010](#)

[Κανονισμός Τιμολόγησης Βασικών Δραστηριοτήτων του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου \(Απόφαση ΡΑΕ 594/2012, ΦΕΚ Β' 2093\)](#)

[Κώδικας Διαχείρισης του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου, 2η Αναθεώρηση \(Απόφ. ΡΑΕ 526/2013, ΦΕΚ Β' 3131\)](#)

Νόμος 4001/2011 (ΦΕΚ Α' 179) «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις»

Νόμος 4336/2015 (ΦΕΚ Α' 94) «Συνταξιοδοτικές διατάξεις – Κόρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης»

[Πρότυπη Σύμβαση Μεταφοράς Φυσικού Αερίου, Αναθεώρηση 2 \(Απόφ. ΡΑΕ 635/2013, ΦΕΚ Β' 3325\)](#)

[Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης](#) (Απόφ. ΡΑΕ 122/2013 - ΦΕΚ Β' 691)

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

<http://www.tap-ag.gr/>

<http://www.igi-poseidon.com/greece/index.asp>

http://www.icgb.eu/about/igb_project

